

ISSN : 3027-8651 (Print)
ISSN : 3027-6144 (Online)

วารสารอักษราพิบูล "Aksara Pibul Journal"

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2567
Vol.5 No.2 July - December 2024

วารสารอักษราพิบูล คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Aksara Pibul Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Pibulsongkram Rajabhat University
ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

เจ้าของ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
จัดทำโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (ส่วนทะเลแก้ว)
เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000
E-mail : huso@psru.ac.th โทรศัพท์ 0 5526 7003

วัตถุประสงค์

วารสารอักษราพิบูล เป็นวารสารทางวิชาการที่มีกระบวนการประเมินคุณภาพบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer reviewed) ในสาขานั้นหรือสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 คน ซึ่งผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (double blinded peer-reviews) จากหลากหลายสถาบันจัดพิมพ์ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์ โดยอาจอยู่ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความหนังสือ รับผิดชอบต่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

เว็บไซต์วารสาร <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/APBJ/>

เลขมาตรฐานสากล ISSN : 3027-8651 (Print)
ISSN : 3027-6144 (Online)

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน , ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

จำนวน 25 เล่ม

ภาพปกจาก www.canva.com

พิมพ์ที่ ร้านถ่ายเอกสาร เอกก๊อปปี๊ พิษณุโลก เลขที่ 301/7-8 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก 65000

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นลิขสิทธิ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
บทความหรือข้อคิดใด ๆ ที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลที่เป็นวรรณกรรมของผู้เขียน บรรณาธิการ หรือ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

คณะกรรมการกองบรรณาธิการวารสาร

บรรณาธิการ

1. อาจารย์ ดร.สุธัญญา	ปานทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัครพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี สิงห์น้อย	วงศ์วัฒนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. ศาสตราจารย์ชวน	เพ็ชรแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สนม	ครุฑเมือง	มหาวิทยาลัยนเรศวร
(ข้าราชการบำนาญ)
4. รองศาสตราจารย์ นาวาโท ดร.วัฒนชัย หมั่นยิ่ง		มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.เมฆม	เมธจิรนนท์	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐนิช	นักปี	มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. รองศาสตราจารย์สุรชาติ	เกษประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. รองศาสตราจารย์อรุณลักษณ์	รัตนพันธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รณชัย	รัตนเศรษฐ	มหาวิทยาลัยบูรพา
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุตสรวง	ยุทธนา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤทัย	พานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุจิตรา เลิศเสม	บุญยานันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิทชา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14. อาจารย์ ดร.ณิรศรา	พฤกษ์วัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
15. อาจารย์ ดร.พนัส	มัตยะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
16. อาจารย์ ดร.วรรัตน์	วรวิรัช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ฝ่ายประสานงานวารสาร

นายสัญญา	ปานแย้ม	นางสาวสุนิสา	เพ็ชรพูล
นางสาวยุพิน	โพธิ์ทอง	นางสาวสุภาวดี	คงกล่อม
นางสาววรินทร์	พลชั้น	นายณัฐพงษ์	พราวแจ้ง

ออกแบบปก

นายพรชัย	บุญยก

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความประจำวารสารอักษราพิบูล

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567)

รองศาสตราจารย์ ดร.สร้อยสุตา	ณ ระนอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ	กিজาลาร์ตัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชีวิน	สุขสมณะ	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ	อิมสำราญ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนพล	ขึ้นคำ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา	อึ้งตระกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงษ์	สุขเล็ก	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล	แสงเงิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรีชญา	ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
อาจารย์ ดร.กรรณิการ์	คันทมาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
อาจารย์ ดร.นิพัทธ์	แย้มเดช	มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ ดร.ธนากร	คำศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาจารย์ ดร.วิฑูรา	วินัยธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อาจารย์ ดร.สุวรรณี	ทองรอด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อาจารย์ ดร.อภิญญา	จอมพิจิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
อาจารย์ ดร.อรัญ	สุขจีระ	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พัทธา	บุญยะรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.นิภาวรรณ	นาวาวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ ดร.วาริรัตน์	สีแดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์ณัฐกานต์	เส็งขึ้น	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของการเขียน การอ้างอิงและการจัดรูปแบบ

อาจารย์ฟ้า	วิไลขำ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
อาจารย์นงพนา	สุขโอสถ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

บทบรรณาธิการ

วารสารอักษราพิบูล ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2567) ที่ท่านเห็นอยู่นี้ เป็นวารสารวิชาการของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม วารสารที่มีเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งสร้างเสริมความเข้มแข็งทางวิชาการสายมนุษยศาสตร์ซึ่งนับวันจะถูก “ลดทอน” และ “ละเลย” ความสำคัญและคุณค่าลงไปอย่างมาก โดยเนื้อหาของบทความที่ปรากฏในวารสารอักษราพิบูลฉบับนี้ มีความเข้มข้นทางวิชาการและประกอบไปด้วยผู้เขียนทั้งในและภายนอกสถาบันโดยบทความที่น่าสนใจดังนี้ บทความวิจัย เรื่อง ชื่อกล้วยไม้ : การศึกษาประเภทความหมายและความเชื่อ ของธนกฤต เพชรรอบ สุไพรัตน์ พุ่มทอง ศกลวรรณ เหมยคำ และสุชาดา เจียพงษ์ บทความวิจัย เรื่อง นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษาของเวณิกา ยงพรม นิชาภัทร พุ่มอิม สุปราณี เอี่ยมอิม รัตนาวดี ปาแปง และเมศิณี ภัทรมูทรา บทความวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียน โรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย ของเจษฎาภรณ์ ฉุยฉาย ทิวัตต์ นาคเส็ง อัฐพล เพ็ชรนา และวรารัตน์ มหามนตรี บทความวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์คุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ของอริษฐาน งามกิจวัตร และจิรายุ ภาณุเจต บทความวิจัย เรื่อง คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยกับการเปลี่ยนแปลงความหมาย ของกมลชนก สิทธิโชคสถิต Xingcheng Han และธารรัตน์ สุนิพันธ์ บทความวิจัย เรื่อง การศึกษาวิธีการ สร้างคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ ของสุจิตรา เลิศเสม บุญยานันต์ ต่อศักดิ์ ร่มสั่มซ่า ศิริชล วรพุด และสุนารี ยาสี บทความวิจัย เรื่อง ชนิดคำคาศากานะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่นของวรรณกานต์ จันดำ สวิษฐา ยอดสง อลิษา สัมจันทร วารรัตน์ สีแดง เพ็ญพร แก้วพั่งรังษี และณัฐจิรา ทับทิม และบทความวิชาการ เรื่อง รุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทยของรัตนพล ชื่นคำ

บทความวิจัยและบทความวิชาการทั้งหมดล้วนผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสถาบันจำนวน 3 ท่านต่อบทความตามประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2564 ทำให้เนื้อหาในวารสารอักษราพิบูลนี้เต็มไปด้วยความเข้มข้นทางวิชาการเพิ่มมากยิ่งขึ้นไปอีก

วารสารอักษราพิบูล ขอขอบพระคุณผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ อันเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ใช้ในการเรียนรู้ชีวิตมนุษย์ และขอเรียนเชิญผู้ที่สนใจและรักที่จะรังสรรค์ผลงานวิชาการในทางมนุษยศาสตร์ วารสารอักษราพิบูลขอเป็นหนึ่งในตัวเลือกของท่านที่จะรับผลงานด้านมนุษยศาสตร์เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่สร้างสรรค์องค์ความรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์ให้กว้างขวางไปยังขึ้นอีก

บรรณาธิการ

สารบัญ

หน้า

บทความวิจัย

ชื่อกล้วยไม้ : การศึกษาประเภทความหมายและความเชื่อ

ธนกฤต เพชรรอบ สุไพรัตน์ พุ่มทอง ศกลวรรณ เหมยคำ

และสุชาดา เจียพงษ์..... 1

นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา

เวณิกา ยงพรม นิชาภัทร พุ่มอิม สุปราณี เอี่ยมอิม รัตนาวดี ปาแปง

และเมศิณี ภัทรมูธา..... 15

การวิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร
จังหวัดสุโขทัย

เจษฎาภรณ์ ฉุยฉาย ทิวัตต์ นาคเส็ง อัฐพล เพ็ชรนา

และวรารัตน์ มหามนตรี..... 31

การวิเคราะห์คุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019

ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

อธิฐาน งานกิจวัตร และจิรายุ ภาณุเจต..... 47

คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยกับการเปลี่ยนแปลงความหมาย

กมลชนก สิทธิโชคสถิต Xingcheng Han และธารีรัตน์ สุนิพันธ์..... 61

การศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

สุจิตรา เลิศเสมอ บุญยานันต์ ต่อศักดิ์ ร่มสั่มซ่า ศิริชล วรพุด และสุนารี ยาสี..... 81

ชนิดคำคาศาดากานะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น

วรรณกานต์ จันดำ สวิษฐา ยอดสง อลิษา สัมจันทร์ วาริรัตน์ สีแดง

เพ็ญพร แก้วพุ่มรังษี และณัฐริรา ทับทิม..... 97

บทความวิชาการ

รุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย

รัตนพล ชื่นคำ..... 113

บทความวิจัย (Research Article)

ชื่อกล้วยไม้ : การศึกษาประเภทความหมายและความเชื่อ Orchid Names : An Analysis of Meanings and Beliefs

ธนกฤต เพชรรอบ^{1*} สุไพรัตน์ พุ่มทอง¹ ศกวรรณ เหมยคำ¹และสุชาดา เจียพงษ์²Thanakit Phetrob^{1*}, Supairat Poomthong¹, Sakonwan Meaykam¹,
and Suchada Jiaphong²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ และวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) เก็บข้อมูลจากหนังสือที่รวบรวมชื่อกล้วยไม้ไทย 5 เล่ม จำนวน 135 ชื่อ ผลการวิจัยพบประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ 5 กลุ่มความหมาย โดยลำดับจากจำนวนมากไปน้อย ได้แก่ 1) ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ มีจำนวน 74 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 54.81 2) ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของจำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.19 3) ความหมายเกี่ยวกับพืช จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 4) ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.70 และ 5) ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.96 ตามลำดับ ส่วนการวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ พบความเชื่อ 3 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นพืชมงคล ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นสัญลักษณ์ของเพศหญิง และความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นพืชมีคุณค่าในท้องถิ่น

คำสำคัญ: กล้วยไม้ไทย ความหมาย ความเชื่อ

^{1*} นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: th0907498920@gmail.com

(Received: 5 February 2024; Revised: 8 May 2024; Accepted: 19 November 2024)

Abstract

This research aims to analyze the meanings of orchid names and to examine beliefs that emerge from those names. The theory of ethnosemantics was employed. The data were collected from five books, which together contained 135 names of Thai orchids. The results revealed that the meanings of orchid names were categorized into five groups, which were ranked in descending order according to the number of each group as follows: 1) animals, with 74 names, accounting for 54.81 percent 2) objects, with 34 names, accounting for 25.19 percent 3) plants, 18 names, accounting for 13.33 percent 4) humans, 5 names, accounting for 3.70 percent 5) places, 4 names, accounting for 2.96 percent. Regarding the analyzation of beliefs, 3 areas of beliefs in orchid names were found: the beliefs about orchids as sacred plants, the beliefs about orchids as a symbol of female gender, and the beliefs about orchids as valuable plants in the local area.

Keywords: Thai orchids, meanings, beliefs

บทนำ

การสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิต มนุษย์ใช้ภาษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิด ความเชื่อ และวัฒนธรรม ทำให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อเริ่มที่จะทำความรู้ความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะเริ่มจากการทำความรู้จักชื่อของสิ่งนั้นเป็นอันดับแรก พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ให้ความหมายของ “ชื่อ” ไว้ว่า ชื่อเป็นคำที่ตั้งขึ้นสำหรับเรียกคน สัตว์ สถานที่ และสิ่งของโดยทั่ว ๆ ไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง ชื่อยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะ ความโดดเด่น และเอกลักษณ์ของสิ่งนั้น ๆ อีกด้วย ไม่เพียงเท่านั้น ชื่อยังแสดงให้เห็นถึงความสวยงามในการใช้ภาษา ความเชื่อ สังคมความเป็นอยู่ วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าชื่อพืชโดยเฉพาะชื่อกล้วยไม้ของไทยมีลักษณะที่น่าสนใจ บรรยายความสวยงามของดอกและลักษณะเด่นของกล้วยไม้ ให้ผู้ได้ยินสามารถจินตนาการเห็นถึงภาพความสวยงาม กล้วยไม้เป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญกับคนไทยและประเทศเป็นอย่างมาก สามารถส่งออกขายต่างประเทศได้ งานวิจัยที่ผ่านมาได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับชื่อกล้วยไม้ เช่นงานวิจัยของ พรวิภา ไชยสมคุณ (2557) วิจัยเรื่อง การตั้งชื่อกล้วยไม้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและรูปแบบของชื่อกล้วยไม้ไทย พบส่วนประกอบของชื่อกล้วยไม้

3 รูปแบบ คือ 1. ส่วนหลัก ชื่อสกุลหรือชื่อมีส่วนประกอบของคำที่หมายถึง “กล้วยไม้” ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย 2. ส่วนหลัก ซึ่งเป็นชื่อสกุลของกล้วยไม้ ไม่มีคำที่หมายถึง “กล้วยไม้” ปรากฏร่วมกับส่วนขยาย 3. การปรากฏเฉพาะส่วนที่เป็นชื่อหรือชื่อสกุล แต่ไม่มีส่วนขยาย และศึกษาถึงความหมายของการตั้งชื่อกล้วยไม้ภาษาไทยสามารถแบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม ได้แก่ พืช สัตว์ สิ่งของ มนุษย์ สถานที่ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศาสนาและพิธีกรรม สี อาหาร และอื่นๆ นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ฐาปกรณ์ เครือระยา (2563) ได้วิจัยเรื่อง ดอกเอื้องในพิธีกรรมความเชื่อและวัฒนธรรมล้านนา ผลการวิจัยพบว่าดอกเอื้องใช้เวลายาวนานในการออกดอกในเวลาหนึ่งปีจะออกดอกแค่เพียงครั้งเดียว การใช้ดอกเอื้องในพิธีกรรมใด ๆ นั้นจึงแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการจัดพิธีเป็นอย่างยิ่ง

จากการศึกษาข้างต้นยังไม่มีนักวิจัยท่านใดที่วิจัยเกี่ยวกับประเภทความหมายและความเชื่อของชื่อกล้วยไม้ ด้วยทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) วิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ และ 2) วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ โดยจะวิเคราะห์จากชื่อกล้วยไม้จำนวน 135 ชื่อ จากหนังสือชื่อกล้วยไม้จำนวน 5 เล่มได้แก่ 1) กล้วยไม้ไทย 2) กล้วยไม้ป่าในผืนป่าตะวันออก ตอนที่ 1 3) กล้วยไม้ป่าในผืนป่าตะวันออก ตอนที่ 2 4) ร้อยพรรณพฤษชา “กล้วยไม้” และ 5) กล้วยไม้

วัตถุประสงค์

1. วิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้
2. วิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ความหมายในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantic) ตามแนวคิดของ Frake (1980) ได้มีแนวคิดสรุปได้ว่าการศึกษารายละเอียดเพื่อทำความเข้าใจหรือเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งนั้น มีแนวคิดที่ว่าภาษาเป็นสิ่งที่สะท้อนความคิดและการมองโลกของผู้ใช้ภาษา ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้จากความหมายของคำ ดังที่ Nida (1975, pp. 174-186) กล่าวถึงการจำแนกประเภทความหมายตามวงความหมาย (Semantic Domains) ประกอบด้วยกลุ่มความหมายที่มีองค์ประกอบความหมายย่อย (Semantic Component) ที่แน่นอนร่วมกัน เช่น สรรพสิ่ง วัตถุเคลื่อนที่ มวลสาร สิ่งประดิษฐ์ เหตุการณ์ กระบวนการ สภาพ

เป็นต้น แบ่งคำนามออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ ได้แก่ 1) สรรพสิ่ง (Entites) ประกอบด้วย สิ่งไม่มีชีวิต (Inanimate) และสิ่งมีชีวิต (Animate Entities) 2) เหตุการณ์ (Events) 3) นามธรรม (Abstracts) 4) ความเกี่ยวข้องระหว่างสิ่ง ๆ หนึ่งกับสิ่งอื่น ๆ (Relationals)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาชื่อกล้วยไม้ : การศึกษาประเภทและความเชื่อ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ และวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ มีวิธีการดำเนินการวิจัยมีลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชื่อกล้วยไม้ แนวคิดทฤษฎีการศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ชาติพันธุ์ แนวคิดความเชื่อ ตลอดจนคัดเลือกหนังสือที่รวบรวมชื่อกล้วยไม้จากหนังสือ สารานุกรมในท้องสมุทมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม และในเว็บไซต์ออนไลน์ต่าง ๆ เพื่อสำรวจรวบรวมชื่อกล้วยไม้

2 ขั้นรวบรวมและเก็บข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลชื่อกล้วยไม้ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนดังนี้

1) คณะผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลชื่อกล้วยไม้จากหนังสือจำนวน 5 เล่มเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลจำนวน 135 ชื่อ จากหนังสือรวบรวมชื่อกล้วยไม้ไทย จำนวน 5 เล่ม ได้แก่

เศษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2552). *กล้วยไม้ไทย*. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา. (2556). *กล้วยไม้ป่าในผืนป่า*

ตะวันออกตอนที 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา. (2558). *กล้วยไม้ป่าในผืนป่า*

ตะวันออกตอนที 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เศษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2550). *ร้อยพรรณพฤกษา “กล้วยไม้”*. กรุงเทพฯ:

เศรษฐศิลป์.

สุทัศน์ ลิ้มปิยะประพันธ์. (2554). *กล้วยไม้*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

2) นำข้อมูลชื่อกล้วยไม้ที่ได้ทั้งหมด 135 ชื่อ จัดการข้อมูลด้วยการนำมาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก-ฮ ในรูปแบบตารางโดยใช้โปรแกรม Excel สามารถแสดงตารางรายชื่อชื่อกล้วยไม้ได้ดังนี้

ตาราง 1 รายชื่อกล้วยไม้

ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้	ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้	ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้
1	กระต่ายหูเดียว	2	เสือโคร่ง	3	กล้วยอีเห็น
4	กะเหรี่ยงปากเป็ด	5	ก้างปลา	6	กุหลาบกระเป๋าคิด
7	กุหลาบอินทจักร	8	เข็มเย็บกระสอบ	9	เข็มหนู
10	เข็มแดง	11	เข็มแสด	12	เขากวางแดง
13	เขากวางเผือก	14	เขากวางอ่อน	15	เขาแกะ
16	เคราสีปากชมพู	17	ฉัตรพระอินทร์	18	ช้างกระ
19	ช้างงาเดียว	20	ช้างดำ	21	ช้างแดง
22	ช้างเผือก	23	ช้างพลาย	24	ช้างสารภี
25	แดงอุบล	26	เต่าทอง	27	เถาภูเขา
28	นมตำเลีย	29	เปราะนกกุ่ม	30	พรรณิ
31	มาลัยแดง	32	มိုးชะนี	33	แมงมุมเหลือง
34	รองเท้านารีเกาะช้าง	35	รองเท้านารีขาวพังงา	36	รองเท้านารีขาวสตูล
37	รองเท้านารีคางภ	38	รองเท้านารีคอดยุง	39	รองเท้านารีปีกลมลงปอ
40	รองเท้านารีฝ้าย	41	รองเท้านารีหนวดฤๅษี	42	รองเท้านารีเหลืองกระบี่
43	รองเท้านารีเหลืองตรัง	44	รองเท้านารีเหลืองปราจีน	45	รองเท้านารีอินทนนท์
46	รังแตนนม	47	ว่านจูงนาง	48	ว่านแผ่นดินเย็นหิมรัตน์
49	ช้าง	50	สกุลม้าวิ่ง	51	ลิ้นมังกร
52	ว่านอึ้ง	53	เอื้องตาข่าย	54	สำเภางาม
55	สิงโตกำมพูใหญ่	56	สิงโตกำมพูแดง	57	สิงโตไขปลาตุ๊ก
58	สิงโตเครายาว	59	สิงโตเคราแดง	60	สิงโตโคมขาว
61	สิงโตโคมไฟ	62	สิงโตงาม	63	สิงโตดอกไม้ไฟ
64	สิงโตนกเหยี่ยว	65	สิงโตนวล	66	สิงโตนักกล่อม
67	สิงโตนางรำ	68	สิงโตใบพาย	69	สิงโตพัดแดง
70	สิงโตพัดเหลือง	71	สิงโตร่มแดง	72	สิงโตรวงข้าว
73	สิงโตรวงข้าวเมืองจันทร์	74	สิงโตรังแตน	75	สิงโตเล็บเหยี่ยว
76	สิงโตสยาม	77	เสือดาว	78	เสือดำ
79	เสือเหลือง	80	หวายมะตอย	81	หางเมงเงา
82	อ้วตินกบ	83	เอื้องกระต่ายดอกส้ม	84	เอื้องกาบหมาก
85	เอื้องกุหลาบกระเป๋าคิด	86	เอื้องกุหลาบเหลืองโคราช	87	เอื้องข้าวสาร
88	เอื้องข้าวเหนียวลิง	89	เอื้องเข็มม่วง	90	เอื้องเข็มม่วงเผือก

ตาราง 1 รายชื่อกล้วยไม้ (ต่อ)

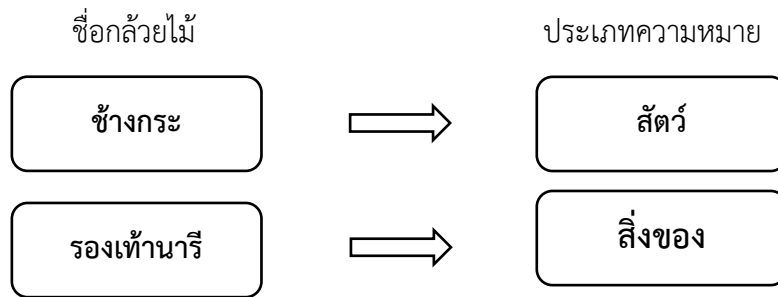
ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้	ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้	ลำดับ	ชื่อกล้วยไม้
91	เอื้องเขียวเสือลาย	92	เอื้องคำ	93	เอื้องเงินหลวง
94	เอื้องจักจั่น	95	เอื้องจุกนม	96	เอื้องช่อเงินยวง
97	เอื้องดอกมะขาม	98	เอื้องดอกมะเขือ	99	เอื้องตะขาบใหญ่
100	เอื้องตีนจิ้งจก	101	เอื้องทอง	102	เอื้องเทียนขาว
103	เอื้องเทียนสีส้ม	104	เอื้องนกขมิ้น	105	เอื้องนมหนู
106	เอื้องน้ำเต้า	107	เอื้องบายศรี	108	เอื้องเปียใบขน
109	เอื้องใบไผ่	110	เอื้องปากนกแก้ว	111	เอื้องปีกไก่ใหญ่
112	เอื้องแปรงสีฟัน	113	เอื้องผีเสื้อชมพู	114	เอื้องผึ้ง
115	เอื้องพญาไร้ใบ	116	เอื้องพรายชมพู	117	เอื้องพวงสร้อย
118	เอื้องแพนใบมีด	119	เอื้องมณีนีรตนา	120	เอื้องมัจฉา
121	เอื้องมัลลาย	122	เอื้องรังนก	123	เอื้องลำเทียนปากดำ
124	เอื้องลิ้นด้าใหญ่	125	เอื้องศรีกระบี่	126	เอื้องศรีอาคนย์
127	เอื้องสร้อยแสงแดง	128	เอื้องสีดาล	129	เอื้องเสือขาว
130	เอื้องหนูขาว	131	เอื้องหัวค้อน	132	เอื้องไอยเรศ
133	เอื้องไอยเรศเผือก	134	เอื้องแมงปอเล็ก	135	เอื้องแมงไหม

3. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 2 ข้อ คือ วิเคราะห์ประเภทความหมายและความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ ตามแนววรรณคดีชาตพันธุ์ดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้

ผู้วิจัยได้รวบรวมชื่อกล้วยไม้ จำนวน 135 ชื่อมาวิเคราะห์ประเภทความหมาย ทั้งนี้ วิเคราะห์ความหมายหลักของชื่อเรียกกล้วยไม้ เช่น กล้วยไม้ชื่อว่า ช้างกระ มีประเภทความหมายเกี่ยวกับ สัตว์ กล้วยไม้ชื่อว่า รองเท้านารี มีประเภทความหมายเป็น สิ่งของ

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้ายไม้จากความหมายหลักเท่านั้น โดยไม่นำชื่อสกุล เช่น เอื้อง ว่าน มาวิเคราะห์ความหมาย และหากพบความหมายรองของคำ เช่น สิงโตโคมขาว ความหมายหลักคือ สิงโต คือสัตว์เท่านั้น กล่าวคือ สิงโต เป็นความหมายหลัก และโคมขาวเป็นความหมายรอง ซึ่งเป็นส่วนขยาย สิงโตที่มีลักษณะรายละเอียดสีขาว ดังตัวอย่าง

จากชื่อกล้ายไม้ทั้งหมด 135 ชื่อ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาราง 2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้ายไม้

ลำดับ	ชื่อ	ประเภทความหมาย				
		สัตว์	พืช	มนุษย์	สิ่งของ	สถานที่
1	กระต่ายหูเดียว	✓				
2	เสือโคร่ง	✓				
3	กล้วยอีเห็น		✓			
4	กะเหรี่ยงปากเปิด	✓				
5	ก้างปลา	✓				
6	กุหลาบกระเป๋ापิด		✓			

ตาราง 2 ตัวอย่างการวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ	ประเภทความหมาย				
		สัตว์	พืช	มนุษย์	สิ่งของ	สถานที่
7	กุหลาบอินทจักร		✓			
8	เข็มเย็บกระสอบ				✓	
9	เข็มหนู				✓	
10	เข็มแดง				✓	
11	เข็มเสด				✓	
12	เขากวางแดง	✓				
13	เขากวางเผือก	✓				
14	เขากวางอ่อน	✓				
15	เขาแกะ	✓				

2) การวิเคราะห์ความเชื่อของชื่อกล้วยไม้

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้จำนวน 135 ชื่อแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ประยุกต์กรอบแนวคิดความเชื่อของ สุชาดา เจียพงษ์ (2565)

4. ขั้นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ชื่อกล้วยไม้ตามแนวคิดทฤษฎีอรรถศาสตร์ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอข้อมูล โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) และอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้

การวิเคราะห์ประเภทความหมายของตั้งชื่อกล้วยไม้ สามารถจำแนกชื่อกล้วยไม้ ได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ สัตว์ สิ่งของ พืช มนุษย์ และสถานที่ โดยเรียงลำดับตามจำนวนชื่อที่พบจากมากไปน้อยได้ ดังนี้

ตาราง 3 ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้

ประเภทความหมาย	ความถี่ของจำนวนชื่อกล้วยไม้	ร้อยละ
1. สัตว์	74	54.81
2. สิ่งของ	34	25.19
3. พืช	18	13.33
4. มนุษย์	5	3.70
5. สถานที่	4	2.96
	135	100

ปรากฏผลการวิจัยต่อไปนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับสัตว์

หมายถึง การนำคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับสัตว์ หรืออวัยวะของสัตว์มาใช้ในการตั้งชื่อกล้วยไม้ ตัวอย่างเช่น

ชื่อกล้วยไม้ : สิงโตนกเหยี่ยว

คำว่า “สิงโต” เป็นชื่อสัตว์ชนิดหนึ่ง ขนปลายหางเป็นพู่ ตัวผู้เมื่อโตเต็มที่จะมีขนสร้อย คอยาวซึ่งตัวเมียไม่มี อาศัยอยู่เป็นฝูงตามทุ่งโล่ง และคำว่า “นกเหยี่ยว” เป็นชื่อนกที่มีปากเป็นปากขอและคม ปีกแข็งแรง ขาและนิ้วแข็งแรงมาก เล็บยาวแหลม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) การนำคำว่า “สิงโต” และ “นกเหยี่ยว” ที่ใช้เรียกชื่อสัตว์มาตั้งชื่อกล้วยไม้ โดยใช้จุดเด่นของสัตว์ทั้งสองชนิด ได้แก่ แผงคอของสิงโต และปากของนกเหยี่ยว ตั้งชื่อให้เห็นถึงรูปลักษณ์ของดอกล้วยไม้ที่มีขนเป็นแผงสวยงาม และมีลักษณะดอกที่ยื่นออกมาจากส่วนของแผงคอซึ่งมีความคล้ายกับรูปทรงปากของนกเหยี่ยว

2. ความหมายเกี่ยวกับพืช

หมายถึง การนำคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับพืช ส่วนต่าง ๆ ของพืชมาใช้ในการตั้งชื่อกล้วยไม้ ตัวอย่างเช่น

ชื่อกล้วยไม้ : เอื้องกาบหมาก

คำว่า “กาบหมาก” เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้ง่ายในชุมชนผู้คนในชุมชนคุ้นเคยกับรูปลักษณ์ของกาบหมากจึงมีการนำคำว่า “กาบหมาก” มาใช้ตั้งชื่อกล้วยไม้ ทำให้ผู้ที่ได้รับฟังสามารถจินตนาการได้ถึงรูปลักษณ์ของกล้วยไม้ชนิดนี้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกาบหมาก

3. ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์

หมายถึง การนำคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ หรือกิริยาอาการของมนุษย์ มาใช้ตั้งชื่อกล้วยไม้ ดังตัวอย่าง

ชื่อกล้วยไม้ : ว่านจุนาง

คำว่า “จุนาง” หมายถึง เป็นกิริยาท่าทางในการจูงผู้หญิง แสดงถึงการให้ความสำคัญในเรื่องคนรัก การหาคู่ โดยได้นำคำว่า “จุนาง” มาใช้ในการตั้งชื่อกล้วยไม้ ทำให้ผู้ที่ได้รับฟังเห็นรูปลักษณะของกล้วยไม้ที่แสดงถึงการชักจูง การโน้มน้าว การยอมติดตาม แต่โดยง่ายเช่นเดียวกับลักษณะของดอกกล้วยไม้ที่ ก้านมีลักษณะโค้ง และมีช่อดอกอยู่ปลายก้าน ดอกกล้วยไม้มีสีขาวที่เปรียบดังความบริสุทธิ์ของสภาพสตรี

4. ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ

หมายถึง การนำคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เครื่องใช้ มาใช้ในการตั้งชื่อกล้วยไม้ ตัวอย่างเช่น

ชื่อกล้วยไม้ : เอื้องเทียนขาว

คำว่า “เทียนขาว” เป็นสิ่งของที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของผู้คนมาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงเป็นสิ่งที่ผู้คนคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว ได้มีการนำคำว่า “เทียนขาว” มาใช้ตั้งชื่อกล้วยไม้ ทำให้ผู้ที่ได้รับฟังสามารถจินตนาการถึงรูปลักษณะของกล้วยไม้ กลีบดอกมีลักษณะคล้ายเปลวเทียนและเป็นสีขาว

5. ความหมายเกี่ยวกับสถานที่

หมายถึง การนำคำที่อยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด ที่มา สถานที่ของพันธุ์ กล้วยไม้มาใช้ในการตั้งชื่อ ตัวอย่างเช่น

ชื่อกล้วยไม้ : เอื้องศรีอาคเนย์

คำว่า “อาคเนย์” หมายถึง ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ได้มีการนำคำว่า “อาคเนย์” มาใช้ตั้งชื่อกล้วยไม้ ทำให้รับรู้ถึงที่มาของกล้วยไม้

การวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้

ชื่อกล้วยไม้สามารถสะท้อนความเชื่อของคนในสังคมไทยตามแนวคิดทฤษฎีทางอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ของ Frake (1980) โดยเชื่อว่าการศึกษาภาษาสามารถทำความเข้าใจหรือเข้าถึงระบบความรู้ ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่งนั้น จากชื่อกล้วยไม้ และวิเคราะห์ประเภทความหมายสามารถสังเคราะห์ความเชื่อของคนไทยที่สะท้อนจากชื่อกล้วยไม้ได้ดังนี้

1. กล้วยไม้เป็นพืชมงคล คนในสังคมไทยเชื่อว่ากล้วยไม้ เป็นพืชมงคล จึงตั้งชื่อกล้วยไม้ที่มีความหมายดี มีมงคล โดยนำสัตว์ที่คนไทยเชื่อว่าเป็นสัตว์มงคลมาตั้งชื่อเปรียบกล้วยไม้มีลักษณะเช่นเดียวกับสัตว์นั้น ๆ ดังตัวอย่าง

ชื่อกล้วยไม้จากสัตว์มงคล สัตว์ใหญ่ เช่น สิงโต ช้าง มังกร เสือ เป็นต้น ดังชื่อกล้วยไม้ต่อไปนี้ สิงโตกำมพูใหญ่ สิงโตกำมพูแดง สิงโตโคมไฟ สิงโตเครายาว สิงโตนกเหยี่ยว สิงโตร่มแดง สิงโตสยาม สิงโตรังแตน เสือดำ เสือดาว เสือเหลือง เอื้องเสื่อขวา เอื้องเขี้ยวเสื่อลาย เอื้องไอยเรศ เอื้องไอยเรศเผือก ช้างกระ ช้างงาเดียว ช้างดำ ช้างแดง ช้างเผือก ช้างพลาย ช้างสารภี ลันมังกร

2. ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิง จากชื่อกล้วยไม้พบจำนวนมากที่มีความหมายเกี่ยวกับมนุษย์เพศหญิง หรือของใช้ของผู้หญิง สะท้อนความคิดของคนไทยที่เชื่อว่ากล้วยไม้เป็นไม้สวยงาม คือสัญลักษณ์หรือตัวแทนของเพศหญิง เช่น ร่องเท้านารี ร่องเท้านารีเกาะช้าง ร่องเท้านารีขาวพังงา ร่องเท้านารีขาวสตูล ร่องเท้านารีคางภบ ร่องเท้านารีดอยตุง ร่องเท้านารีปึกแมลงปอ ร่องเท้านารีฝายหอย ร่องเท้านารีหวดฤๅษี ร่องเท้านารีเหลืองกระบี่ ร่องเท้านารีเหลืองตรัง ร่องเท้านารีเหลืองปราจีน ร่องเท้านารีอินทนนท์ พรรณี นอกจากนี้ ชื่อสายพันธุ์เอื้อง “เอื้อง” เป็นภาษาถิ่นภาคเหนือ หมายถึง ใช้เรียกหญิงสาวทางภาคพายัพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1437) สื่อความหมายหมายถึงเพศหญิง ได้แก่ เอื้องจุกนม เอื้องพวงสร้อย เอื้องสร้อยแสงแดง เอื้องพรายชมพู ที่มีเอื้องปากนกแก้ว เอื้องนกขมิ้น เอื้องน้ำเต้า เอื้องลิ้นดำ เอื้องผึ้ง เป็นต้น

3. ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นพืชที่มีคุณค่าในท้องถิ่น จากชื่อกล้วยไม้สะท้อนความเชื่อของคนไทย โดยเชื่อว่ากล้วยไม้เป็นพืชที่มีคุณค่าในท้องถิ่น เมื่อตั้งชื่อกล้วยไม้จะระบุแหล่งที่มา ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจ เป็นของดีมีคุณค่าประจำท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์รักษาไว้ โดยชื่อกล้วยไม้หลายชื่อที่ระบุที่มาว่าเป็นกล้วยไม้จากแหล่งใด เพื่อแสดงถึงความเป็นพืชประจำชาติประจำท้องถิ่น ใช้ภาษาที่ให้ความสำคัญกับแหล่งที่มาสถานที่ สะท้อนความเชื่อของคนในท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจและเชื่อว่ากล้วยไม้คือทรัพย์สินสมบัติที่มีคุณค่าของท้องถิ่น เช่น วานแผ่นดินเย็น

เหิมรัตน์ แดงอุบล กล้วยไม้สายพันธุ์เอื้อง เช่น ศรีกระบี่ ศรีอาคเนย์ กุหลาบเหลืองโคราช กล้วยไม้สายพันธุ์รองเท้านารี เช่น ดอยตุง ขาวพั่งา เกาะช้าง ขาวสตูล เหลืองกระบี่ อินทนนท์ เหลืองปราจีน เหลืองตรัง กล้วยไม้สายพันธุ์สิงโต เช่น รวงข้าวเมืองจันทน์ สยาม นอกจากนี้ยังตั้งชื่อกล้วยไม้จากสิ่งของเครื่องใช้ที่มีความหมายดีมีคุณค่า หรือ ตำแหน่งยศศักดิ์ หรือมีความหมายแฝงความหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่า ชั้นสูง เคารพบูชา เช่น ฉัตรพระอินทร์ กุหลาบอินทจักร เต้าทอง เอื้องพญาไรใบ เอื้องมณีรัตน เอื้องช่อเงินยวง เอื้องเงินหลวง เอื้องทอง เอื้องคำ เอื้องบายศรี

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้ และวิเคราะห์ความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ โดยใช้ทฤษฎีอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์ (Ethnosemantics) ผลการวิจัยพบว่าประเภทความหมายของชื่อกล้วยไม้แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม โดยสามารถลำดับจากจำนวนมากไปน้อย ได้แก่ 1) สัตว์ มีจำนวน 74 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 54.81 2) สิ่งของจำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.19 3) พืช จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 4) มนุษย์ จำนวน 5 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 3.70 และ 5) สถานที่ จำนวน 4 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 2.96 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยที่ผ่านมา คือ งานวิจัยของ พรวิภา ไชยสมคุณ (2557) ได้ศึกษาชื่อกล้วยไม้จากแหล่งข้อมูลประเภทหนังสือคนละเล่มคือ ศึกษาจากรายชื่อกล้วยไม้ไทยของสวนพฤกษศาสตร์พบชื่อกล้วยไม้แบ่งตามความหมายได้เป็น 10 ประเภท อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้จัดประเภทความหมายเป็นกลุ่มใหญ่ 5 ประเภท ซึ่งได้รวมประเภทความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ที่รวมถึงพฤติกรรม การกระทำของมนุษย์เกี่ยวกับพิธีกรรม การเกษตร ซึ่งเป็นการกระทำของมนุษย์ในกลุ่มเดียวกัน ไม่ได้จัดประเภทด้านความเป็นสิริมงคลแยกออกมา จึงมีจำนวนประเภทความหมายต่างกัน

ผลการวิจัยความเชื่อที่ปรากฏจากชื่อกล้วยไม้ โดยพิจารณาจากชื่อกล้วยไม้ที่แบ่งประเภทตามความหมาย พบความเชื่อ 3 ประเภท ได้แก่ ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นพืชมงคล ความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นสัญลักษณ์ของเพศหญิง และความเชื่อเรื่องกล้วยไม้เป็นพืชมีคุณค่าในท้องถิ่น ทั้งนี้วิเคราะห์ความเชื่อจากชื่อกล้วยไม้ สามารถสะท้อนเห็นความคิดการมองโลกของผู้ใช้ภาษาในกลุ่มชาติพันธุ์ได้ โดยคนไทยเชื่อว่ากล้วยไม้เป็นพืชมงคลเช่นเดียวกับสัตว์มงคลในท้องถิ่น ดังที่ ธนัฐตา ศรศักดิ์ (2563, น. 2) กล่าวว่า ช้างเป็นสัตว์มงคล สัตว์คู่บ้านคู่เมือง และเป็นสัตว์คู่บารมีของพระมหากษัตริย์ไทย ดังนั้นคนไทยเชื่อว่าช้างเป็นสัตว์มงคลจึงนำมาตั้งเป็นชื่อเรียกกล้วยไม้ ประกอบกับลักษณะทางกายภาพของดอกกล้วยไม้มีลักษณะคล้ายวงของช้าง

ทั้งนี้สะท้อนระบบความคิดหรือมโนทัศน์ และวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ไทยที่ผ่านรูปภาพ หรือคำที่ใช้ในการตั้งชื่อกล้วยไม้ นอกจากนี้ยังมีสัตว์มงคลอื่น ๆ เช่น สิงโตที่แสดงความเป็นเจ้าป่า ซึ่งกล้วยไม้เป็นพืชที่ต้องอาศัยอากาศหรือสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์จึงจะเจริญงอกงามออกดอก เป็นสิ่งที่หาได้ยากเหมือนกับเจ้าป่าหรือราชินีแห่งป่า เป็นต้น นอกจากนี้ในงานวิจัยของ ยศกร สิทธิศักดิ์ ไพบุลย์ จรัลวิไล จรูญโรจน์ และวิภากร วงศ์ไทย (2553, น. 132) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาชื่อลายผ้าแพรวาในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ชาติพันธุ์” ที่พบว่า ชื่อของลายผ้า ยังสะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตตามความเชื่อ และงานวิจัยของ สุชาดา เจียพงษ์ (2565) ได้วิจัย เรื่อง ลายผ้าทอ จังหวัดพิษณุโลก : การวิเคราะห์ความหมายและความเชื่อ ผลการศึกษา ด้านความเชื่อพบว่าภาษาที่ใช้ในการตั้งชื่อลายผ้าสามารถสะท้อนความเชื่อของคนไทย โดยพบ ความเชื่อเกี่ยวกับความสิริมงคลจากลายผ้า เช่น ผ้าทอลายพญานาค ผ้าทอลายนกยูง ผ้าทอลาย หงส์ฟ้า และผ้าทอลายช้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรศึกษาชื่อกล้วยไม้จากต่างประเทศ หรือแหล่งข้อมูลอื่นๆเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย
2. ควรศึกษาที่มาและความหมายในเชิงประวัติที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับชื่อของกล้วยไม้
3. อาจมีการลงพื้นที่จริงหรือสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชื่อกล้วยไม้จากผู้เชี่ยวชาญ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำความรู้และทฤษฎีเชิงอรรถศาสตร์ ไปใช้ในการวิเคราะห์ชื่อในหมวดหมู่อื่น ๆ ต่อไป
2. อาจศึกษาชื่อพืชอื่นๆ เพื่อเห็นมโนทัศน์ของคนไทยที่ใช้ในการตั้งชื่อที่มีมุมมองแตกต่างไปจากชื่อกล้วยไม้
3. อาจลองใช้ทฤษฎีทางอรรถศาสตร์อื่น ๆ นอกเหนือจากงานวิจัยครั้งนี้ในการศึกษาวิจัย ถ้อยคำ หรือชื่อ ของสิ่งต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กองคุ้มครองพันธุ์สัตว์ป่าและพืชป่าตามอนุสัญญา. (2556). *กล้วยไม้ป่าในผืนป่าตะวันตก*

ตอนที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (2558). *กล้วยไม้ป่าในผืนป่าตะวันตก*

ตอนที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ฐาปกรณ์ เครือระยา. (2563, กรกฎาคม - ธันวาคม). ดอกเอื้องในพิธีกรรม ความเชื่อและ

วัฒนธรรมล้านนา. *วารสารวิจิตรศิลป์*, 11(2), 177-206.

ธณัฐดา ศรศักดิ์. (2563). *การสืบทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมในการฝึกสัตว์ท้องถิ่นไว้ใช้งานในภูมิภาค*

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรณีศึกษาการฝึกช้างของชาวกูย จังหวัดสุรินทร์. (ภาคนิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

พรวิภา ไชยสมคุณ. (2557). การตั้งชื่อกล้วยไม้. *วารสารสมาคมไทยคดีศึกษาแห่งสาธารณรัฐ*

เกาหลี, 21(1), 81-108.

ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบูลย์, จรัลวิไล จรูญโรจน์ และวิภากร วงศ์ไทย. (2553). การศึกษาเชื้อสายผ้า

แพรวาในภาษาผู้ไทยตามแนวบรรณศาสตร์ชาติพันธุ์. *วารสารวิจัย มข.*, 10(1), 126-133.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

เศรษฐมนตร์ กาญจนกุล. (2550). *ร้อยพรรณพฤษชา “กล้วยไม้”*. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.

_____. (2552). *กล้วยไม้ไทย*. กรุงเทพฯ: เศรษฐศิลป์.

สุชาดา เจียพงษ์. (2565, กันยายน - ธันวาคม). ผ้าทอจังหวัดพิษณุโลก: การวิเคราะห์

ความหมายและความเชื่อ. *วารสารอักษรศาสตร์และไทยศึกษา*, 44(3), 1-14.

สุทัศน์ ลิ้มปิยะประพันธ์. (2554). *กล้วยไม้*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Frake, C. O. (1980). *Language and Cultural Description: Essays*. California:

Stanford University Press.

Nida, E. A. (1975). *Componential Analysis of Meaning: An introduction to*

semantic structures. New York: Mouton.

บทความวิจัย (Research Article)

นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา
Nang Kruan : Ecological Criticism in Animal Studies

เวนิกา ยงพรหม^{1*} นิชาภัทร พุ่มอิม¹ สุปราณี เอี่ยมอิม¹

รัตนาวดี ปาแปง² และเมศิณี ภัทรมูธา²

Wenika Yongprom^{1*}, Nichapat Phumaim¹, Supranee Aeimaim¹,

Ruttanawadee Papang², and Mesinee Pataramutha²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ของภาคินัย กสิรักษ์ โดยใช้แนวคิดสัตว์ศึกษาภายใต้มุมมองการวิจารณ์เชิงนิเวศในการนำมาศึกษาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า นักเขียนประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายผ่าน 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) สัตว์หิมพานต์ในฐานะนักร้อง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างโซ่อาหารในระบบนิเวศธรรมชาติ 2) ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน เพื่อชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์และสัตว์ 3) อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ เพื่อตอกย้ำให้เห็นว่ามนุษย์และสัตว์ต่างก็เป็นสิ่งมีชีวิตหนึ่งในระบบนิเวศเดียวกัน 4) สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ เพื่อนำเสนอว่าสัตว์มีความเหนือกว่ามนุษย์ในด้านความฉลาด และ 5) การช่วงชิงอำนาจ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าสัตว์หรือมนุษย์ต่างอยากเป็นเผ่าพันธุ์ที่เหนือกว่าอีกเผ่าพันธุ์หนึ่ง จึงสามารถสรุปได้ว่าการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเป็นการนำเสนอให้เห็นภาพแทนของสัตว์ว่ามีความต่างจากมนุษย์ มีความเหนือกว่ามนุษย์ อีกทั้งสัตว์ยังเป็นสิ่งมีชีวิตหนึ่งที่มีความเสมอภาคกับมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตหนึ่งในระบบนิเวศเดียวกัน

คำสำคัญ: นางครวญ สัตว์ศึกษา การวิจารณ์เชิงนิเวศ

^{1*} นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

² สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Thai Language Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: mess_47@hotmail.com

(Received: 26 April 2024; Revised: 19 November 2024; Accepted: 14 December 2024)

Abstract

The purpose of this study is to use the concept of animal education to study the animalism in Pakinai's novels. From the perspective of ecological criticism, research has found that writers create animals in novels through five characteristics. Himmaman is a carnivorous animal that can be seen between the food chains in natural ecosystems. Point out the differences between humans and animals, making them look like humans. Emphasize that humans and animals are living organisms within the same ecosystem. Indicating that animals are superior to humans in intelligence and power. To indicate whether animals or humans wish to become a species superior to other species. It can be concluded that animal creation in novels is a display of animal images, which is different from and superior to humans. Animals are also creatures in the same natural ecosystem that are equal to humans.

Keywords: Nang Khruan, animal studies, ecocriticism

บทนำ

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของเราเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์ได้รับความสะดวกสบาย แต่กลับทำลายธรรมชาติโดยไม่รู้ตัว กล่าวคือ สมัยก่อนมนุษย์พึ่งพาอาศัยธรรมชาติและเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่ปัจจุบันมนุษย์ทำลายธรรมชาติ เพราะเห็นว่าธรรมชาติเป็นเพียงเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์เท่านั้น เมื่อมนุษย์ไม่รักษา ธรรมชาติและมองเป็นอื่น จึงเกิดปัญหาธรรมชาติต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาโลกร้อน น้ำท่วม ดิน ถล่ม และไฟป่า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากฝีมือของมนุษย์ที่เห็นแก่ตัวทั้งสิ้น ดังนั้น จึงมีการ รณรงค์ให้ปลูกจิตสำนึกและให้มนุษย์หวนกลับมาอนุรักษ์รักษาธรรมชาติ แนวคิดการสร้างจิตสำนึก ต่อธรรมชาติหรือจิตสำนึกเชิงนิเวศนี้เป็นมโนทัศน์สำคัญที่วิพากษ์แนวคิดการยึดมนุษย์เป็น ศูนย์กลาง ดังที่ ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์ (2560, น. 241) กล่าวว่า จุดยืนทางจริยธรรมของการ วิचारณ์เชิงนิเวศคือการวิพากษ์มโนทัศน์ที่ถือเอามนุษย์เป็นศูนย์กลางและบรรทัดฐานของทุกสิ่ง (Anthropocentrism) และทำให้มนุษย์มองธรรมชาติเป็นเพียงทรัพยากรที่ดำรงอยู่เพียงเพื่อเป็น ประโยชน์ให้แก่มนุษย์เท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการวิचारณ์เชิงนิเวศเป็นกระบวนการสำคัญที่จะ ค่อย ๆ โน้มน้าวใจของผู้อ่านและผู้ศึกษารรณกรรมให้ลดทอนตัวตนความเป็นมนุษย์ลงบ้าง และ

เปิดใจรับแนวคิดเรื่องความเสมอภาคและการพึ่งพาอาศัยกันของทุกสรรพสิ่งในระบบนิเวศ โดยให้มนุษย์เป็นเพียงสมาชิกหนึ่งในเครือข่ายแห่งความสัมพันธ์อันซับซ้อน (Ecocentrism) เท่านั้น

สัตว์เป็นส่วนหนึ่งในระบบนิเวศธรรมชาติที่มนุษย์นำมาใช้ประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะตามมาในภายหลัง เช่น ถูกล่ามาเป็นอาหาร ใช้เป็นยานพาหนะ นำมาทดลองในทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม ตลอดจนถูกล่าเพื่อความบันเทิงของมนุษย์ จึงทำให้สัตว์บางชนิดต้องสูญพันธุ์ ดังที่ ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer, อ้างใน ธัญญา สังขพันธานนท์, 2560, น. 342-344) ชี้ให้เห็นว่า การทารุณสัตว์คล้ายคลึงกับการจับคนมาเป็นทาส เขาต่อต้านแนวคิดสายพันธุ์นิยม (Speciesism) เพราะเห็นว่าแนวคิดนี้คืออคติที่ไร้เหตุผล ซึ่งส่งผลให้เราปฏิบัติต่อสัตว์และมนุษย์แตกต่างกันอย่างมาก ดังคำขวัญของซิงเกอร์ คือ “สัตว์ทั้งหมดมีความเสมอภาค” (All animals are equal) เขาได้เสนอความคิดที่น่าสนใจว่า สัตว์ก็มีความเจ็บปวดและความพึงพอใจเหมือนมนุษย์ ในเมื่อมนุษย์ทั้งหมดมีความเสมอภาคกัน ดังนั้น สัตว์จึงควรมีสถานะเท่าเทียมกับมนุษย์ ทั้งนี้ เราจึงควรให้ความนับถือต่อสัตว์เช่นเดียวกับที่เราให้ความนับถือนมนุษย์ เพราะไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ต่างก็มีความเท่าเทียมกัน เช่นเดียวกับ ทอม เรแกน (Tom Regan) ที่เห็นด้วยกับความคิดของซิงเกอร์หลายประการ แต่มีแนวคิดสุดโต่งกว่า กล่าวคือ เขายืนยันว่า สัตว์ทั้งหลายมีสิทธิ์บนพื้นฐานของมัน เรแกนเคร่งครัดในหลักจริยศาสตร์และยืนยันความเสมอภาคระหว่างมนุษย์กับสัตว์ว่า ต่างก็มีคุณลักษณะทางจิตวิทยาเหมือนกัน เช่น มีความปรารถนา ความจำสติปัญญา การปกป้องสิทธิสัตว์ของเรแกนมีความแตกต่างกับของซิงเกอร์ตรงที่เขาเสนอความคิดแบบไม่ประนีประนอม เรแกนเห็นว่าสัตว์ไม่ควรถูกทรมานหรือใช้ประโยชน์ เขาเสนอให้มีการยกเลิกการใช้ประโยชน์จากสัตว์โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ ทำให้เราคิดว่าสัตว์คือทรัพยากรของเรา

ธัญญา สังขพันธานนท์ (2560, น. 345) ได้กล่าวสนับสนุนแนวคิดเรื่องสัตว์มีความแตกต่างกันกับมนุษย์ว่า แนวคิดนี้ได้แบ่งออกเป็นสองข้ออย่างชัดเจน ข้อหนึ่งนั้นยังคงอยู่ในกรอบความคิดอันบิดเบี้ยวซึ่งมีมาแต่ในอดีต และอีกข้อคือแนวคิดที่ได้ก้าวข้ามความบิดเบี้ยวเหล่านั้นมาอย่างไ้ก็ตาม ข้อถกเถียงเกี่ยวกับสัตว์ในทัศนะของนักปรัชญาไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาสัตว์ในวรรณกรรม ทั้งที่ในความเป็นจริงการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นเกี่ยวกับสัตว์ก็มีมาช้านานแล้ว โดยแนวคิดดังกล่าวเรียกว่า แนวคิดสัตว์ศึกษา เป็นหนึ่งในการวิจารณ์เชิงนิเวศ อาจเรียกว่า การศึกษาเชิงจริยศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องสัตว์ก็ได้ ดังที่ ชญาดา ชูชัยสิงห์กุล (2561, น. 15) อธิบายว่า จริยศาสตร์เกี่ยวกับสัตว์นี้ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ เพื่อแสดงให้เห็นสิ่งที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อธรรมชาติและทุกสรรพชีวิตในธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจาก

สัตว์ทั้งหลายต่างมีสิทธิพื้นฐานในธรรมชาติเช่นเดียวกับมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงไม่ควรทำร้ายหรือทรมานสัตว์ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ หลักจริยศาสตร์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติจึงต้องคำนึงถึงการสร้างความถูกต้องและความยุติธรรมให้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นวนิยายเรื่อง “นางครวญ” ของภาคินัย ชื่อจริงคือ ภาคินัย กลีรักษ์ นักเขียนนวนิยายแนวสยองขวัญ โดยเรื่องนางครวญเป็นหนึ่งในนวนิยายชุด 4 ทิศตายเป็นการนำเสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสัตว์ โดยนักเขียนนำเสนอให้ “มังกะลิผล” หรือ “นารีผล” มีสถานะเป็นสัตว์ชนิดหนึ่งในป่าหิมพานต์ กล่าวคือ จัดเป็นสัตว์รูปร่างเหมือนมนุษย์ที่เกิดจากต้นไม้เรื่องย่อของนางครวญเริ่มจาก “รณภพ” ครูสอนภาษาไทยที่ได้เดินทางไปเที่ยวที่หลวงพระบางประเทศลาว เขาช่วยเหลือลูกคนหนึ่งที่กำลังถูกกลุ่มวัยรุ่นนรุมทำร้าย ลูกจึงให้เมล็ดพันธุ์พืชปริศนาแก่รณภพกลับไทยมาด้วย พอกลับถึงบ้านก็เอาของออกจากกระเป๋าจึงได้เจอกับของเมล็ดพันธุ์พืชที่เขาคิดว่าไม่ได้รับมา เขาจึงโยนทิ้ง คืนวันนั้นฝนตกหนักทำให้เมล็ดพันธุ์พืชที่ถูกโยนไปเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีหญิงสาวเปลือยกายหลับตาห้อยอยู่บนนั้น เขารู้สึกกลัวจึงรีบไปหยิบขวานมาตัดต้นไม้ทิ้ง แต่ผู้หญิงคนที่ยอยู่บนต้นไม้ได้ร้องขอชีวิต ขออยู่เพียง 7 วัน ตลอดระยะเวลาที่ทั้งสองได้อยู่ด้วยกัน เขารู้สึกหลงรักหญิงสาวอย่างมาก จนวันสุดท้ายที่หญิงสาวมีชีวิตอยู่พวกเขาทั้งคู่ก็ได้ร่วมกัน หลังจากนั้นเขาก็ต้องตกใจที่ท้องของหญิงสาวโตขึ้น และมีบางอย่างแหวกออกมาจากท้องของเธอพร้อมกับที่เธอสิ้นใจตาย มันคือเด็กทารกที่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วผิดมนุษย์ เขาไม่ยอมรับว่าเด็กประหลาดเป็นลูก เขาคิดที่จะกำจัดมันทิ้งแต่ก็เกิดลังเลวินาทีที่กำลังตัดสินใจเด็กก็ก่อกวนทำให้เกิดการต่อสู้ขึ้น สุดท้ายเด็กหนีไปพร้อมกับความโกรธแค้นจากวันนั้นเขาก็อยู่ด้วยความหวาดระแวง เพราะเด็กประหลาดหาโอกาสที่จะฆ่าเขาตลอดเวลาและเป้าหมายอีกอย่างของมันก็คือการสืบพันธุ์เพื่อขยายเผ่าพันธุ์ มันจึงไปข่มขืนครูแยมที่เป็นเพื่อนร่วมงานกับรณภพ ทำให้เธอท้อง เธอจึงฆ่ามันและฆ่ารณภพด้วย เพราะกลัวว่ารณภพจะตามฆ่าลูกของเธอที่เป็นครึ่งคนครึ่งสัตว์ประหลาด เธอเลี้ยงลูกแบบกักขังและใช้ความรุนแรงเพื่อขูให้อยู่ใต้การควบคุมของเธอ แต่แล้ววันหนึ่งวิธีการพวกนี้ก็ใช้ไม่ได้ผล เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้นทุกวัน ๆ พอมีพลังกำลังที่จะต่อต้านได้ เขาจึงฆ่าแม่ของตัวเองและออกไปสู่โลกกว้างเพื่อทำตามสัญชาตญาณของมังกะลิผลสืบต่อไป

จะเห็นได้ว่า นวนิยายเรื่องนางครวญนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในมิติที่มีความขัดแย้ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา” เพื่อชี้ให้เห็นการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ที่ปรากฏในนวนิยายว่า สัตว์ถูกนำเสนออย่างไร มนุษย์กับสัตว์มีความสัมพันธ์กันอย่างไร เพื่อให้เข้าใจแนวคิดจริยศาสตร์ในสัตว์มากยิ่งขึ้น

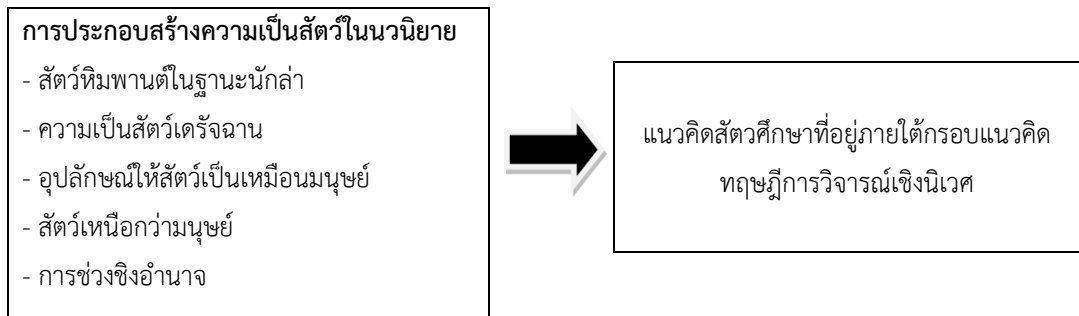
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่องนางครวญ ของภาคินัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ัญญา สังขพันธานนท์ (2560) กล่าวว่า แนวคิดสัตว์ศึกษาอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีการวิจารณ์เชิงนิเวศ โดยการวิจารณ์เชิงนิเวศคือ ทฤษฎีการวิจารณ์วรรณกรรมแนวใหม่ที่เป็นความเคลื่อนไหวและกระบวนทัศน์ในการศึกษาวรรณกรรมในยุคหลังสมัยใหม่ที่ทำให้ความสนใจศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อรณรงค์ไม่ให้นักชนัทำลายธรรมชาติ

สัตว์ศึกษาศึกษาประเด็นเกี่ยวกับสัตว์ สิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติ ทั้งในโลกความเป็นจริงและโลกแห่งจินตนาการ ผู้วิจัยศึกษาสัตว์ที่อยู่ในวรรณกรรมซึ่งเป็นโลกในจินตนาการของผู้ประพันธ์ ที่มีบทบาทสำคัญที่ไม่ใช่แค่เพียงสัตว์เดรัจฉาน แต่เป็นสัตว์ที่มีความรู้สึก นึกคิด มีพลังกำลังและความสามารถพิเศษที่เหนือกว่ามนุษย์ การประกอบสร้างความเป็นสัตว์และภาพเสนอของสัตว์ที่ปรากฏในนวนิยายสามารถเขียนเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยใช้แนวคิดสัตว์ศึกษาที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ โดยการทำคามเข้าใจและตีความวรรณกรรมเรื่อง นางครวญ นำเสนอผลการวิจัยโดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจารณ์เชิงนิเวศและแนวคิดสัตว์ศึกษา

1.2 ศึกษาตัวบทนวนิยาย เรื่อง นางครวญ

2. ขึ้นจำแนกประเภท

ศึกษาและคัดเลือกเนื้อหาในตัวบทที่บ่งบอกถึงความเป็นสัตว์ การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ตามกรอบแนวคิดการวิจารณ์เชิงนิเวศ ในมุมมองสัตวศึกษา ผู้วิจัยจำแนกเนื้อหาเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ 1) สัตว์หิมพานต์ในฐานะนกล่า 2) ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน 3) อุปลักษณะให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ 4) สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ 5) การช่วงชิงอำนาจ

3. ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล

นำผลการจำแนกประเภทมาวิเคราะห์ ซึ่งอยู่ภายใต้การวิเคราะห์การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยาย เรื่อง นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตวศึกษา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่องนางครวญทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้

1. สัตว์หิมพานต์ในฐานะนกล่า

สัตว์หิมพานต์ในเรื่องคือ “มัทกะลีผล” โดย “มัทกะลีผล” หมายถึง ชื่อต้นไม้ในนิยาย ว่ามีอยู่ในป่าหิมพานต์ ออกผลเป็นรูปหญิงสาวงดงามห้อยย้อยเป็นระย้า ผลเมื่อครบ 7 วันก็เน่า, นารีผลก็เรียก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 895) นักเขียนนำเสนอให้มัทกะลีผลไม่ใช่แค่เป็นเพียงนางในวรรณคดีแต่เป็นปีศาจ มีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์ที่ดุร้าย มักออกไล่เหยี่ยวแย่งสัตว์ป่า ในยามที่หิวกระหายมีความเป็นนกล่าสูง แม้มัทกะลีผลจะมีรูปลักษณ์ภายนอกที่เหมือนมนุษย์ แต่สัตว์ก็คือสัตว์จึงมีนิสัยดุร้าย มีความเป็นนกล่าอยู่ในสายเลือด ต้องออกไล่เหยี่ยวเมื่อมีโอกาส ดังเหตุการณ์ในเรื่องตอนหนึ่งว่า

“นารีถึงกับหยุดชะงักเมื่อหางตาเหลือบไปเห็นอะไรบางอย่างเดินอยู่ที่ริมรั้วหน้าบ้าน หญิงสาวจ้องมองด้วยสายตาที่อยากจะเข้าใจได้ เธอเดินออกจากประตูครัว ตรงไปหาแมวเหมียวพันธุ์สีนวลที่เดินขนาดก่อนจะบิดขี้เกียจตามประสา หญิงสาวใช้มือเรียวงามลูบขนมันเบา ๆ ก่อนจะตะปบมันขึ้นมาอย่างแรง เล็บยาวเพื่อยงกออกมาราวกับเล่นมายากล คมเล็บจิกเข้าที่ต้นคอของแมวน้อยจนดินทุรนทุรายส่งเสียงร้องด้วยความเจ็บปวด ผู้ล่าอ้าปาก คมเขี้ยวแห่งมัจจุราชงอกออกมาอย่างทันควัน ก่อนที่จะจัดการร่างของแมวผู้เคราะห์ร้ายสังเวยเป็นอาหารกลางวันของตัวเอง”

(ภาคินัย, 2559, น. 54)

นักเขียนนำเสนอให้นารีที่เป็นสัตว์ป่าหิมพานต์มีนิสัยดุร้ายและมีสัญชาตญาณความเป็นนักรล่า กล่าวคือ แม้ว่ามีร่างกายภายนอกที่ดูเหมือนมนุษย์ผู้หญิง แต่เธอก็มีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์นักรล่าเพราะเมื่อเธอหิวกระหายก็ต้องออกล่าเหยื่อมาเป็นอาหาร นารีจึงเป็นตัวแทนของธรรมชาติผู้เป็นนักรล่าและเป็นไปตามกลไกของระบบนิเวศธรรมชาติที่สัตว์ใหญ่มักกินสัตว์เล็ก ในขณะเดียวกันแมวก็ก็น่าเป็นภาพแทนของเหยื่อหรือธรรมชาติที่อ่อนแอจึงถูกกำจัดออกไป นอกจากนารีจะล่าเหยื่อเป็นสัตว์เล็กที่อ่อนแอกว่า เธอยังล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์ด้วย ดังเหตุการณ์ที่กล่าวว่า

“บานประคูดไม้พังลงพร้อมร่างของนารีที่บัดนี้หาใช่หญิงสาวร่างสะอิดสะเอ้งไม่ เธอดูน่ากลัวเหมือนผีท่าซาตานที่หิวกระหาย หญิงสาวกระโจนใส่ร่างของป้าดม หญิงชราหวีดร้องได้ไม่สุดเสียงนักก็รู้สึกถูกแน่น ดวงตาเบิกโพลง วิญญาณหลุดออกจากร่างแทบจะทันทีที่ที่เล็บอันคมกริบล้วงผ่านผิวหนังอันเหี่ยวแห้งเข้าไปควักหัวใจที่กำลังเต้นออกมาจากร่าง นารีมองมันแล้วยิ้มร่ากับเด็กน้อยที่ได้ खेल ขึ้นใหม่ แล้วร่างกายของป้าดมก็ถูกสังเวยโดยสัตว์ร้ายจากป่าหิมพานต์”

(ภาคินัย, 2559, น. 94)

จะเห็นได้ว่า นารีคือภาพแทนของสัตว์ป่าหิมพานต์ที่มีความหิวกระหายตลอดเวลา เนื่องจากเธอหิวจึงล่าโดยไม่สนว่าจะเป็นสัตว์เล็กหรือมนุษย์ ฉะนั้นนัยสำคัญของการเป็นสัตว์นักรล่าก็คือการนำเสนอให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นยิ่งใหญ่ สามารถกลบฝังจิตใจของมนุษย์ได้ทุกเมื่อ ไม่เพียงแค่ว่าสัตว์เล็กที่จะตกเป็นเหยื่อเท่านั้น แม้แต่มนุษย์ก็ตกเป็นเหยื่อเช่นกัน เนื่องจากความหิวกระหายของสัตว์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด จึงล่าจนกว่าจะอิ่มหรือจนพอใจ ดังตัวอย่างที่นารีกระโดดเข้ากัดคอครูแยมผู้เป็นแม่อย่างไม่ปราณี นักรล่าย่อมไม่ทิ้งสัญชาตญาณความเป็นนักรล่าเพราะมันอยู่ในสายเลือด เช่นเดียวกับมัมกะลีผลที่มีความหิวกระหายไม่มีที่สิ้นสุด พร้อมออกล่าทุกสรรพสิ่ง ดังเหตุการณ์ตอนหนึ่งว่า

“ร่างของสัตว์เดรัจฉานกระโดดเข้าไปใส่ครูแยม ฟันอันแหลมคมกัดที่คอของผู้เป็นแม่จนเลือดสาดกระเซ็น ครูแยมตาเหลือก นิทานชาดกที่เคยสอนเด็กนักเรียนดั่งแว่ขึ้นมานในหู ก่อนที่ลมหายใจสุดท้ายจะขาดรอน”

“มีนิทานชาดกเรื่องหนึ่ง กล่าวถึงเรื่องที่ว่าสัตว์หน้าคนเป็นสัตว์ที่ไวใจไม่ได้”

(ภาคินัย, 2559, น. 255)

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นว่า สัตว์เดรัจฉานได้ออกล่าเหยื่ออย่างโหดเหี้ยมโดยไม่สนว่าเป็นใคร มีสถานะใด แม้ว่ามักกะสิทธิ์จะเลียนแบบความเป็นมนุษย์เพื่อให้เหมือนมนุษย์เพียงใด แต่ก็ไม่อาจจะทิ้งสัญชาตญาณความเป็นสัตว์ลงได้ สิ่งที่ทำให้มนุษย์และสัตว์นั้นแตกต่างกันก็คือ “ศีลธรรม” สัตว์ไม่มีศีลธรรม ไม่มีความยับยั้งชั่งใจ สัตว์หิมพานต์ในฐานะนักล่าจึงล่าทุกสรรพสิ่งที่อ่อนแอกว่าโดยไม่มีข้อยั้งใจ แม้เหยื่อเคราะห์ร้ายผู้นั้นคือมารดาผู้ให้กำเนิดก็ตาม

2. ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน

เดรัจฉาน หมายถึง สัตว์เว้นจากมนุษย์ เช่น หมู หมา วัว ควาย ใช้ว่า ดิรัจฉาน หรือ เดียรัจฉาน ก็มี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 443) นักเขียนนำเสนอให้มักกะสิทธิ์เป็นลูกครึ่งมนุษย์กับสัตว์เดรัจฉาน แต่มีความเป็นสัตว์เดรัจฉานมากกว่ามนุษย์ คือ การกระทำที่ไม่เหมือนมนุษย์ ไม่กินอาหารแบบมนุษย์ ไม่มีความเห็นอกเห็นใจ หรือยับยั้งชั่งใจแบบมนุษย์ ดังตัวอย่างเหตุการณ์ความว่า

“หญิงสาวกรีดร้องลั่นด้วยความตกใจจนเพื่อนทั้งสามคนหันมามองตามเสียงร้อง ยังไม่ทันจะได้วิ่งมาถึงตัวปูเป้ ร่างของเด็กผีก็กระโจนขึ้นกระโดดคร่อมร่างของปูเป้ ก่อนจะกักเข้าที่คอของหญิงสาวเพื่อสูบลือดสูบเนื้อตามประสา “สัตว์เดรัจฉาน” ปูเป้ดิ้นพรวดตาเหลือกขึ้น มือทั้งสองข้างแข็งเกร็งและหงิกงอ เพื่อนทั้งสามคนเห็นแล้วต่างหวีดร้องแล้ววิ่งหนี ทิ้งให้เด็กน้อยเปล็ดเปลื่นกับการกินอวัยวะภายในของปูเป้จนสาแก่ใจ ก่อนจะกระโดดหนีหายออกจากกำแพงโรงเรียนไปอย่างไร้ร่องรอย”

(ภาคินัย, 2559, น. 10)

จะเห็นได้ว่า นักเขียนนำเสนอให้ลูกครึ่งมักกะสิทธิ์กับมนุษย์ คือสิ่งที่ตรงข้ามกับความเป็นมนุษย์เพราะมีความเป็นสัตว์เดรัจฉานอย่างแท้จริง กล่าวคือ “เด็กผี” ซึ่งเป็นลูกครึ่งมักกะสิทธิ์กับมนุษย์ คือภาพแทนของธรรมชาติที่มีความเป็นอื่น ตรงกันข้ามกับมนุษย์ ในลักษณะของสัตว์เดรัจฉานที่ดุร้าย สามารถฆ่าผู้อื่นและสัตว์อื่น ๆ ที่อ่อนแอเพื่อดำรงชีวิตของตน โดยไม่รู้สึกลังเลหรือข้อวัติใด ๆ นอกจากนี้ ยังพบความเป็นสัตว์เดรัจฉานและพฤติกรรมของนารีซึ่งเป็นแม่ของ “เด็กผี” ดังเหตุการณ์ว่า

“...หญิงสาวกระโจนใส่ร่างของป้าตม หญิงชราหวีดร้องได้ไม่สุดเสียงนักก็รู้สึกถูกแน่น ดวงตาเบิกโพลง วิญญานหลุดออกจากร่างแทบจะทันทีที่เล็บอันคมกริบล้วงผ่าน

ผิวหนังอันเหี่ยวยุบเข้าไปควักหัวใจที่กำลังเต้นออกจากร่าง นาริมองมันแล้วยิ้มราวกับเด็กน้อยที่ได้ของเล่นชิ้นใหม่ แล้วร่างกายของป้าตมก็ถูกสังเวยโดยสัตว์ร้ายจากป่าหิมพานต์”

(ภาคินัย, 2559, น. 94)

จากเหตุการณ์ข้างต้น นาเร็คือมักกะลีผล ผู้เป็นแม่ของเด็กผี เธอคือภาพแทนของธรรมชาติที่เป็นอื่น ที่นักเขียนสร้างให้ตรงกันข้ามกับมนุษย์ 100% ในฐานะสัตว์หิมพานต์ตัวแรกที่มีความเป็นสัตว์เดรัจฉาน นักเขียนสร้างให้นารีออกเล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์อย่างโหดเหี้ยมเพื่อดำรงชีพเพื่อตอกย้ำสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานที่แตกต่างจากมนุษย์ มีความเป็นอื่นอย่างแท้จริงผ่านการให้ความหมายในความต่างระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์ อย่างไรก็ตามก็พบว่านักเขียนสร้างให้ความเป็นสัตว์เดรัจฉานผูกโยงกับความต้องการการสืบพันธุ์อย่างเต็มเปี่ยม จากเหตุการณ์ที่มักกะลีผลมีเป้าหมายเพื่อสืบพันธุ์กับใครก็ได้ เมื่อคู่ไม่สนใจ เธอจึงคิดเปลี่ยนเป้าหมายไปเป็นเพื่อนของรณภพแทน

“ไอ้ภพ มันไม่ใช่อย่างที่ผู้หญิงคนนี้พูดนะโว้ย ผู้หญิงคนนี้ให้ทำฉันเอง”

“ไอ้ชา...ไอ้เพื่อนเลย!” ไม่รอช้า รณภพพุ่งตรงเข้าไปต่อยหน้ารัชชาโดยไม่ฟังคำอธิบาย จากนั้นต่างฝ่ายต่างก็ต่อยกันอืดลุด โดยที่ตัวต้นเหตุยื่นส่ายยิ้มมองอยู่ตรงนั้น จริงอย่างที่รัชชาพูดเธอให้ทำเขาเอง เธอต้องการคนสืบพันธุ์มักกะลีผลต่อไป แรกทีเดียวคิดว่าจะใช้รณภพเป็นคนทำกิจนั้น แต่เกรงว่าชายหนุ่มจะกลับมาไม่ทันเธอหมดอายุขัย ดังนั้นพอมียะเยื่อมาถึงที่ หญิงสาวจึงหมายมั่นปั้นมือว่าจะให้รัชชาเป็นคนสืบเผ่าพันธุ์ของเธอแทนรณภพ แต่แหม...จังหวะช่างเหมาะเจาะพอดีกับที่รณภพกลับมาเห็นเสียก่อน เธอจึงจำเป็นถูกขึ้นใจเพราะเป้าหมายของเธอก็รณภพตั้งแต่แรกอยู่แล้ว

(ภาคินัย, 2559, น. 148-149)

จะเห็นว่า นักเขียนให้นารีมีรูปลักษณ์เหมือนกับมนุษย์ แต่ก็มีเป้าหมายและมีสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานในการสืบพันธุ์ โดยที่ใช้นุษย์เป็นเครื่องมือในการขยายเผ่าพันธุ์ของตัวเอง ไม่สนว่ามนุษย์จะเป็นใคร ขอแค่ได้สืบเผ่าพันธุ์ก่อนหมดอายุขัยก็พอ

3. อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์

อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยสิ่งที่นำมาเปรียบนั้นมาจากวงความหมายต่างกัน สัตว์ หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมี

ความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้เอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 1205) ส่วนมนุษย์หมายถึง สัตว์ที่รู้จักใช้เหตุผล, สัตว์ที่มีจิตใจสูง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 879) นักเขียนได้นำเสนอให้มักกะลีผลเป็นสัตว์ที่เป็นเหมือนมนุษย์ผ่านรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม เป็นมนุษย์ผู้หญิงคนหนึ่งที่ตั้งดูดยาเพศชาย ดังเหตุการณ์ที่รัชชาแอบมองนารีเพราะหลงเสน่ห์เธออย่างไม่น่าเชื่อ

“หญิงสาวนั่งลงแล้วเชื่อเชิญให้รัชชาทานอาหาร ในระหว่างที่รัชชากำลังกินข้าวนี้ สายตาของเขาแอบเหลือบมองนารีเป็นระยะ ได้แต่คิดในใจว่าเธอช่างสวยเหลือเกิน สวยแบบหญิงไทยโบราณ มีเสน่ห์อย่างไม่น่าเชื่อ ริมฝีปากที่อวบอ้วนชวนให้นึกถึงยามที่ได้บรรจงจูบติดเธอ ดวงตากลมโตคูนนั้นหากได้นั่งจ้องคงเคลิ้มราวกับตกอยู่ในห้วงความฝัน แก้มนวลผ่องขาวชวนสัมผัส ชายหนุ่มมัวแต่จินตนาการไปไหนต่อไหนกระทั่งเสียงของนารีเอ่ยทักขึ้น เขาจึงสะดุ้งโหยง”

(ภาคินัย, 2559, น. 146)

จากข้อความจะเห็นได้ว่า ตัวละครมักกะลีผลนั้นนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตา ความรู้สึกนึกคิดเหมือนมนุษย์แล้วยังมีแรงดึงดูดเพศชายมากกว่ามนุษย์เพศหญิง เพราะมีความต้องการที่จะสืบพันธุ์มากกว่ามนุษย์สัตว์

“ถ้าจะให้บรรยายลักษณะของหญิงสาวคนนี้ เธอมีขนาดสัดส่วนเท่ากับหญิงสาวอายุราวสิบหกปี ใบหน้ารูปไข่ได้ทรงงดงาม หลับตาพริ้ม มีเส้นผมยาวสลวย จมูกโด่งเข้ากับรูปหน้าทรงไข่พอดีบอดี้ ช่วงลำคอเป็นปล้องสามปล้องเหมือนที่เคยเห็นในภาพวาดของนางในวรรณคดีตามจิตรกรรมฝาผนังวัด ผิพรรณตั้งแต่หัวจรดเท้าเต่งตึง เหมือนผิวมะพร้าสุก นิ้วมือเรียวยาวไปเหมือนนิ้วมนุษย์ แต่ปลายนิ้วยาวเสมอกันยกเว้นหัวแม่มือหลังมือก็อ้อมเต็มเกลี้ยงเกลา ข้อมือข้อเท้ากลมกลึง ไม่มีปุ่มกระดูกเหมือนคนทั่วไป”

(ภาคินัย, 2559, น. 36)

ตัวละครมักกะลีผลที่นักเขียนได้สร้างขึ้นมีรูปร่างลักษณะภายนอกมีความเหมือนกับมนุษย์ กล่าวคือ รูปร่างภายนอกเป็นหญิงสาวสวยสะกดตาเพศตรงข้ามที่เป็นเพศชายทั่วไป แต่ก็มีความแตกต่างจากมนุษย์ เช่น นิ้วมือนิ้วยาวเสมอกัน ยกตัวอย่างเช่น หัวแม่มือ และข้อมือข้อเท้าไม่มีปุ่มกระดูก การนำเสนอดังกล่าวของนักเขียนคือการเลียนแบบให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์

ผู้หญิง เพื่อตอกย้ำว่ามักกะลีผล หรือนารีก็คือธรรมชาติที่มีความเหมือนและแตกต่างจากมนุษย์ อย่างไรก็ตาม มนุษย์และสัตว์ก็อาศัยอยู่ด้วยกันได้ภายใต้ระบบนิเวศเดียวกัน

4. สัตว์เหนือกว่ามนุษย์

สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ในที่นี้ คือ นักเขียนนำเสนอให้สัตว์ในนวนิยายมีความเหนือกว่ามนุษย์ในด้านต่าง ๆ เช่น รูปร่าง พละกำลัง ความสามารถ และความฉลาด เป็นต้น จากการศึกษา นักเขียนนำเสนอให้มักกะลีผลเป็นสัตว์ที่มีความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ มีความเฉลียวฉลาดสามารถเจริญเติบโตได้เร็วกว่ามนุษย์ ทั้งยังมีพละกำลังที่แข็งแกร่งกว่า มีความคล่องแคล่วว่องไว และแปลงร่างได้สองแบบ ทั้งแบบสัตว์ป่าที่น่าเกลียดน่ากลัวและแบบมนุษย์คนธรรมดาที่ดูดีประดุจเทพธิดานางฟ้า ดังเหตุการณ์ว่า

“ชายหนุ่มเร่งเครื่องออกทันที โดยไม่เคยรู้เลยว่าหญิงสาวที่นั่งอยู่ทางด้านหลังนั้น บัดนี้มีเขี้ยวงอกออกมาจากริมฝีปากสีชมพู มือทั้งสองข้างมีเล็บยาวแหลมงอกออกมาราวกับสังได้ และเล็บทั้งสองนิ้วที่โอบกอดเอวของหนุ่มแวนนั่นอยู่ ๆ ก็จิกเข้าที่หนังท้องของชายหนุ่มอย่างแรง ก่อนจะแหวกหนังท้องออกอย่างรวดเร็วโดยที่เจ้าของไม่ทันตั้งตัว เขาแหกปากร้องลั่น รถมอเตอร์ไซด์คันงามเซลล์โมเดลไปกับพื้นถนน ร่างของนารีกระโดดออกจากมอเตอร์ไซด์อย่างรวดเร็ว ขณะที่เจ้าของรถกำลังนอนโอดครวญอยู่กับพื้นถนน หน้าท้องถูกแหะออกจนอวัยวะภายในไหลออกมาอยู่ข้างตัว เขาพยายามกระเสือกกระสนที่จะคลานหนีอย่างคนหวงชีวิต ในขณะที่นารีค่อย ๆ เดินตรงมาหาเหยื่ออย่างช้า ๆ ก่อนจะกระโดดเข้ากระซอกหัวของอีกฝ่ายจนขาดสะบั้นออกจากร่างกาย”

(ภาคินัย, 2559, น. 64)

จากเหตุการณ์นี้ นักเขียนนำเสนอให้นารีเป็นสัตว์ที่มีความสามารถเหนือกว่ามนุษย์ ตรงที่เธอเป็นเพศหญิงที่สามารถแปลงร่างให้เป็นหญิงสาวสวย เพื่อไปหาอาหารกิน ชายหนุ่มเด็กแว้นจึงกลายเป็นอาหารของเธอ เพราะคิดว่าเป็นผู้หญิงจริง ๆ เมื่อชายหนุ่มเพลอ เธอก็ฆ่าเขาเพื่อเป็นอาหารโดยไม่รู้ตัว นารีจึงเป็นสัตว์ที่มีความสามารถเหนือมนุษย์ที่สามารถแปลงร่างกลับไปกลับมาเพื่อล่อลวงมนุษย์มาติดกับของเธอได้ ดังนั้น มนุษย์ในเหตุการณ์นี้จึงมีความด้อยกว่าสัตว์ เพราะเป็นฝ่ายแพ่พ่ายต่อความสามารถของสัตว์นั่นเอง นอกจากนี้ นักเขียนยังนำเสนอให้มักกะลีผลหรือนารีมีความไร้ศีลธรรม มีความกล้าสุดโต่งและไม่เกรงกลัวต่อสิ่งใด ดังความว่า

นารีจ้องหน้าของครูแยมที่จ้องกลับอย่างไม่เกรงกลัว จากนั้นไม่พูดพร่ำทำเพลง หญิงสาวผู้มาจากป่าหิมพานต์เอื้อมมือไปคว้าลูกตาข้างหนึ่งของครูแยมออกมา ผู้เคราะห์ร้ายกรีดร้องโหยหวนด้วยความเจ็บปวด ดิ้นพรวดราวกับว่าจะขาดใจตาย ลูกตาของครูแยมที่ถูกล้วงออกมานั้นถูกนำเข้าปากนารีแล้วเคี้ยวอย่างสาแก่ใจ ก่อนจะหัวเราะร่วนออกมาเสียงดัง

(ภาคินัย, 2559, น. 110)

นารีคือภาพแทนความเป็นสัตว์ที่เหนือกว่ามนุษย์ เพราะเธอไม่มีความเกรงกลัวมนุษย์เลย ครูแยมคือภาพแทนความเป็นมนุษย์ผู้อ่อนแอ นักเขียนยังนำเสนอให้สัตว์มีความโหดเหี้ยมไร้ศีลธรรม ใจกล้าสุดโต่ง จากการที่นารีกล้าที่จะคว้าลูกตาของครูแยมแล้วกินอย่างโหดเหี้ยม ดังนั้นสัตว์จึงมีความเหนือกว่ามนุษย์ด้านความแข็งแรง ไร้ศีลธรรม สามารถเข่นฆ่ามนุษย์ที่อ่อนแอกว่าได้ทุกเมื่อ

5. การช่วงชิงอำนาจ

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 963) ให้ความหมายคำว่า “ช่วงชิง” หมายถึง “แย่งชิง” เป็นความหมายเดียวกัน หมายถึง ยื้อแย่งกัน (ใช้ในความเปรียบเทียบ) ยึดถือเอาทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินของผู้อื่น โดยนักเขียนได้นำเสนอให้เห็นว่า “การช่วงชิงอำนาจ” คือการแย่งชิงอำนาจความเป็นใหญ่ระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์ ให้เห็นการช่วงชิงอำนาจใน 2 ลักษณะคือ มนุษย์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือสัตว์และสัตว์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือมนุษย์ ดังตัวอย่างเหตุการณ์

“รณภพเหี้ยแตก เอื้อมมือไปทำท่าจะบีบคอเด็กให้ตายเสีย เขาจะยอมให้มันเติบโตมาได้ มันไม่ใช่คน หากปล่อยไว้นานกว่านี้จะเกิดอะไรขึ้นก็ไม่รู้ เขาต้องตัดไฟแต่ต้นลม ข้าต้องฆ่ามัน”

(ภาคินัย, 2559, น. 155)

จะเห็นว่ารณภพมีความคิดอยากจะทำจัดลูกของตนซึ่งเป็นลูกครึ่งมนุษย์และสัตว์ เขาจึงมีความมุ่งมั่นว่าจะบีบคอเด็กให้ตายเสีย เพื่อไม่ให้มันไปทำร้ายคนอื่น ๆ การนำเสนอดังกล่าวทำให้เห็นภาพแทนความเป็นอื่นที่แฝงในนวนิยาย ในฐานะที่มนุษย์คิดว่าสัตว์ครึ่งมนุษย์ที่เป็นลูกของตนไม่ใช่พวกเดียวกับเขาจึงต้องกำจัดให้สิ้นซาก สอดคล้องกับแนวความคิดแบบคู่ข้าม ในการมองคนอื่นให้ต่างจากเรา เพื่อช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่ให้มนุษย์อยู่สูงกว่าทุกสรรพสิ่ง นอกจากนี้

ยังพบอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่เป็นข้อตรงข้ามเนื่องจากสัตว์ในเรื่องมีความคิดที่อยากกำจัดมนุษย์ให้สิ้นซากเช่นกัน

“จะดำรง คงเผ่าพันธุ์ ให้ยังอยู่
ใครคิดร้าย ทำลายกู สู้ให้ไหว
ถึงแม่พ่อ ขอชีวิต คิดเสียดาย
ก็ไม่ให้ ใจกูโหด โหดเหลือดี
ตายเถอะพ่อ แม่รออยู่ คู่อีกภพ
เมื่อสิ้นลม เรื่องบัดซบ จบตรงนี้
เจตนา มารดาให้ สืบมักกะลี
มนุษย์ชั่ว อ่างต้วดี ล้างเผ่าพันธุ์”

(ภาคินัย, 2559, น. 239)

จากข้อความข้างต้น นักเขียนนำเสนอให้สัตว์ต้องการช่วงชิงอำนาจความเป็นใหญ่เหนือมนุษย์เช่นกัน ด้วยตรรกะความคิดที่มองว่ามนุษย์เป็นอื่นแตกต่างจากพวกเขา มนุษย์ชั่ว เพราะต้องการกำจัดสัตว์ สัตว์ในเรื่องจึงต้องการฆ่ามนุษย์ให้ตาย เพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่ และสานต่อเจตนาการดำรงเผ่าพันธุ์ของตนให้คงอยู่ต่อไป การนำเสนอดังกล่าว จึงทำให้เห็นการช่วงชิงอำนาจเพื่อให้ฝ่ายของตนเองเหนือกว่าอีกฝ่าย โดยนำเสนอในมุมกลับกัน เพื่อให้สัตว์นั้นสามารถโต้กลับความเป็นอื่นของมนุษย์ด้วยการฆ่าเพื่อช่วงชิงความเป็นหนึ่ง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยนี้พบการประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง นางครวญ ปรากฏ 5 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก สัตว์หิมพานต์ในฐานะนกเหล่า ที่ปรากฏคือ นักเขียนสร้างตัวละครมักกะลีผลหรือนารีผลให้เป็นภาพแทนของสัตว์ที่มาจากป่าหิมพานต์ ซึ่งมีสัญลักษณ์ความเป็นสัตว์นกล่าอยู่ในสายเลือดแต่กำเนิด กล่าวคือ มักกะลีผลมักออกมาเหยื่ออย่างโหดเหี้ยมตามกลไกของระบบนิเวศธรรมชาติ แม้มักกะลีผลจะมีรูปลักษณ์ภายนอกที่เหมือนมนุษย์เพียงใด ในสัญลักษณ์ความเป็นสัตว์นั้นจะมีความกระหายตลอดเวลา ฉะนั้น นัยสำคัญของการเป็นสัตว์นกล่า คือการนำเสนอให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นมีความยิ่งใหญ่ สามารถกลบฝังจิตใจให้กับชีวิตของมนุษย์ได้ทุกเมื่อ

ประเด็นที่สอง ความเป็นสัตว์เดรัจฉาน ที่ปรากฏคือ “สัตว์เดรัจฉาน” มักใช้เพื่อเน้นลักษณะบางประการที่แตกต่างจากมนุษย์ นักเขียนนำเสนอให้มักกะลีผลเป็นภาพแทนของธรรมชาติที่เป็นอื่นตรงกันข้ามกับมนุษย์ สัตว์เดรัจฉานจะมีการกระทำที่ต่างจากมนุษย์ คือ ไม่กินอาหารแบบมนุษย์ และไม่มีความเห็นอกเห็นใจหรือยับยั้งชั่งใจแบบมนุษย์ นักเขียนยังสร้างให้มักกะลีผลออกเล่าเหยื่อที่เป็นมนุษย์อย่างโหดเหี้ยมเพื่อดำรงชีพ และเพื่อตอกย้ำสัญชาตญาณความเป็นสัตว์เดรัจฉานที่แตกต่างจากมนุษย์ ความเป็นอื่นอย่างแท้จริงระหว่างเผ่าพันธุ์มนุษย์กับสัตว์

ประเด็นที่สาม อุปลักษณ์ให้สัตว์เป็นเหมือนมนุษย์ คือ “มักกะลีผล” มีลักษณะภายนอกที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับมนุษย์ กล่าวคือ มีรูปร่างภายนอกเป็นหญิงสาวสวย แต่ก็มีบางอย่างที่ต่างจากมนุษย์เช่น นิ้วมียาวเสมอกัน หัวแม่มือ และข้อมือ ข้อเท้าไม่มีปุ่มกระดูก การนำเสนอดังกล่าวของนักเขียน คือการเลียนแบบให้มักกะลีผลหรือสัตว์เป็นแบบมนุษย์ผู้หญิง เพื่อตอกย้ำว่ามักกะลีผลคือธรรมชาติที่มีความเหมือนและแตกต่างจากมนุษย์

ประเด็นที่สี่ สัตว์เหนือกว่ามนุษย์ ที่ปรากฏคือ นักเขียนสร้างให้มักกะลีผลเป็นสัตว์ที่มีความสามารถพิเศษเหนือกว่ามนุษย์ มักกะลีผล ฉลาด สามารถเลียนแบบการใช้ชีวิตให้เป็นเหมือนมนุษย์ได้ สามารถเจริญเติบโตได้ไว มีพลังกำลังที่แข็งแรง คล่องแคล่วว่องไว และสามารถแปลงกายได้สองแบบ แบบแรก คือ เป็นหญิงสาวสวย และแบบที่สองรูปลักษณ์อันน่าเกลียดน่าสะพรึงกลัวประดุจสัตว์ร้าย ดังนั้น มนุษย์จึงมีความสามารถที่ด้อยกว่าสัตว์จึงพ่ายแพ้ต่อความสามารถของสัตว์นั่นเอง

ประเด็นที่ห้า การช่วงชิงอำนาจ ที่ปรากฏพบว่า นักเขียนนำเสนอให้เห็นการช่วงชิงอำนาจในสองลักษณะ คือ มนุษย์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือสัตว์ และสัตว์ต้องการแย่งชิงความเป็นใหญ่เหนือกว่ามนุษย์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา” ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า การประกอบสร้างความเป็นสัตว์ในนวนิยายเสมือนการตอกย้ำให้เห็นความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์อย่างชัดเจน เพื่อให้มนุษย์กดขี่สัตว์หรือธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ นักเขียนยังใช้ตัวละครที่เป็นสัตว์ตอบโต้ และต่อรองกับแนวคิดมนุษย์นิยมผ่านประเด็นการช่วงชิงอำนาจ โดยนักเขียนนำเสนอให้ตัวละครสัตว์มีการตอบโต้แนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลางผ่านการสร้างให้สัตว์มีความต้องการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์มนุษย์ เพื่อให้เผ่าพันธุ์ของตนดำรงอยู่เท่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของกิตติกานต์ หะรารักษ์ (2563, บทคัดย่อ) เรื่อง การต่อรองกับแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง : กรณีศึกษานวนิยายร่วมสมัยที่มีสัตว์เป็นตัวละครเรื่องพบว่า ตัวละครที่เป็นสัตว์ถูกใช้ต่อรองกับคุณค่าที่มนุษย์กำหนดให้กับพวกมัน โดยสัตว์สามารถแสดงออกในเชิงจริยธรรมได้

แม้ว่าการแสดงออกดังกล่าวจะถูกขับเคลื่อนด้วยสัญชาตญาณก็ตาม การนำเสนอดังกล่าว จึงทำให้เห็นการช่วงชิงอำนาจ เพื่อให้ฝ่ายของตนเองเหนือกว่าอีกฝ่าย โดยเป็นการนำเสนอในมุมกลับกัน เพื่อให้สัตว์นั้นสามารถได้กลับความเป็นอื่นของมนุษย์ด้วยการฆ่าเพื่อช่วงชิงความเป็นหนึ่ง

ข้อสังเกตประเด็นต่อมา นวนิยายเรื่องนางครวญนอกจากจะเป็นนวนิยายแนวสยองขวัญแล้ว ยังแฝงภาพแทนของสัตว์หรือธรรมชาติที่พยายามตอบโต้หรือต่อรองกับอำนาจของมนุษย์เพื่อช่วงชิงความเป็นใหญ่ผ่านตัวละครสัตว์หิมพานต์ และมนุษย์ผู้ต่ำต้อย สอดคล้องกับอรรถวรรณฤทธิ์ศรีธร (2562, น. 154) ที่ได้ศึกษาเรื่อง จากงูกลายเป็นคน จากคนกลายเป็นงู: ความลึกลับของความเป็นมนุษย์ และความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง “นาคี” แสดงให้เห็นว่า มนุษย์อาศัยจิตวิญญาณของธรรมชาติในการดำรงชีวิต การปฏิเสธ และโยยหาความเป็นสัตว์เป็นการมองเจ้าแม่นาคีในฐานะความอูจจารที่เป็นตัวของตัวเอง เจ้าแม่นาคีเป็นตัวแทนความไม่เสถียรของมนุษย์แล้วยังแสดงให้เห็นว่าร่างของมนุษย์ไม่ได้มีความยิ่งใหญ่ การศึกษาเรื่องนี้จึงแสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ และความต่ำต้อยของเผ่าพันธุ์มนุษย์ผ่านตัวละคร “คำแก้ว” และ “เจ้าแม่นาคี” นอกจากนี้ ยังพบการศึกษาของอรรถวรรณฤทธิ์ศรีธร (2566, น. 145-146) เรื่อง ค้างคาวดูดเลือด สายพันธุ์ต่างถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง พันธะรัตติกาล ของ นันทนา วีระชน ที่แสดงให้เห็นว่าธรรมชาติยิ่งใหญ่เหนือกว่ามนุษย์โดยตัวบท นำเสนอภาพค้างคาวดูดเลือดในฐานะสายพันธุ์ต่างถิ่นที่เข้ามาคุกคามมนุษย์ แม้จะแสดงให้เห็นถึงความร้ายกาจของธรรมชาติผ่านตัวละครค้างคาวดูดเลือด แต่ก็ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในมิติที่มนุษย์ยอมจำนนกับธรรมชาติเช่นเดียวกัน

นางครวญ : การศึกษาเชิงนิเวศในมุมมองสัตว์ศึกษา จึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ การประกอบสร้างภาพแทนธรรมชาติผ่านมุมมองสัตว์ศึกษาว่า มนุษย์มักสร้างความเป็นอื่นให้สัตว์แตกต่างจากมนุษย์ทุกด้าน ทั้งด้านความเป็นสัตว์ลึกลับ เป็นสัตว์เดรัจฉาน มีความเหมือนมนุษย์ เหนือกว่ามนุษย์ และพยายามช่วงชิงอำนาจกับมนุษย์ สิ่งเหล่านี้เป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ และมนุษย์คือผู้ต่ำต้อยกว่าผ่านตัวบทนวนิยาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การศึกษาในครั้งนี้ใช้นวนิยายเพียงเรื่องเดียวมาศึกษาด้วยกรอบแนวคิดสัตว์ศึกษา ควรเพิ่มตัวบทนวนิยายให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำตัวบทวรรณกรรม เช่น นวนิยาย เรื่องสั้น นิทาน ตำนาน วรรณกรรมท้องถิ่น หรือสำนวน สุภาษิต คำพังเพยที่เกี่ยวกับสัตว์มาศึกษาโดยใช้กรอบแนวคิดสัตวศึกษา เพื่อให้เห็นการประกอบสร้างภาพแทนธรรมชาติที่หลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกานต์ หะราภิรักษ์. (2563). *การต่อรองกับแนวคิดมนุษย์เป็นศูนย์กลาง: กรณีศึกษานวนิยายร่วมสมัยที่มีสัตว์เป็นตัวละคร*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ชญาดา ชูชัยสิงห์กุล. (2561). เจ้าเอ๋ย...เจ้ากรงหัวจุก : ภาพสะท้อนนิเวศสำนักเชิงจริยศาสตร์ที่วาดด้วยเรื่องของสัตว์. ใน *เอกสารประกอบการประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9*. (น. 13-26). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ดารินทร์ ประดิษฐ์ทัศนีย์. (2560). การวิจารณ์วรรณกรรมแนวนิเวศ (Ecocriticism) : บทแนะนำเบื้องต้น. ใน *рінฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ), ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะ: ทักษะของนักวิชาการไทย* (น. 236-327). ปทุมธานี: นาค.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2560). ใช้เพียงแต่จฉาน: สัตวศึกษาในมุมมองของการวิจารณ์แนวนิเวศ. ใน *рінฤทัย สัจจพันธุ์ (บรรณาธิการ), ทฤษฎีกับการวิจารณ์ศิลปะ: ทักษะของนักวิชาการไทย* (น. 328-407). ปทุมธานี: นาค.
- ภาคินัย. (2559). *นางครวญ*. กรุงเทพฯ: ก้าวกระโดด.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2556). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อรรณณ ฤทธิ์ศรีธร. (2562). จากงูกลายเป็นคน จากคนกลายเป็นงู: ความลักลั่นของความเป็นมนุษย์และความเป็นสัตว์ในนวนิยายเรื่อง “นาคี”. *วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ*, 26(1), 153-178.
- _____. (2566). ค้างคาวดูดเลือด สายพันธุ์ต่างถิ่น และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในนวนิยายเรื่อง พันธะรัตติกาล ของ นันทนา วีระชน. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 40(1), 145-181.

บทความวิจัย (Research Article)

การวิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียน
โรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย
An Analysis of the Meanings and Sources of Student Names
at Anuban Srinakhon School in Sukhothai

เจษฎาภรณ์ ฉุยฉาย^{1*} ทิวิธ นาคเสง¹ อัฐพล เพ็ชรนา¹

และวรารัตน์ มหามนต์รี²

Jetsadaporn Chuiychay^{1*}, Thiwat Nakseng¹, Attaphon Phetna¹,
and Wararat Mahamontree²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความหมายและที่มาของชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแจกไปยังกลุ่มประชากรจำนวน 350 คน โดยศึกษาความหมายจากผู้ตั้งชื่อแยกเป็นนักเรียนชายหญิง และแยกตามกลุ่มความหมาย ผู้ใดเป็นผู้ตั้งชื่อ และเหตุผลสำคัญในการตั้งชื่อผลการวิจัยพบว่าความหมายของชื่อนักเรียนชายมีจำนวน 12 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเกียรติยศอำนาจ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความมั่งคั่งร่ำรวย ด้านความดีงามความเจริญรุ่งเรือง ด้านมนุษย์วงศ์ตระกูล ด้านความเชื่อศาสนา ด้านความสุข ด้านคุณลักษณะคุณสมบัติ ด้านการดำรงอยู่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านความเหมาะสมการเปรียบเทียบ และด้านอากัปกริยา ส่วนความหมายของชื่อนักเรียนหญิงพบว่ามี 11 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความดีงาม ด้านความเจริญรุ่งเรือง ด้านมนุษย์วงศ์ตระกูล ด้านความมั่งคั่งร่ำรวย เกียรติยศ ด้านอำนาจ ด้านความสุข ด้านความเหมาะสม ด้านการเปรียบเทียบ ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้านคุณลักษณะคุณสมบัติ ด้านการดำรงอยู่ ด้านความเชื่อ ศาสนา

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Students of the Bachelor of Arts Program in Thai Language, Faculty of Humanities, Naresuan University

² อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Lecturer in the Bachelor of Arts Program in Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

*Corresponding author; email: jetsadaporn69@gmail.com

(Received: 23 July 2024; Revised: 27 September 2024; Accepted: 8 December 2024)

ในประเด็นที่มาของการตั้งชื่อพบว่า มี 6 ที่มา เรียงลำดับตามที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ มารดา บิดา เลือกชื่อจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อ ญาติผู้ใหญ่ (ยาย, ปู่, ย่า, ป้า, ตา, ลุง, น้า, อา, พี่) แหล่งอื่น ๆ (เว็บไซต์, สื่อโทรทัศน์, วารสาร) และพระภิกษุ ตามลำดับ

ส่วนเหตุผลสำคัญในการตั้งชื่อพบว่าการตั้งชื่อทั้งหมด 10 เหตุผล เรียงลำดับตามที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ ความเป็นสิริมงคล มีความไพเราะ และออกเสียงง่าย มีความสอดคล้องกับบุคคลในครอบครัว (พี่, บิดา, มารดา, น้อง, ยาย) ตั้งตามโหราศาสตร์ มีความแปลกใหม่ เลียนแบบชื่อเฉพาะ มีความสอดคล้องกับนามสกุลของครอบครัว ต้องการเปลี่ยนแปลงดวงชะตาชีวิต (เพื่อให้หายจากการเจ็บป่วย, เพื่อให้มีทรัพย์สินบาร์มี) และเหตุผลอื่น ๆ (เกิดตรงวันสำคัญของประเทศ - ไทย, เดือนเกิด) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความหมาย ที่มาการตั้งชื่อ นักเรียน โรงเรียนอนุบาลศรีนคร

Abstract

The objective of this research was to analyze the meanings and sources of the names of students at Anuban Srinakhon School in Sukhothai. Data were collected using questionnaires issued to the parents of 350 students, studying the meanings of names separately for male and female students, name givers, and important reasons for naming. The research findings revealed 12 meaning groups for male student names, arranged from most to least: honor and power, knowledge and abilities, wealth, goodness and prosperity, human and family, beliefs and religion, happiness, characteristics and qualities, existence, natural environment, appropriateness and comparison, and manners. The meanings of female student names were divided into 11 groups, arranged from most to least, including knowledge and abilities, goodness and prosperity, human and family, wealth, honor and power, happiness, appropriateness and comparison, natural environment, characteristics and qualities, existence, beliefs and religion. In terms of the name's sources, 6 sources were discovered, listed in order of the most found: mother, father, a naming guidebook, elderly relatives, other sources (websites, television media, and journals), and monks.

For the important reasons for naming, 10 reasons were found, arranged from most: auspiciousness, beautiful sounding, easy pronunciation, connection with family members, astrology, exotic, proper names, connection with family surname, changing destiny (recovering from illness and becoming wealthy and prestige), and other reasons (an important national day and month of birth).

Keywords: meanings, sources of naming, students, Anuban Srinakhon School

บทนำ

โรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย เป็นโรงเรียนประจำตำบลที่มีประวัติความเป็นมาความน่าสนใจ เดิมชื่อโรงเรียนประชาบาลตำบลนครเดิฐ (วัดคลองมะพลับ) ต่อมาบริษัทข้าวไทยได้ให้ทุนในการสร้างอาคารเรียน จึงมีการเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนไทยธัญญานุกูล เพื่อเป็นเกียรติและเป็นที่ระลึกให้กับ “บริษัทข้าวไทย” ต่อมาได้รับอนุญาตเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็นโรงเรียนอนุบาลศรีนคร (ไทยธัญญานุกูล) ตามชื่ออำเภอและตำบล ซึ่งเป็นที่มาของชื่อโรงเรียนในปัจจุบัน เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา โดยแต่เดิมนั้นอำเภอศรีนคร มีชื่อว่า นครเดิฐ (นคร น. เมืองใหญ่, กรุง. (ป., ส.). + เดิฐ รากศัพท์บาลีว่า ตมฺฐ แปลว่า ความยินดี) ต่อมาได้แบ่งพื้นที่ตำบลนครเดิฐ ตั้งเป็น ตำบลศรีนคร โดยนายธวัช ชุนนะวรรณ กล่าวถึงที่มาของคำว่า “ศรีนคร” ว่าได้นำมาจากพยางค์แรกของคำว่า “นครเดิฐ” และเติมคำว่า “ศรี” ข้างหน้าคำจึงได้ชื่อใหม่เป็นศรีนคร (องค์การบริหารส่วนตำบลศรีนคร, 2551)

โรงเรียนอนุบาลศรีนคร เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาประจำอำเภอ มีเด็กนักเรียนในพื้นที่มาเรียนเป็นจำนวนมาก พื้นที่อำเภอศรีนครตั้งอยู่ทางทิศเหนือของจังหวัดสุโขทัย ห่างจากอำเภอเมือง 60 กิโลเมตร มีประชากรน้อยและมีขนาดพื้นที่เล็กที่สุดในจังหวัดสุโขทัย อาชีพหลักของประชากรในพื้นที่คือเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม ประชากรมีพื้นฐานการศึกษาภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่ จากการเก็บข้อมูลในเบื้องต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าชื่อของนักเรียนในปัจจุบันแตกต่างจากชื่อของคนรุ่นปู่ ย่า ตา ยาย หรือ รุ่นพ่อแม่ของพวกเขา ชื่อของคนรุ่นก่อนมีจำนวนคำสั้น ส่วนใหญ่ไม่เน้นรูปคำและความหมาย เช่น แอ้ว หมอน ฟารุ่ง วันเพ็ญ ซึ่งแตกต่างจากการตั้งชื่อของเด็กนักเรียนในพื้นที่ที่เห็นได้ชัดว่ามีการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ รวมทั้งมีโครงสร้างทางความหมายที่ซับซ้อนและแฝงด้วยความเชื่อในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นชื่อของนักเรียนในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารในวิถีการดำเนินชีวิต ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับชื่อของนักเรียนในโรงเรียนอนุบาลศรีนคร ในด้านการวิเคราะห์ความหมายและ

ที่มา จะทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงความหมายของชื่อนักเรียนที่น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต และทราบถึงที่มาของการตั้งชื่อว่ามีผู้ใดเป็นผู้ตั้งชื่อดังกล่าว อันสะท้อนให้เห็นวิธีการดำเนินชีวิตและ สื่อเทคโนโลยีที่มีบทบาทรวมทั้งคติความเชื่อส่วนบุคคลที่ยึดถือมาใช้เป็นกรอบเกณฑ์ในการตั้งชื่อ บุตรหลานของตน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ความหมายของชื่อนักเรียน โรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อวิเคราะห์ที่มาของชื่อนักเรียน โรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดจาก นฤมล รัตนอ่อน (2554) และวิรัช ศิริวัฒนนะนาวิน (2544) เพื่อมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบการวิเคราะห์

ด้านความหมายของชื่อ ได้แก่

1. ความดีงามความเจริญรุ่งเรือง
 - 1.1 ความดี
 - 1.2 ความงาม
 - 1.3 ความเจริญ
 - 1.4 ความสว่างรุ่งเรือง
 - 1.5 ความเป็นเลิศ
 - 1.6 ความสำเร็จ
2. เกียรติยศอำนาจ
 - 2.1 เกียรติยศ
 - 2.2 อำนาจ
 - 2.3 ชัยชนะ
 - 2.4 ความเป็นใหญ่
 - 2.5 พลกำลัง
 - 2.6 ความกล้าหาญ
 - 2.7 การต่อสู้

3. มนุษย์วงศ์ตระกูล
 - 3.1 มนุษย์ผู้หญิงผู้ชาย
 - 3.2 ญาติ ที่แสดงความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวเดียวกัน
 - 3.3 วงศ์ตระกูล
 - 3.4 อวัยวะ
4. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ
 - 4.1 พื้นดิน
 - 4.2 น้ำ
 - 4.3 ลม
 - 4.4 ต้นไม้
 - 4.5 ภูเขา
 - 4.6 ท้องฟ้า
 - 4.7 สุนัข
 - 4.8 ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
 - 4.9 วันเวลา
 - 4.10 อาหาร
 - 4.11 สัตว์
 - 4.12 ลักษณะภูมิประเทศ
5. ความรู้ความสามารถ
 - 5.1 ปัญญาความรู้
 - 5.2 ความสามารถ เชี่ยวชาญ
 - 5.3 คำพูด
 - 5.4 ความคิด
 - 5.5 การสร้างประดิษฐ์ คิดค้น
6. ความมั่งคั่งร่ำรวย
 - 6.1 ทรัพย์สินสมบัติ
 - 6.2 แก้วหรืออัญมณีแร่ธาตุที่มีค่า
 - 6.3 สิ่งของเครื่องใช้

6.3.1 เครื่องประดับตกแต่งที่มีมูลค่าสวยงาม

6.3.2 เครื่องใช้ทั่วไป

7. ความสุข

7.1 ความสุข

7.2 ความรัก

7.3 ความสันติ สุขสงบ

7.4 ความสนิทสนมความสัมพันธ์

7.5 การพึ่งพาช่วยเหลือ

7.6 อารมณ์

8. การดำรงอยู่

8.1 การเกิด

8.2 ความมั่งคั่งยั่งยืน

9. คุณลักษณะ คุณสมบัติ

9.1 คุณลักษณะ สภาพ

9.2 คุณสมบัติต่าง ๆ

10. ความเชื่อ ศาสนา

10.1 ความเชื่อพระพุทธศาสนา

10.2 ความเชื่ออื่น ๆ

11. อากัปกริยา

12. ลำดับ จำนวน

12.1 ลำดับที่

12.2 จำนวน

13. เมือง แคว้น

14. แบบแผนกฎเกณฑ์ กติกา

15. ความเหมาะสม การเปรียบเทียบ

15.1 ความเหมาะสม

15.2 การเปรียบเทียบ

16. ทิศทาง

ด้านที่มาของการตั้งชื่อ ได้แก่

1. ผู้ตั้งชื่อ
 - 1.1 บิดา
 - 1.2 มารดา
 - 1.3 ญาติผู้ใหญ่
 - 1.4 พระภิกษุ
 - 1.5 ผู้อื่น
 - 1.6 หนังสือแนะนำการตั้งชื่อ
 - 1.7 แหล่งอื่น ๆ
2. เหตุผลที่ใช้ในการตั้งชื่อ
 - 2.1 ออกเสียงง่าย
 - 2.2 มีความไพเราะ
 - 2.3 มีความแปลกใหม่
 - 2.4 ความเป็นสิริมงคล
 - 2.5 ตั้งตามโหราศาสตร์
 - 2.6 สอดคล้องกับเชื้อชาติ ศาสนา
 - 2.7 สอดคล้องกับนามสกุลของครอบครัว
 - 2.8 สอดคล้องกับบุคคลในครอบครัว
 - 2.9 เลียนแบบชื่อเฉพาะของ นักแสดง ตัวละคร ตัวการ์ตูน บุคคลสำคัญ
 - 2.10 ต้องการเปลี่ยนแปลงดวงชะตาชีวิต
 - 2.11 เหตุผลอื่น ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 2.1 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการตั้งชื่อ
 - 2.2 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่มาของการตั้งชื่อ
 - 2.3 รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อ

2.4 รวบรวมข้อมูลรายชื่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โรงเรียนอนุบาลศรีนครจังหวัดสุโขทัย ด้วยการแจกแบบสอบถามไปยังผู้ปกครองนักเรียนเพื่อตอบแบบสอบถามตามจำนวนบุตรที่อยู่ในประชากรกลุ่ม 350 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูล

3.1 นำชื่อจริงมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มความหมายแยกตามนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

3.2 นำชื่อจริงมาวิเคราะห์และจัดตามกลุ่มที่มาของการตั้งชื่อ

4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ตาราง 1 แสดงกลุ่มความหมายการตั้งชื่อนักเรียนชาย 12 กลุ่มความหมายของผู้ให้ความหมาย

กลุ่มความหมายของชื่อนักเรียนชาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างของชื่อนักเรียนชาย
1. เกียรติยศอำนาจ	47	26.11	ณรงค์ศักดิ์, ไชยอนันต์, อธิบัติ, พลกฤต, อัศวิน
2. ความรู้ความสามารถ	35	19.44	เตชิต, วรวิทย์, พัทธพล, กัณตพล, จิตติพัฒน์
3. ความมั่งคั่งร่ำรวย	25	13.89	ธนกฤต, รัชต, , ณณณณิน, วสุ, อรรถวัต
4. ความดีงามความเจริญรุ่งเรือง	16	8.89	ประเสริฐ, กฤติภาคิน, โรจนฤทธิ์, ภัทรดนัย, วัฒนกร
5. มนุษย์วงศ์ตระกูล	12	6.67	จักรพงษ์, ศิมากร, อรรถพล, กฤษติพงษ์, กุลพัตร
6. ความเชื่อ ศาสนา	12	6.67	ปัญจคุณว์, บุญฤทธิ์, กฤษณะ, ภาณุเทพ, ไตรเทพ
7. ความสุข	9	5.00	ชีวานนท์, นนทกร, นนทปวิช, พร้อมกิจ
8. คุณลักษณะ คุณสมบัติ	9	5.00	สิทธิพล, ชนม์วิเชียร, ศุภรัชฎ, ภูริชญ์, นิติ
9. การดำรงอยู่	5	2.78	กวินภพ, จิรัฏฐ์, ธาธาธิวัฒน์, จิรายุ, อนุพนธ์
10. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	4	2.22	ปณธิ, กุณรภาคย์, ศุภกฤษ, ภาณุวัฒน์
11. ความเหมาะสมการเปรียบเทียบ	4	2.22	ฉัตรมงคล, ชนม์วิเชียร, ปฐมเดช, รุ่งเพชร
12. อากัปกริยา	2	1.11	กชกร, กฤษฎา
รวม	180	100	

จากการศึกษาพบว่า ชื่อนักเรียนมีการตั้งชื่อในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับด้านเกียรติยศ อำนาจมากที่สุด ด้านความรู้ ความสามารถ และด้านความมั่งคั่งร่ำรวยตามลำดับ ทั้งนี้พบการตั้งชื่อในกลุ่มความหมายด้านอากัปกริยาน้อยที่สุด ทำให้ทราบว่าผู้คนในพื้นที่นิยมตั้งชื่อนักเรียนชาย ให้มีความหมายเกี่ยวกับเกียรติยศอำนาจ เพื่อแสดงถึงความเป็นชายที่มีเกียรติ ได้รับการเคารพนับถือ เหนือกว่าผู้ใด อีกทั้งยังให้มีความหมายเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ซึ่งเป็นมงคลแก่ชีวิตในการใช้ชีวิต ให้มีปัญญาในการใช้ชีวิต

ตาราง 2 แสดงกลุ่มความหมายการตั้งชื่อนักเรียนหญิง 11 กลุ่มความหมายของผู้ให้ความหมาย

กลุ่มความหมายของชื่อนักเรียนหญิง	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างของชื่อนักเรียนหญิง
1. ความรู้ความสามารถ	36	21.18	ญาณิน, วรัญญา, กวิสรา, ัณญาณัฐ, สุพิชฌาย์
2. ความดีงาม ความเจริญรุ่งเรือง	28	16.48	ศิริวรรณ, กัญญาภัทร, วิภาพร, วรปภา, อรจิรา
3. มนุษย์วงศ์ตระกูล	18	10.59	ธิดารัตน์, ไอลดา, สุขชาติ, พรณรัตน์, พงศ์ธิดา
4. ความมั่งคั่งร่ำรวย	18	10.59	ธนิสรา, ชนมณี, กนกพร, มนชนก, ธนาภรณ์
5. เกียรติยศอำนาจ	15	8.82	รติภัก, กุลทิรา, กิตติมา, ไอลิกา, ปณิดา
6. ความสุข	14	8.23	ธิดานันท์, ปริญกร, นิชานันท์, ศรัณย์ภัทร, เปมิกา
7. ความเหมาะสม การเปรียบเทียบ	14	8.23	แก้วตา, กรกนก, กมลวรรณ, กัญชรัตน์, สุพัชรินทร์
8. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ	9	5.30	มัลลิกา, นภัสสร, อาทิตยา, ศศิณิภา, สุพรรณษา
9. คุณลักษณะ คุณสมบัติ	9	5.30	สิริธร, สุพัตรา, วรรณนิสา, สิริลักษณ์, ประพิญพร
10. การดำรงอยู่	6	3.52	สุชานันท์, ฐานิดา, ชลธิชา, ธนัชชา, ัญญา
11. ความเชื่อ ศาสนา	3	1.77	บุญญพัฒน์, ัญญธณ
รวม	170	100	

จากการศึกษาพบว่า ชื่อนักเรียนหญิงมีการตั้งชื่อในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถมากที่สุด ด้านความดีงาม และด้านความเจริญรุ่งเรืองตามลำดับ ทั้งนี้พบการตั้งชื่อในกลุ่มความหมายด้านความเชื่อศานา น้อยที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่านิยมตั้งชื่อนักเรียนหญิงให้มีความหมายเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ เพื่อแสดงถึงผู้หญิงที่มีความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิต แสดงถึงความเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา อีกทั้ง ยังให้มีความหมายเกี่ยวกับความดีงามความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงามทั้งสติปัญญา รูปลักษณ์

ตาราง 3 แสดงผู้ตั้งชื่อ

ผู้ตั้งชื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างชื่อนักเรียน
มารดา	113	32.29	โรจนฤทธิ์, ไพรัชทร, กมลรัตน์, พิชชานันท์, ไอลดา
บิดา	94	26.86	นพรุจ, วริศพันธ์, กฤษณพล, สุพัชรินทร์, ชาลิสา
เลือกชื่อจากหนังสือ แนะนำการตั้งชื่อ	67	19.14	ศุภกร, ภัทรดนัย, ภูวนาด, คณินทร์, กรกนก
ญาติผู้ใหญ่	51	14.57	
ยาย	13	3.70	พลธัญวัฒน์, ธนศักดิ์, อธิบดี, ประพัฒพร, ชลธิชา
ปู่	8	2.29	ตรัยคุณ, กฤษณา, ณิชพงษ์, ภาณุเทพ, สุรัชญา
ย่า	8	2.29	ธเนศพล, อนุพนธ์, ธนินทร์รัฐ, ธนาภรณ์, ชญานนท์
ป้า	8	2.29	กฤติพงษ์, สรวิชญ์, ปรีयर, ปรียฉัตร, ศิริกัญญา
ตา	6	1.71	ภูมิภัทร, เฉลิมชัย, ธนโชติ, ปณญาคุนว, เกศกวี
ลุง	3	0.86	ชนม์วิเชียร, วรัญญา(1), สุพิชฌาย์
น้า	2	0.57	วรัญญา(2) , วรวลัญธิ
อา	2	0.57	วีณา, แพรว
พี่	1	0.29	รัตน์สุคนธ์

ตาราง 3 แสดงผู้ตั้งชื่อ (ต่อ)

ผู้ตั้งชื่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)	ตัวอย่างชื่อนักเรียน
แหล่งอื่น ๆ	13	3.71	
เว็บไซต์	10	2.85	วิษยะพงศ์, ณัฐกรณ์, ลภัส, กมลฉัตร, ปาณิสรา
สื่อโทรทัศน์	2	0.57	รัชชานนท์, พลายชุมพล
วารสาร	1	0.29	วิริยาการย์
พระภิกษุ	12	3.42	อุกฤษฏ์, ประเสริฐ, ณรงค์ศักดิ์, บุญฤทธิ์, กุลทีรา
รวม	350	100	

จากการศึกษาพบว่า มารดาเป็นผู้ตั้งชื่อให้นักเรียน พบมากที่สุดจำนวน 113 คน ร้อยละ 32.29 รองลงมาคือบิดาเป็นผู้ตั้งชื่อให้จำนวน 94 คน ร้อยละ 26.86 และเลือกชื่อจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อจำนวน 67 คน ร้อยละ 19.14 ตามลำดับ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยนักเรียนซึ่งทำให้ทราบว่าชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย มารดาเป็นผู้ตั้งชื่อมากที่สุดและบิดารองลงมา ซึ่งมารดาและบิดาเป็นผู้เลือกและตัดสินใจในการตั้งชื่อลูกของตนเอง โดยศึกษาชื่อจากตำรา และความรู้ของตนในการเลือกชื่อและความหมายให้มีความเป็นสิริมงคลแก่บุตร และยังมีการศึกษาจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อที่แพร่หลายในปัจจุบัน ญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวยังได้รับหน้าที่ในการตั้งชื่อให้บุตรหลาน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์และความรู้เป็นที่ยอมรับนับถือ และชื่อจากญาติผู้ใหญ่ก็ถือเป็นมงคลแก่บุตรหลาน พระภิกษุในสังคมยังได้รับการนับถืออยู่บ้าง แต่เนื่องจากในเรื่องของการติดต่อในการตั้งชื่ออาจจะต้องรอเป็นเวลานาน และยังมีแหล่งชื่ออื่น ๆ ที่เป็นช่องทางในการศึกษาที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และนำมาตั้งชื่อบุตรหลานของตนเอง สามารถกล่าวได้อีกว่า

1. ความหมายของชื่อนักเรียน

การศึกษาในประเด็นความหมายของชื่อนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1.1 ความหมายของชื่อนักเรียนชาย พบว่ามี จำนวน 12 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับตามกลุ่มความหมายที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเกียรติยศอำนาจพบร้อยละ 26.11 % ด้านความรู้ความสามารถพบร้อยละ 19.44 % ด้านความมั่งคั่งร่ำรวยพบร้อยละ 13.89 % ด้านความดีงามความเจริญรุ่งเรืองพบร้อยละ 8.89 % ด้านมนุษยวงศ์ตระกูลพบร้อยละ 6.67 % ด้านความเชื่อ ศาสนาพบร้อยละ 6.67 % ด้านความสุขพบร้อยละ 5.00 % ด้านคุณลักษณะคุณสมบัติพบร้อยละ 5.00 % ด้านการดำรงอยู่พบร้อยละ 2.78 % ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติพบร้อยละ 2.22 % ด้านความเหมาะสม การเปรียบเทียบพบร้อยละ 2.22 % และสุดท้ายด้านอาชีพการงานพบร้อยละ 1.11 %

1.2 ความหมายของชื่อนักเรียนหญิง พบว่ามี 11 กลุ่มความหมาย เรียงลำดับตามกลุ่มความหมายที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถพบร้อยละ 21.18 % ด้านความดีงาม ความเจริญรุ่งเรืองพบร้อยละ 16.48 % ด้านมนุษยวงศ์ตระกูลพบร้อยละ 10.59 % ด้านความมั่งคั่งร่ำรวยพบร้อยละ 10.59 % ด้านเกียรติยศอำนาจพบร้อยละ 8.82 % ด้านความสุขพบร้อยละ 8.23 % ด้านความเหมาะสม การเปรียบเทียบพบร้อยละ 8.23 % ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติพบร้อยละ 5.30 % ด้านคุณลักษณะคุณสมบัติพบร้อยละ 5.30 % ด้านการดำรงอยู่พบร้อยละ 3.52 % และสุดท้ายด้านความเชื่อ ศาสนาพบร้อยละ 1.77 %

นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เรื่องความหมายของชื่อนักเรียน พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ความหมาย ภาษาของรากศัพท์ ลักษณะการแผลงรูปศัพท์ หน่วยศัพท์ และลักษณะทางเสียง ดังนี้

ประเด็นการให้ความหมายพบว่าผู้ตั้งชื่อให้ความหมายไม่ตรงกับรากศัพท์ ซึ่งเป็นการให้ความหมายจากความรู้และความนึกคิดของผู้ตั้งชื่อเอง และยังพบการนำคำที่มีความหมายไม่ดีมาประกอบชื่อ เช่น นัสนารี โดยผู้ตั้งชื่อให้ความหมายคำว่า นัสน หมายถึง นักปราชญ์ ซึ่งในมุขนิธิภูมิพโลภิกขุ (2547) ได้ให้ความหมายว่า นัสน [นฏฐ (ก.กิ)] หมายถึง เสียหาย ซึ่งเมื่อแปลชื่อ นัสนารี จะมีความหมายว่า หญิงสาวที่มีความเสียหาย ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานจากตำราโหราศาสตร์ว่าอักษร น กับ ณ ตามหลักเลขศาสตร์ มีค่าตัวเลขเท่ากันจึงทำให้ มีการใช้อักษรตามหลักโหราศาสตร์ และเหตุผลของ ผู้ตั้งชื่อ จึงทำให้ผิดไปจากหลักภาษา แต่เมื่อเป็นชื่อเฉพาะผู้ตั้งชื่อจะให้ความหมายเช่นไรก็สามารถกำหนดได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้องตามรากศัพท์

จากการวิเคราะห์รากศัพท์ พบว่าชื่อของนักเรียนมีที่มาของคำทั้งสิ้น 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี เช่น รัตนพล, ภาณุ, ปุณณพัฒน์ ภาษาสันสกฤต เช่น ศิวกร, วิชณะ, ชญานันท์ ภาษาไทย เช่น แก้วตา, ขวัญใจ, รุ่งเพชร ภาษาเขมร เช่น เกรียงไกร ภาษามอญ เช่น ปลายชุมพล และ ภาษาทมิฬ เช่น กวินภ เป็นต้น

ลักษณะการแผลงรูปศัพท์ พบว่ามีการแผลงรูปศัพท์มาเป็นลำดับ จนไม่มีเค้าของศัพท์เดิม เช่น ชื่อ กฤษดา เป็นคำที่ไทยสร้างขึ้น รากศัพท์เดิม คือ กฤต (ส.) ซึ่งตัดคำมาจาก สัฏกฤต (สำเนียง เลื่อมใส, 2563) ต่อมามีการแผลงรูปศัพท์จากรูปคำที่มีการเขียนว่า กฤต (ส.) > กฤต > กฤษฏา > กฤษดา ตามลำดับ แต่ยังคงมีความหมายเหมือนเดิมว่าอันกระทำแล้ว ซึ่งเป็นการยืมคำ และเปลี่ยนแปลงหรือนำมาสร้างเป็นคำใหม่

หน่วยศัพท์ที่แสดงถึงความเป็นเพศชายและเพศหญิงที่ปรากฏในชื่อ ในเพศชายจะปรากฏคำว่า เกียรติ เดช ชัย ชาญ ชาติ ธน-โชติ ณรงค์ นนท์ พงษ์หรือพงศ์ ส่วนในเพศหญิงจะปรากฏคำว่า วรรณ สิริหรือศิริ วดี

ลักษณะทางเสียง ชื่อของนักเรียนชายมักใช้รูปสระเสียงสั้นหรือพยัญคตาย เพื่อให้มีเสียงหนักแน่น สัมกับเป็นชื่อของผู้ชาย เช่น ธนะ กิตติ พีระ ศุภะ ธิติ ภัทร ญัฐ วุฒิ ปิยะ ฯลฯ ส่วนชื่อของนักเรียนหญิงมักใช้สระเสียงยาวหรือพยัญคเป็น เพื่อให้มีเสียงนุ่มนวล อ่อนโยน สัมกับเป็นชื่อของผู้หญิง เช่น ญาดา นภา อรจิรา กัญญา อัจฉรา พริดา ธิดา แก้วตา ฯลฯ

2. ที่มาของชื่อนักเรียน

จากการศึกษาในประเด็นที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย สรุปได้ดังนี้

2.1 ผู้ตั้งชื่อ จากการศึกษาพบว่าการตั้งชื่อทั้งหมด 6 ที่มา เรียงลำดับตามที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ มารดา บิดา เลือกชื่อจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อ ญาติผู้ใหญ่ (ยาย, ปู่, ย่า, ป้า, ตา, ลุง, น้า, อา, พี่) แหล่งอื่น ๆ (เว็บไซต์, สื่อโทรทัศน์, วารสาร) และพระภิกษุ ตามลำดับ

2.2 เหตุผลในการตั้งชื่อ จากการศึกษาพบว่าการตั้งชื่อทั้งหมด 10 เหตุผล เรียงลำดับตามที่พบจากมากไปน้อย ได้แก่ มีความเป็นสิริมงคล มีความไพเราะ ออกเสียงง่าย มีความสอดคล้องกับบุคคลในครอบครัว (พี่, บิดา, มารดา, น้อง, ยาย) ตั้งตามโหราศาสตร์ มีความแปลกใหม่ เลียนแบบชื่อเฉพาะ มีความสอดคล้องกับนามสกุลของครอบครัว ต้องการเปลี่ยนแปลงดวงชะตาชีวิต (เพื่อให้หายจากการเจ็บป่วย, เพื่อให้มีทรัพย์สินบารมี) และเหตุผลอื่น ๆ (เกิดตรงวันสำคัญของประเทศไทย, เดือนเกิด) ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

ในเรื่องความหมายเมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย วิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย กับงานวิจัยเรื่อง ความหมาย ความเชื่อ และค่านิยมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อนักเรียน ตำบลท่าคล่องช้าง จังหวัดเลย ของนฤมล รัตนอ่อน (2554) พบว่า มีความสอดคล้องกัน คือ กลุ่มความหมายของชื่อนักเรียนชายจะมีความหมายเกี่ยวกับเกียรติยศอำนาจมากที่สุด แต่แตกต่างกัน เรื่องกลุ่มความหมายของชื่อนักเรียนหญิง กล่าวคืองานของคณะผู้วิจัยนี้ พบกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความรู้ความสามารถนั้นมากที่สุด ในขณะที่งานวิจัยของนฤมล รัตนอ่อน พบกลุ่มความหมายเกี่ยวกับความดีงามความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุด และพบว่ากลุ่มความหมายของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีจำนวนกลุ่มความหมายน้อยกว่าโดยไม่พบกลุ่มความหมายเกี่ยวกับ ลำดับจำนวน เมืองแคว้น ทิศทาง เนื่องมาจากค่านิยมในการตั้งชื่อ

ทั้งนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยพบว่า ชื่อของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง มีความสอดคล้องกับบุคคลในครอบครัว ทั้งในเรื่องเสียงและความหมาย จากการวิเคราะห์พบว่า ชื่อของนักเรียนชายมีความสอดคล้องกับบิดามากที่สุด และชื่อของนักเรียนหญิงมีความสอดคล้องกับพี่ของตนเองมากที่สุด

เมื่อพิจารณาถึงสภาพสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษาของผู้ปกครองนักเรียน ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรมและพาณิชย์กรรม มีการศึกษาในภาคบังคับเป็นส่วนใหญ่ พบว่า กลุ่มความหมายที่พบมากที่สุด คือความรู้ความสามารถ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มความหมายเกี่ยวกับความมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตั้งชื่อมีความปรารถนาให้บุตรหลานเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และเป็นผู้มีความรู้ที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เพื่อเป็นแนวทางของชีวิตนำไปสู่ความสำเร็จในด้านอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ประเด็นที่มาของการตั้งชื่อ เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัย วิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย กับงานวิจัยของวิรัช ศิริวัฒนะนาวิน (2544) เรื่อง การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย มีความสอดคล้องกัน คือ ผู้ตั้งชื่อส่วนใหญ่ คือ มารดาและบิดา และเลือกจากหนังสือแนะนำการตั้งชื่อ แต่แตกต่างกันคือ ผลการศึกษาของงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความหมายและที่มาของการตั้งชื่อนักเรียนโรงเรียนอนุบาลศรีนคร จังหวัดสุโขทัย คณะผู้วิจัยไม่พบการให้ผู้อื่น เช่น โหราจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน พยาบาล ฯลฯ เป็นผู้ตั้งให้ และพบว่าพระภิกษุเป็นผู้ตั้งชื่อให้น้อยกว่าญาติผู้ใหญ่ตั้งให้ เนื่องมาจากค่านิยมในการให้ผู้เป็น

มารดา และบิดาเป็นผู้กำหนดชื่อของบุตรหลานเอง และยังให้ความเคารพแก่ญาติผู้ใหญ่ ในการตั้งชื่อบุตรหลาน

นอกจากนี้การให้พระภิกษุเป็นผู้ตั้งชื่อไม่สะดวกในการติดต่อการวิเคราะห์ความหมาย และที่มาของการตั้งชื่อ ผู้วิจัยพบว่าผู้ตั้งชื่อนั้นพิจารณาเลือกคำและที่มาของการตั้งชื่อที่มีความเป็นสิริมงคลให้แก่บุตรหลาน นอกจากนี้ยังแฝงค่านิยมในการตั้งชื่อของคนไทยในเรื่องต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบผลวิจัยนี้กับงานวิจัยของสมชาย สำเนียงงาม (2545) เรื่อง ลักษณะภาษาที่แสดง ความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิริยาในชื่อคนไทย มีความสอดคล้องกัน คือ พบว่า มีค่านิยมด้านความรู้ ความสามารถ ด้านเกียรติยศอำนาจ ด้านความมั่งคั่งร่ำรวย และ ด้านความดีงามความเจริญรุ่งเรือง ซึ่งสะท้อนความเชื่อของผู้ตั้งชื่อว่าการตั้งชื่อที่เป็นสิริมงคลจะ ส่งผลให้เจ้าของชื่อมีลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดี หรือมีชีวิตเป็นไปตามความหมายของชื่อนั้น รวมถึง เป็นที่ยอมรับยกย่องของบุคคลทั่วไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยแนะนำให้ผู้ที่สนใจ ศึกษาเปรียบเทียบความหมาย ค่านิยม และความเชื่อจาก ชื่อ ของชาวไทพวนที่มีการอพยพย้ายมาจากเมืองพวนเข้ามาทางจังหวัดแพร่ อุตรดิตถ์ แล้วจึงมุ่ง ศึกษายังเมืองสวรรคโลก มักจะตั้งชื่อบ้านเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่ตามชื่อเดิมหรือตั้งตามสภาพภูมิ ประเทศ บ้านหาดเสี้ยวเป็นหมู่บ้านพวนขนาดใหญ่ในประเทศลาวบริเวณแขวงเมืองเชียงขวาง พวนส่วนหนึ่งอพยพมาอยู่ที่บ้านหาดเสี้ยว จ.สุโขทัย เมื่อประมาณ พ.ศ. 2380 – 2381 โดยการ นำของฝ่ายพระวอ คือ สามเสน ส่วนฝ่ายสงฆ์ คือ ครูบาวัดหาดเสี้ยว และเจ้าหัวอ้ายสมเด็จ บ้านตาด ซึ่งมีหลักฐานจารึกไว้ที่ผนังโบสถ์วัดหาดเสี้ยว ในอำเภอศรีสัชชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กับประชาชนในอำเภอศรีนคร จังหวัดสุโขทัยซึ่งจะทำให้เห็นถึงความหมายที่สะท้อนค่านิยม และความเชื่อที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- นฤมล รัตน์อ่อน. (2554). *ความหมาย ความเชื่อ และค่านิยมที่สะท้อนจากการตั้งชื่อนักเรียนตำบลท่าคล้องช้าง จังหวัดเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ. (2547). *พจนานุกรมบาลี-ไทย ฉบับภูมิพลโลกิขุ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิภูมิพลโลกิขุ.
- วิรัช ศิริวัฒนะนาวิณ. (2544). *การศึกษาการตั้งชื่อของคนไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สมชาย สำเนียงงาม. (2545). *ลักษณะภาษาที่แสดงความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อเกี่ยวกับสิริมงคลและกาลกิณีในชื่อของคนไทย*. (ดุขฎิณิพนธ์อักษรศาสตรดุขฎิณิบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สำเนียง เลื่อมใส. (2563). *ภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาไทยและวรรณคดีไทย*. สืบค้นจาก www.shorturl.asia/5b6Jr
- องค์การบริหารส่วนตำบลศรีนคร. (2551). *สภาพทั่วไป*. สืบค้นจาก <https://www.srinakhon.go.th/trv-otp-detail?id=298>

บทความวิจัย (Research Article)

การวิเคราะห์คุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อ ไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

The Analysis of Adjective Clauses from Coronavirus Disease 2019 News Release Report in Department of Disease Control Website

อริษฐาน งามกิจวัตร^{1*} และจิรายุ ภาณุเจต²Atitan Ngamkitjawat^{1*} and Jirayu Panujet²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์คุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค จำนวน 1,271 ประโยค จากจำนวนทั้งสิ้น 4,621 ประโยค โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กรอบแนวคิดในการวิจัย ได้แก่ คุณาประโยชน์ตามทฤษฎีของ Oshima and Hogue (2006) สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้เพื่อหาค่าความถี่ ได้แก่ ค่าร้อยละ ผลการศึกษาพบว่าคุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค จำนวน 1,271 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 27.50 เมื่อพิจารณาการใช้คุณาประโยชน์ตามประเภท พบว่ามีการใช้คุณาประโยชน์ จำนวน 6 ประเภท โดยประเภทที่พบมากที่สุด คือประเภท Relative Pronouns as Subjects จำนวน 1,190 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 93.63 อันดับที่สอง คือประเภท Adjective Clauses of Time and Place จำนวน 43 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 3.38 อันดับที่สาม คือประเภท Relative Pronouns as Objects of Prepositions จำนวน 16 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 1.26 อันดับที่สี่ คือประเภท Relative Pronouns as Objects จำนวน 12 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.94 อันดับที่ห้า คือประเภท Possessive Adjective Clauses จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.47

¹ สาขาวิชาภาษาอังกฤษธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Business English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

² นักวิชาการอิสระ

Independent Scholar

*Corresponding author; email: ngamkitjawat_a@psru.ac.th

(Received: 26 August 2024; Revised: 15 October 2024; Accepted: xx December 2024)

และอันดับสุดท้าย คือประเภท Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality
จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.32

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ประโยค คุณานุประโยค รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The purposes of the study were to investigate the frequency of adjective clauses, and to investigate the frequency of each subtype of adjective clauses which occurred from Coronavirus Disease 2019 News Release Report in Department of Disease Control Website. The research sample consisted of 1,271 sentences, comprising a total of 4,621 sentences. The sample was selected randomly using purposive sampling. The grammatical analysis used in this study focused on the adjective clauses which was based on Oshima and Hogue's framework. The statistical analysis that was employed to find the frequency of adjective clauses and each subtype of adjective clauses was percentage. This analysis found that adjective clauses were occurred approximately in one-third of all sentences in Coronavirus Disease 2019 News Release Report in Department of Disease Control Website, accounting for 1,271 sentences (27.50%). In the subtypes of adjective clauses, it was found that the highest frequency in all was Relative Pronouns as Subjects, with 1,190 sentences (93.63%). The second subtype of adjective clauses was Adjective Clauses of Time and Place 43 sentences (3.38%), followed by Relative Pronouns as Objects of Prepositions 16 sentences (1.26%). The fourth was Relative Pronouns as Objects 12 sentences (0.94%), followed by Possessive Adjective Clauses 6 sentences (0.47%). The least subtype of adjective clauses was Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality 4 sentences (0.32%).

Keywords: sentence analysis, adjective clauses, Coronavirus Disease 2019 News Release Report

บทนำ

โรคโควิด-19 หรือชื่อเดิมที่องค์การอนามัยโลกเคยใช้คือ โควิณไวรัสสายพันธุ์ใหม่ 2019 (2019-nCoV) เป็นไวรัสติดต่อนที่ทำให้เกิดการติดเชื้อทางเดินหายใจ ซึ่งเป็นสาเหตุของการระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ในปี พ.ศ. 2562-2563 (กรมควบคุมโรค, 2563) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ผู้คนทั่วโลกเกิดความวิตกกังวลมีการปิดเมือง ปิดประเทศ ปิดสนามบิน สถานที่ท่องเที่ยวร้างไว้ผู้คนเพื่อป้องกันการแพร่กระจายของโรคระบาด ส่งผลให้หลายธุรกิจได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมผู้คนไม่กล้าออกจากบ้านไม่กล้าอยู่ในที่คนพลุกพล่านและคอยติดตามข่าวสารการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสตัวนี้อย่างสม่ำเสมอ คุณค่าของข่าวจึงมีความสำคัญอย่างมากโดยเฉพาะในสถานการณ์โควิดนี้การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาถือเป็นเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในทั่วโลกมีข่าวสารเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของไวรัสดังกล่าวมากมายปรากฏอยู่ในสื่อสังคมออนไลน์จนกลายเป็นการแพร่ระบาดของข่าวสาร ในประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบในเรื่องนี้เช่นกัน โดยสามารถพบข้อมูลที่เป็นเท็จหรือบิดเบือน ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์และได้รับการแชร์ต่ออย่างมากมายจากผู้ไม่รู้เท่าทัน (พัชรภา เอื้ออรมรณิข, 2564) หากประชาชนไม่ได้รับข่าวสารที่ถูกต้องอย่างเพียงพออาจทำให้ภาวะวิกฤตลุกลามบานปลายและเป็นอุปสรรคต่อการควบคุมป้องกันโรค (กัญญ์วรา ศิริสมบุญเวช, ปิยฉัตร ล้อมชวการ และ กมลรัฐ อินทรทัศน์, 2565) กระทรวงสาธารณสุขในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักได้ดำเนินงานด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในการเฝ้าระวังข้อมูลข่าวสาร จัดทำข้อมูลข่าวสาร และดำเนินการผลิตและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางต่าง ๆ (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2563) การสื่อสารจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการโทรศัพท์หรือการสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งช่องทางเหล่านี้ใช้ทักษะการเขียนเป็นสำคัญในยุคปัจจุบันที่โลกเชื่อมต่อกันอย่างง่ายดาย ภาษาอังกฤษเป็นภาษาการสื่อสารที่จำเป็นและยังคงเป็นภาษาสากลที่ใช้เพื่อการสื่อสาร ทั้งในชีวิตประจำวัน การศึกษา และ การทำงาน (กาโสม หมดเด้น, 2559)

การใช้ภาษาอังกฤษให้ถูกต้องเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพและไม่มีความหมายคลาดเคลื่อนจากสิ่งที่ต้องการสื่อความ ปัจจุบันการเรียนภาษาอังกฤษเกี่ยวข้องมากกว่าการเรียนรู้จากหนังสือเรียน การทำแบบทดสอบในชั้นเรียนในยุคที่มีอินเทอร์เน็ตและมีสื่อออนไลน์มากมายที่สามารถเป็นทางเลือกสำหรับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทางเลือกเหล่านี้เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทางออนไลน์ผ่านเครือข่ายทางสังคม การสื่อสารเพื่อที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมอื่น ๆ (พิพัฒน์ อัฒพุ,

ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ดิเรก ชีระภุช, 2560) การเรียนภาษาไม่ว่าภาษาใดและระดับชั้นใดก็ตามนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับตัวภาษาทั้งในด้านเสียง คำศัพท์และโครงสร้าง ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจะเริ่มต้นมีมานานเป็นระยะเวลาหลายสิบปีก็ตามแต่การเรียนการสอนก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรโดยเฉพาะในระดับเริ่มต้น คือ ระดับศึกษาจากสภาพปัญหาในการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษพบว่า เรื่อง โครงสร้างไวยากรณ์จะเป็นปัญหาในการพัฒนาความรู้และความเข้าใจใน ภาษาอังกฤษ ซึ่งนักเรียนไทยส่วนมากมักมีความรู้เกี่ยวกับไวยากรณ์ค่อนข้างน้อย อาจกล่าวได้ว่า ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนภาษาในด้านทักษะการฟัง การพูด การ อ่าน และ การเขียนได้ดีด้วย (เฉลิมวุฒิ สาคำณะ, 2562) การไม่รู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษหรือมีความรู้ทางด้านไวยากรณ์อย่างจำกัดเป็นปัญหาในการคิดรูปแบบประโยคภาษาอังกฤษ (พระศรีสิทธิมนี, 2564) การขาดความรู้ด้านโครงสร้างประโยคส่งผลต่อการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน ฉะนั้นการวิเคราะห์โครงสร้างประโยคจึงไม่ควรละเลยเพราะถือว่ากลวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจประโยคภาษาอังกฤษได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการฝึกให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ แยกส่วนต่าง ๆ ของประโยคเพื่อให้ทราบบางส่วนใดคือภาคประธาน ส่วนใดคือแสดง วลีกลุ่มนี้ใช้ขยายส่วนใด ประโยคนี้มีใจความหลักอยู่ที่ตรงส่วนไหน และประโยคใดเป็นข้อความสนับสนุน เมื่อผู้เรียนสามารถฝึกใช้ความคิดในการวิเคราะห์ของโครงสร้างประโยคได้เป็นอย่างดีแล้วผลที่ตามมาคือผู้เรียนจะเข้าใจการใช้ภาษาอังกฤษได้เร็วและง่ายขึ้น (สายฝน คิมอิ่ง, 2555)

นอกจากนี้ อัครณัฐ วัลวัฒน์ (2557) ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับความซับซ้อนของรูปแบบประโยคที่ผู้เรียนอ่าน ผลการศึกษาพบว่าถ้าผู้เรียนเข้าใจเรื่องไวยากรณ์จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าในการอ่านสูงขึ้น ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ถ้าได้เรียนโครงสร้างประโยคของภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลวิจัยของสุรัชย์ ปิยานุกูล (2557) ที่กล่าวว่าวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่อ่านคือการวิเคราะห์ประโยค การวิเคราะห์ประโยคหมายถึงการที่ผู้เรียนสามารถแยกได้ว่าในประโยคซับซ้อนนั้นอะไรเป็นประธานหลัก (Main Subject) กริยาหลัก (Main Verb) และส่วนขยาย (Complement) ของประโยค เมื่อเข้าใจแต่ละประโยคก็ย่อมเข้าใจความหมายทั้งเรื่องได้ การที่ผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ประโยคได้อ่านได้ สื่อสารได้ นักศึกษาจะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักไวยากรณ์พื้นฐาน เช่นเรื่อง Tense และเรื่องโครงสร้างของประโยค

การเข้าใจโครงสร้างประโยคจึงเป็นส่วนสำคัญในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยหน่วยโครงสร้างของประโยคจะประกอบไปด้วย คำ วลี และประโยค ในส่วนของคุณานุประโยค (relative clause) เป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างประโยคที่มีหน้าที่ในการขยายคำนามที่เกิดจากการรวมสองประโยคเข้าด้วยกัน โดยคุณานุประโยคมีความสัมพันธ์ทั้งในใจความหลัก และใจความรอง คุณานุประโยคภาษาอังกฤษประกอบด้วยตัวเชื่อมคุณานุประโยค หรือ สัมพันธสรรพนาม (relative pronoun) นำหน้าประโยค ซึ่งประพันธสรรพนามนั้นจะสามารถเชื่อมโยงไปหารูปที่ถูกแทน (antecedent) ในประโยคหลัก ยกตัวอย่างเช่น

The movie which we saw last night wasn't good.

The movie เป็นรูปที่ถูกแทน (antecedent) และ which เป็นตัวเชื่อมของคุณานุประโยค (relative clause) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ The movie ลักษณะของโครงสร้างประโยคที่ประกอบด้วยคุณานุประโยคดังเช่นประโยคดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเกิดความสับสนและเป็นปัญหาต่อการเรียนรู้ภาษา กล่าวคือ เกิดความสับสนระหว่างหน่วยสร้างของคุณานุประโยคภาษาอังกฤษกับหน่วยการสร้างประโยคหลัก (พรวิไล อภิณุกฤษฎา, 2518, อ้างอิงใน จุฑามณี ทิพราช, นิติรัตน์ อุทธชาติ, กนกวรรณ วงศ์ทอง และ จักรพงษ์ ทองผาย, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค เนื่องจากเป็นเว็บไซต์หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่มีการรายงานข่าวโดยใช้ภาษาอังกฤษที่มีความน่าเชื่อถือและ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การใช้คุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย คือรูปแบบคุณานุประโยค) ซึ่งแบ่งตามหน้าที่ได้ 6 ประเภท ตามกรอบแนวความคิดของ Oshima and Hogue (2006) ซึ่งมีรูปแบบประเภทใดดังนี้

ประเภท Relative Pronouns as Subjects

ประเภท Relative Pronouns as Objects

ประเภท Possessive Adjective Clauses

ประเภท Relative Pronouns as Objects of Prepositions

ประเภท Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality

ประเภท Adjective Clauses of Time and Place

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์คุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยผู้วิจัยดำเนินการออกแบบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ คุณานุประโยคจำนวน 1,271 ประโยคจากจำนวนประโยคทั้งสิ้น 4,621 ประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ฉบับวันที่ 13 มกราคม 2563 - 23 สิงหาคม 2563 จำนวน 179 รายงาน

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิเคราะห์คุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ผู้วิจัยมีการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำการนับประโยคทั้งหมดที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ฉบับวันที่ 13 มกราคม 2563 - 23 สิงหาคม 2563 จำนวน 179 รายงาน
2. ศึกษาเอกสารและข้อมูลทฤษฎีเกี่ยวกับคุณานุประโยค) ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีของ Oshima and Hogue (2006) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค
3. ทำการวิเคราะห์คุณานุประโยค ตามกรอบแนวความคิดทฤษฎีของ Oshima and Hogue (2006) จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้อง
4. นำผลการวิเคราะห์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์เชิงปริมาณเพื่อหาค่าเฉลี่ย และร้อยละของคุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าเฉลี่ย และร้อยละของคุณานุประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์คุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนร้อยละของคุณาประโยชน์ที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

ประโยค	ความถี่	ร้อยละ
คุณาประโยชน์	1,271	27.50
ประโยคอื่นๆ	3,350	72.50
รวม	4,621	100

จากตาราง 1 พบว่าในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์ของกรมควบคุมโรค มีการใช้คุณาประโยชน์ (Adjective Clause) จำนวน 1,271 ประโยคจากจำนวนทั้งสิ้น 4,621 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 27.50 และประโยคอื่นๆ จำนวน 3,350 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 72.50

ตาราง 2 จำนวนร้อยละของคุณาประโยชน์แต่ละประเภทที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค

ประโยค	ความถี่	ร้อยละ
Relative Pronouns as Subjects	1,190	93.63
Adjective Clauses of Time and Place	43	3.38
Relative Pronouns as Objects of Prepositions	16	1.26
Relative Pronouns as Objects	12	0.94
Possessive Adjective Clauses	6	0.47
Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality	4	0.32
รวม	4,621	100

จากตาราง 2 พบว่าในรายงานข่าวโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค พบการใช้คุณูประโยคทั้ง 6 ประเภท โดยประเภทที่พบมากที่สุดได้แก่ประเภท Relative Pronouns as Subjects จำนวน 1,190 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 93.63 และประเภท Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality พบน้อยที่สุด จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.32

ตัวอย่างผลการวิเคราะห์คุณูประโยค แบ่งตามหน้าที่ทั้ง 6 ประเภทตามกรอบแนวความคิด ทฤษฎีของ Oshima and Hogue (2006)

ตัวอย่างที่ 1 Relative Pronouns as Subjects

ประโยค Today is day 12 of the quarantine for the 83 returnees, who have been quarantined to observe their symptoms at Sattahip Naval Base.

ประโยคหลัก Today is day 12 of the quarantine for the 83 returnees
 ประโยครอง who have been quarantined to observe their symptoms at Sattahip Naval Base

คำว่า ‘who’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่เป็นประธานของประโยครองเพื่อขยายคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘returnees’ ที่ปรากฏในประโยคหลัก

(รายงานข่าวโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.63)

ตัวอย่างที่ 2 Adjective Clauses of Time and Place

ประโยค The central areas where laboratory investigation can be conducted include the Department of Medical Sciences, Rajavithi Hospital, Bamrasnaradura Infectious Disease Institute, Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Ramathibodi Hospital, and the Faculty of Medicine, Chulalongkorn University.

ประโยคหลัก The central areas include the Department of Medical Sciences, Rajavithi Hospital, Bamrasnaradura Infectious Disease Institute, Faculty of Medicine Siriraj

Hospital, Ramathibodi Hospital, and the Faculty of Medicine, Chulalongkorn University

ประโยค where laboratory investigation can be conducted

คำว่า ‘where’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่ขยายคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘areas’ ที่ปรากฏในประโยคหลักเพื่อบ่งบอกสถานที่หรือตำแหน่ง

(รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.30)

ตัวอย่างที่ 3 Relative Pronouns as Objects of Prepositions

ประโยค The social distancing measures which people must be concerned about are the top priority.

ประโยคหลัก The social distancing measures are the top priority

ประโยครอง which people must be concerned about

คำว่า ‘which ... about’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่เป็นกรรมขยายคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘The social distancing measures’ ที่ปรากฏในประโยคหลัก

(รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.95)

ตัวอย่างที่ 4 Possessive Adjective Clauses

ประโยค The second case was a 51 year-old Thai man whose family member had COVID-19.

ประโยคหลัก The second case was a 51 year-old Thai man

ประโยครอง whose family member had COVID-19

คำว่า ‘whose’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่แสดงความเป็นเจ้าของคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘a 51 year-old Thai man’ ที่ปรากฏในประโยคหลัก

(รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.71)

ตัวอย่างที่ 5 Relative Pronouns as Objects

ประโยค Please be sure to clean the surfaces, that people frequently touch, such as door handles, car cushions, arm rests, etc.

ประโยคหลัก Please be sure to clean the surfaces such as door handles, car cushions, arm rests, etc.

ประโยครอง that people frequently touch

คำว่า ‘that’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่ขยายคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘surface’ ที่ปรากฏในประโยคหลัก

(รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.66)

ตัวอย่างที่ 6 Relative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality

ประโยค 11 confirmed cases, all of which are Thai people, were found by the expanded screening in clusters of respiratory symptoms.

ประโยคหลัก 11 confirmed cases were found by the expanded screening in clusters of respiratory symptoms

ประโยครอง all of which are Thai people

คำว่า ‘all of which’ ที่ปรากฏในประโยครองทำหน้าที่ขยายคำที่อยู่ข้างหน้า คือ ‘11 confirmed cases’ ที่ปรากฏในประโยคหลัก

(รายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019: ฉบับ No.48)

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ประโยคในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์ของกรมควบคุมโรค พบการใช้คุณานุกรประโยค จำนวน 1,271 ประโยค จากจำนวนทั้งสิ้น 4,621 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 27.50 และประโยคอื่นๆ จำนวน 3,350 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 72.50 และเมื่อพิจารณาการใช้คุณานุกรประโยคตามประเภทที่จำแนกตามกรอบแนวคิดของ Alice Oshima and Ann Hogue (2006) พบการใช้คุณานุกรประโยคจำนวน 6 ประเภท โดยประเภทที่พบมากที่สุด คือ ประเภท Relative Pronouns as Subjects จำนวน 1,190 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 93.63 อันดับที่สอง คือ ประเภท Adjective Clauses of Time and Place จำนวน 43 ประโยค คิดเป็น ร้อยละ 3.38 อันดับที่สาม คือ ประเภท Relative Pronouns as Objects of Prepositions จำนวน 16 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 1.26 อันดับที่สี่ คือ ประเภท Relative Pronouns as Objects จำนวน 12 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.94 อันดับที่ห้า คือ ประเภท Possessive Adjective Clauses จำนวน 6 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.47 และอันดับสุดท้าย คือ ประเภทRelative Pronouns in Phrases of Quantity and Quality จำนวน 4 ประโยค คิดเป็นร้อยละ 0.32

ผลวิจัยในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับหลายงานวิจัยที่พบการใช้คุณูประโยคประเภท Relative Pronouns as Subjects มากเป็นอันดับที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของ Nandiya (2019) ที่ทำการวิเคราะห์คุณูประโยคในหนังสือ A Map of The Journey พบร้อยละ 62.02 งานวิจัยของ Munthe, Marbun, Torong and Sitanggang (2022) ทำการวิเคราะห์คุณูประโยคในหนังสือ Spiderman Home Coming พบร้อยละ 78 งานวิจัยของ Swandhana (2023) ทำการวิเคราะห์คุณูประโยคในหนังสือเรื่อง The Office พบร้อยละ 56.70 และงานวิจัยของ Lilo (2021) ทำการวิเคราะห์คุณูประโยคในหนังสือเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยม พบร้อยละ 50.80 จากงานวิจัยข้างต้นที่กล่าวมาจะพบข้อสังเกตที่ว่ามีการใช้คุณูประโยคประเภท Relative Pronouns as Subjects มากที่สุดแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างจะมีความแตกต่างกันในเรื่องของประเภทสื่อที่นำมาวิเคราะห์ อย่างไรก็ตามงานวิจัยในครั้งนี้มีผลวิเคราะห์ที่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ramadhan, Widisanti and Rejeki (2019) ทำการวิเคราะห์คุณูประโยคในหนังสือเรื่อง Robinson Crusoe พบการใช้คุณูประโยคประเภท Relative Pronouns as Objects มากที่สุด คือร้อยละ 37.23

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นคุณูประโยคที่ปรากฏในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรค ฉบับวันที่ 13 มกราคม 2563 - 23 สิงหาคม 2563 จำนวน 179 รายงาน เป็นรายงานข่าวที่ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรคได้นำเสนอข้อมูลทั้งหมดในช่วงเวลาที่สถานการณ์โรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังต้องเฝ้าระวังและให้ข้อมูลแก่ประชาชนรับทราบ จึงอาจทำให้รูปแบบประโยคที่พบไม่มีความหลากหลายและประโยคที่ใช้ในการนำเสนอข้อมูลข่าวเป็นการรายงานข้อเท็จจริงทำให้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ประโยชน์ของผลการวิจัยนี้มีความสำคัญในเรื่องของการเขียนประโยค โดยอาจนำรูปแบบของการเขียนมาเป็นตัวอย่างในการสอนเรื่องการเขียนประโยคหรือเป็นแนวทางในการเขียนประโยคต่อไป เนื่องจากประโยคที่พบมีลักษณะการเขียนที่ถูกตามหลักไวยากรณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบประโยคภาษาอังกฤษประเภทอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นประโยคความเดียว ประโยคความรวม หรือประโยคความซ้อนที่สามารถแยกย่อยเป็นนามานุกรมประโยค วิเศษนามานุกรมประโยค ในรายงานข่าวโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 ทางเว็บไซต์กรมควบคุมโรคหรือในสื่อประเภทอื่นๆ เพื่อให้เห็นถึงลักษณะรูปแบบการใช้ภาษา

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*. สืบค้นจาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>
- กัญญ์วรา ศิริสมบุญเวช, ปิยฉัตร ล้อมขวการ และ กมลรัฐ อินทรทัศน. (2565, กันยายน-ธันวาคม). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของกระทรวงสาธารณสุขในการสื่อสารภาวะวิกฤตโรคโควิด 19. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 8(3), 85-93.
- กาโสม หมดเด่น. (2559). *ความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษและการจัดการเรียนการสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษานานาชาติ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- จุฑามณี ทิพราช, นิธิรัตน์ อุทธชาติ, กนกวรรณ วงศ์ทอง และ จักรพงษ์ ทองผาย. (2564, มกราคม-เมษายน). การศึกษาคูณานุกรมประโยคภาษาอังกฤษที่ปรากฏในข่าวธุรกิจหนังสือพิมพ์ออนไลน์ซีเอ็นเอ็น. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ*, 16(1), 43-57.
- เฉลิมวุฒิ สาคำณะ. (2562). *การพัฒนาทักษะไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6*. สืบค้นจาก http://www.thaischool1.in.th/_files_school/44100437/workteacher/44100437_1_20200823-102549.pdf
- พระศรีสิทธิมนี. (2564, กันยายน-ธันวาคม). การพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษ. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 6(3), 921-934. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/249629/170604>
- พัชรภา เอื้ออรรมวนิช. (2564, กรกฎาคม-ธันวาคม). โควิด 19 กับการรู้เท่าทันการแพร่ระบาดของข่าวสารในสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 6(2), 29-36. สืบค้นจาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/rdibsr/issue/view/17317/4680>

- พิพัฒน์ อัมพฤษ, ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์ และ ดิเรก ชีระภุช. (2560, เมษายน - มิถุนายน). ผลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุก วิชาการออกแบบและผลิตสื่อกราฟิกคอมพิวเตอร์สำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 145-154.
- สายฝน คิมอิง. (2555). *การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษในคอลัมน์ Star biographic ในนิตยสาร Student weekly*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- สุรัชย์ ปิยานุกุล. (2557, กรกฎาคม - ธันวาคม). ผลของการอ่านโดยการวิเคราะห์ประโยค. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 9(2), 8-14.
- อัศรัณฐ์ ปาลวัฒน์. (2557). *การวิเคราะห์โครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษที่ปรากฏใน Error messages ของ MS Windows error code lookup utility version 2.9*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- Lilo, A. C. (2021). *Investigating grammatical patterns of adjective clause of english text for high school education*. Retrieved from <https://repositori.untidar.ac.id/index.php?p=fstream-pdf&fid=36080&bid=10611>
- Munthe, E. R. O. G., Marbun, N., Torong, S., & Sitanggang, A. (2022). A contrastive analysis of adjective clause on Spiderman Home Coming. *Journal of Humanities, Social Sciences and Business*, 1(4), 109-120. Retrieved from <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1824805>
- Nandiya, V. (2019). *An analytical study of english clauses used in a map of the journey by Sayadaw U Jotika*. (Master's thesis, English: International Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University).
- Oshima, A., & Hogue, A. (2006). *Writing academic english* (4th ed). New York: Pearson Longman.
- Ramadhan, M. S., Widianti, N. M., & Rejeki, S. (2019). *An analysis on adjective clause in Daniel Defoe'S Robinson Crusoe*. Retrieved from <https://journal.unpak.ac.id/index.php/albion/article/download/1313/1106>

Swandhana, F.D. (2023). The analysis of adjective clause in Alice Munro's the Office. Retrieved from <https://repository.unej.ac.id/handle/123456789/21491>

บทความวิจัย (Research Article)

คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยกับการเปลี่ยนแปลงความหมาย

Chinese Loan Words in Thai and Changes in Meaning

กมลชนก สิทธิโชคสถิต^{1*} Xincheng Han¹ และธารีรัตน์ สุนิพันธ์²
Kamonchanok Sittichokstit^{1*}, Xincheng Han¹, and Thareerat Suniphan²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย 2) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย จากผลการวิจัยพบคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย จำนวน 360 คำ แบ่งเป็น 8 ประเภท เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) กริยาท่าทางและลักษณะทางอารมณ์ จำนวน 68 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.9 2) อาหารและการปรุงอาหาร จำนวน 64 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.8 3) เบ็ดเตล็ด จำนวน 58 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.1 4) เครื่องญาติและบุคคล จำนวน 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.3 5) เครื่องมือและเครื่องใช้ จำนวน 39 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.8 6) ธรรมชาติ จำนวน 31 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.6 7) ประเพณีและวัฒนธรรมจำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.7 และ 8) การค้าขายมาตราชั่ง วัด ตวง จำนวน 21 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.8 ซึ่งทั้ง 8 ประเภทเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต่จิตัวภาษาจีนฮกเกี้ยน ภาษาจีนกวางตุ้ง ภาษาจีนไหหลำ และภาษาจีนกลาง จากการศึกษาด้านความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยทั้งหมด 360 คำ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ 1) ความหมายคงเดิมจำนวน 267 คำ คิดเป็นร้อยละ 74.1 2) ความหมายย้ายที่ จำนวน 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 15 3) ความหมายแคบเข้า จำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.6 และ 4) ความหมายกว้างออก จำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.3 การศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย จะช่วยให้

¹ สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Chinese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

² สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: kamonchanok.sit@psru.ac.th

(Received: 17 September 2024; Revised: 14 November 2024; Accepted: 13 December 2024)

ผู้ใช้ภาษาจีนเข้าใจสภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ รวมไปถึงวัฒนธรรมจีน อีกทั้งผู้เรียนภาษาจีนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการศึกษา

คำสำคัญ: คำยืม ภาษาจีน ภาษาไทย ความหมาย

Abstract

This qualitative research aimed to 1) study Chinese loanwords in Thai, and 2) study the change of the meaning of Chinese loanwords in Thai. The results of the research found that there are 360 Chinese loanwords in Thai, divided into eight categories, ranked from most to least as follows: 1) gestures and emotional characteristics, 68 words, accounting for 18.9 percent; 2) food and cooking, 64 words, accounting for 17.8 percent; 3) miscellaneous, 58 words, accounting for 16.1 percent; 4) relatives and people, 55 words, accounting for 15.3 percent; 5) tools and utensils, 39 words, accounting for 10.8 percent; 6) nature, 31 words, accounting for 8.6 percent; 7) traditions and culture, 24 words, accounting for 6.7 percent; and 8) trade, weighing and measuring, 21 words, accounting for 5.8 percent. All eight categories are borrowed from Teochew and Hokkien Chinese. Cantonese, Hainanese and Mandarin Chinese. From the study of the meaning of Chinese loanwords in Thai, a total of 360 words, they can be divided into four characteristics as follows: 1) The same meaning, 267 words, or 74.1 percent, 2) The meaning has changed, 54 words, or 15 percent, 3) The meaning has narrowed, 20 words, or 5.6 percent, and 4) The meaning has expanded, 19 words, or 5.3 percent. Studying Chinese loanwords in Thai will help Chinese users understand Chinese society, way of life, and culture. Moreover, Chinese language learners can apply them to benefit their education.

Keywords: loanword, Chinese, Thai, meaning

บทนำ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2556) อธิบายความหมายของ “ภาษา” ไว้ดังนี้ ภาษาคือ “ น. ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ภาษาไทย ภาษาจีน หรือเพื่อสื่อความเฉพาะวงการ เช่น ภาษาราชการ ภาษากฎหมาย ภาษาธรรม” นอกจากนี้ วิจิตรนัฏ ภาณุพงศ์ (2538, น. 6) ยังอธิบายความหมายของภาษาเพิ่มเติมไว้ดังนี้ ภาษา หมายถึง เสียงพูดที่มีระเบียบและมีความหมาย ซึ่งในมนุษย์นั้นใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และใช้ในการประกอบกิจกรรมร่วมกัน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารนั้นมีหลากหลายภาษา ซึ่งในภาษาทุกภาษาย่อมมีภาษาอื่นปะปนอยู่เมื่อคนที่ใช้ภาษาต่างกัันมีการติดต่อสื่อสารกันเป็นระยะเวลายาวนาน เช่น การติดต่อด้าขาย การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การติดต่อเชื่อมสัมพันธ์กัน หรืออื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการยืมภาษามาใช้ในการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้กับภาษาอาจจะเกิดจากการทับศัพท์หรือนำภาษาอื่นมาปรับเปลี่ยนระบบเสียงเพื่อให้เข้ากับภาษาของตนเอง ซึ่งการยืมภาษาอื่นมาใช้จะเรียกว่า “การยืมภาษา” ส่วนคำที่ยืมมาใช้จะเรียกว่า “คำยืม”

ปราณี กายอรุณสิทธิ์ (2526, น. 15 อ้างถึงใน Hartman & Stork 1972, p. 134) ให้คำนิยามคำยืมไว้ดังนี้ คำยืม คือ “คำภาษาต่างประเทศที่เข้ามาใช้ในภาษา ซึ่งอาจจะยืมมาโดยตรงโดยการแปล หรือคำที่เรายืมภาษาอื่นมาใช้โดยการเลียนแบบแนวคิดที่มาจากภาษาอื่น” นอกจากนี้ยังอธิบายได้ว่า คำยืม หมายถึง คำภาษาอื่นที่นำเข้ามาใช้ในภาษาของตน โดยธรรมชาติของการยืมคำ ภาษาผู้ให้ยืมมักจะถูกเปลี่ยนแปลงรูป เสียง หรือความหมาย เพื่อให้สะดวกในการออกเสียงและเป็นไปตามลักษณะสำคัญของภาษาของผู้อื่น หากคำได้ออกเสียงสะดวกอยู่แล้ว จึงสามารถใช้โดยตรงได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง การยืมในภาษาไทยเป็นการยืมคำไม่ใช่ยืมเสียงหรือยืมไวยากรณ์อื่น ๆ เมื่อกล่าวถึงคำยืม ในภาษาไทยก็มีคำที่ยืมมาจากหลากหลายภาษา เช่น คำยืมภาษาอังกฤษ คำยืมภาษาจีน คำยืมภาษาบาลี-สันสกฤต คำยืมภาษาเขมร เป็นต้น โดยเฉพาะการยืมคำภาษาจีนท้องถิ่นที่นำมาใช้ในภาษาไทย ลลิตา โชติรังสียากุล (2545) กล่าวถึงวิธีการนำคำภาษาจีนเข้ามาใช้ในภาษาไทยประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ คือการทับศัพท์ การแปลศัพท์ ใช้คำไทยประสมหรือซ้อนกับคำจีน การสร้างคำใหม่ และการเปลี่ยนแปลงความหมายไปจากภาษาเดิม ยกตัวอย่างคำทับศัพท์ เช่น เสี่ย หมายถึง คำเรียกลูกเศรษฐีคนจีน การแปลศัพท์ เช่น เงินกินเปล่า แปลมาจากคำว่า เป๊ยะเจี๊ยะ (เป๊ยะ หมายถึง ชาวหรือสีชาว ว่างเปล่า ส่วนเจี๊ยะ หมายถึง กิน) เป็นต้น คำภาษาจีนที่นำมาใช้ในภาษาไทยมีทั้งคำที่ใช้ในความหมายเดิมและใช้ในความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น คำว่าเฮี้ยน ความหมายเดิมคือซัด ปรากฏชัด เป็นที่ประจักษ์แจ้ง โผล่ สำแดง

มีอำนาจ มีบุญ มีฤทธิ์หลัง สิ่งหรือบุคคลที่เคารพอันหาตัวตนไม่ได้หรือล่องลับไปแล้ว ปัจจุบันไทยใช้ในความหมายว่า มีฤทธิ์หลัง คำว่าปา หมายถึง เป็นคำเรียกขานชายผู้ให้กำเนิดหรือ พ่อ ในภาษาไทย ปัจจุบันคำนี้ยังหมายถึงคำเรียกชายสูงวัยที่มีภรรยาเก็บหรือหญิงสาวหลายคนห้อมล้อม เป็นต้น จากการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามายังประเทศไทยของชาวจีนที่มีมาอย่างยาวนาน ปัจจุบันภาษาจีนเข้ามาปะปนกับภาษาไทยจนแยกไม่ออกว่ามีคำใดบ้างที่เป็นคำยืมมาจากภาษาจีน และคำที่ยืมมาเหล่านั้นทั้งในเรื่องของรูปคำและความหมายเหมือนหรือต่างจากเดิมหรือไม่อย่างไร ใช้อย่างไรที่ใช้กันในปัจจุบันหรือไม่

ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยมาแล้ว ดังนี้ ปรานี กายอรุณสุทธิ์ (2526) ศึกษาเรื่องคำยืมภาษาจีนที่มีอยู่ในภาษาไทยปัจจุบัน โดยรวบรวมคำยืมจากเอกสาร 9 เล่ม รุ่งรัตน์ ทองสกุล (2544) ศึกษาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยนของชาวไทยเชื้อสายจีนสามระดับอายุในจังหวัดภูเก็ต Chen Huilin (2008) ศึกษา Thai Language Adopt Chinese Language case Xiamen โดยศึกษาการใช้คำปัญหาการใช้คำยืม และศึกษาวิเคราะห์คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยด้านประโยชน์ในการเรียนภาษาจีนและเข้าใจวัฒนธรรมจีน Huang (2012) ศึกษาเชิงวิเคราะห์คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยจากพจนานุกรมไทยจำนวน 3 เล่ม ประกอบด้วย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อัก ขราภิธานศรีบทของหมอบรัดเลย์ ฉบับ พ.ศ. 2416 และ A Dictionary of the Siamese Language by J. Caswell occupies and enlarged by J.H. Chandler ฉบับ พ.ศ. 2387 นลินลักษณ์ หอมหวล (2556) ศึกษาการใช้คำยืมภาษาจีนฮกเกี้ยนของคนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดภูเก็ตตามตัวแปรทางสังคมบางประการ วิชุดา พรายรงค์ (2556) ศึกษาคำยืมภาษาจีนในวรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรี: การศึกษาเชิงสังคมและวัฒนธรรม ศุภกร เลิศอมรมีสุข (2556) ศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย โดยเก็บรวบรวมจากพจนานุกรม 17 เล่ม ที่จัดทำระหว่างปี พ.ศ. 2389 - พ.ศ. 2554 และ Li (2020, p. 76) ศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่สะท้อนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยข้างต้นพบว่า มีเพียงสองงานวิจัยที่ศึกษาจากพจนานุกรม แต่ไม่ได้ศึกษาจากพจนานุกรมเล่มเดียวกัน มีเพียงงานวิจัยของ ศุภกร เลิศอมรมีสุข (2556) ที่ศึกษาจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เช่นเดียวกัน แต่เป็นเพียงการศึกษาคำยืมในแต่ละยุคสมัยและการเปลี่ยนแปลงความหมายเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาที่มาของคำยืม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยว่า

แต่ละคำมาจากภาษาจีนถิ่นใด และคำใดบ้างที่มีความหมายเหมือนหรือแตกต่างจากความหมายเดิมอย่างไร และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับคำยืมภาษาจีนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 พจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม1-2 พ.ศ.2557 พจนานุกรมไทย-จีน-อังกฤษ เอียร์ชัย เอี่ยมวรเมธ พ.ศ.2558 เนื่องจากพจนานุกรมทั้ง 3 เล่มเป็นพจนานุกรมที่มีรูปแบบต่างกัน และเป็นพจนานุกรมฉบับล่าสุด พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นพจนานุกรมที่ใช้เป็นมาตรฐานในการเขียนภาษาไทย ในขณะที่พจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถานเป็นพจนานุกรมที่มีการเพิ่มคำใหม่ที่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังรวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยจากหนังสือคำจีนสยามภาพสะท้อนปฏิสัมพันธ์ไทยของวรศักดิ์ มหัทธโนบล ที่รวบรวมคำจีนที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจำแนกประเภทของคำยืม ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องประเภทของคำยืมมาสรุปและแบ่งประเภทของคำยืมตามการแบ่งหมวดหมู่จากงานวิจัย Li Weiling (2020) ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

1. กริยาท่าทาง/ลักษณะทางอารมณ์
2. อาหาร/การปรุงอาหาร
3. การค้าขาย/มาตราชั่ง วัด ตวง
4. เครือญาติ/บุคคล
5. เครื่องมือ/เครื่องใช้
6. ธรรมชาติ
7. ประเพณี/วัฒนธรรม
8. เบ็ดเตล็ด

การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืม ผู้วิจัยนำแนวคิดมาสรุปเป็นการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย Huang (2012) จำแนกประเภทของความหมาย ไว้ 4 ประเภทหลัก ดังนี้

1. ความหมายคงเดิม คือคำ ๆ นั้นมีความหมายเช่นเดียวกับภาษาเดิมที่ยืมมา ไม่เปลี่ยนแปลง
2. ความหมายแคบเข้า คือคำในภาษาเดิมมีความหมายหลายอย่างแตเมื่อนำมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งมีความหมายเฉพาะอย่าง
3. ความหมายกว้างออก คือคำที่มีความหมายเฉพาะอย่างแต่นำไปในความหมายอื่นเพิ่มอีกหลายอย่างที่มีความหมายคล้ายคลึงกัน
4. ความหมายย้ายที่ คือคำเดิมมีความหมายอย่างหนึ่งแต่นิยมใช้ในอีกความหมายหนึ่งคำที่ย้ายจากความหมายกลางไปเป็นความหมายข้างเคียง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการวิจัย
2. ผู้วิจัยสืบค้นและรวบรวมคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการพิจารณาอักษรย่อในวงเล็บ (จ.) จากนั้นนำมาบันทึกลงในตาราง แล้วแยกประเภทของคำยืม ใส่ตัวอักษรจีน ที่มา หน้าที่ของคำ ความหมายในภาษาจีนและความหมายในภาษาไทย จากขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยรวบรวมได้ทั้งหมด 360 คำ
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ประเภทของคำยืม ที่มาของคำยืม และความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย ด้วยการเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย โดยมีเกณฑ์การวิเคราะห์ คือ ความหมายคงเดิม ความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ตอนตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่รวบรวมได้จากพจนานุกรมและหนังสือทั้งหมด 4 เล่ม จำนวน 360 คำ ซึ่งจำแนกได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลประเภทของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

ประเภท	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
กริยาทำทาง/ลักษณะทางอารมณ์	68	18.9
อาหาร/การปรุงอาหาร	64	17.8
เบ็ดเตล็ด	58	16.1
เครือญาติ/บุคคล	55	15.3
เครื่องมือ/เครื่องใช้	39	10.8
ธรรมชาติ	31	8.6
ประเพณี/วัฒนธรรม	24	6.7
การค้าขาย/มาตราชั่ง วัด ตวง	21	5.8

จากตาราง 1 ประเภทของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยเรียงลำดับการพบมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ดังนี้ 1) กริยาทำทางและลักษณะทางอารมณ์ จำนวน 68 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.9 2) อาหารและการปรุงอาหาร จำนวน 64 คำ คิดเป็นร้อยละ 17.8 3) เบ็ดเตล็ด จำนวน 58 คำ คิดเป็นร้อยละ 16.1 4) เครือญาติและบุคคล จำนวน 55 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.3 5) เครื่องมือและเครื่องใช้ จำนวน 39 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.8 6) ธรรมชาติ จำนวน 31 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.6 7) ประเพณีและวัฒนธรรมจำนวน 24 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.7 และ 8) การค้าขายมาตราชั่ง วัด ตวง จำนวน 21 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.8

1. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทกริยาทำทาง/ลักษณะทางอารมณ์

ตัวอย่าง	กวนโอ๊ย (触怒)	หมายถึง	ยั่วโทสะ ยั่วโมโห
	เต๊ะจู้ย (摆架子)	หมายถึง	วางมาดใหญ่โต วางท่าทาง
	เซี้ยว (疯)	หมายถึง	บ้า วิปلاس

2. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทอาหาร/การปรุงอาหาร

ตัวอย่าง	กุนเชียง (香肠)	หมายถึง	ไส้กรอก
	ไชโป๊ (菜脯)	หมายถึง	หัวผักกาดเค็ม
	ตังกวาย (冬瓜)	หมายถึง	ฟัก

3. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทเบ็ดเตล็ด

ตัวอย่าง	กากี่นั้ง (家己人)	หมายถึง	คนกันเอง
	บ๊วย (尾)	หมายถึง	หาง ท้าย ปลายสุด
	เปีย (辫)	หมายถึง	ผมเปีย

4. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทเครือญาติ/บุคคล

ตัวอย่าง	ก่ง (公)	หมายถึง	ปู่
	เจ๊ (姐姐)	หมายถึง	พี่สาว
	ไต่ก่ง (舵手)	หมายถึง	คนคุมหางเสือ

5. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทเครื่องมือ/เครื่องใช้

ตัวอย่าง	ซั้ง (笼屉)	หมายถึง	ซึ้งนึ่งของที่ทำด้วยไม้
	บุงกี (粪箕)	หมายถึง	เครื่องสานรูปคล้ายเปลือก
	อวย (锅)	หมายถึง	หอยแครง สำหรับใช้โกยดิน
		หมายถึง	หม้อ

6. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทธรรมชาติ

ตัวอย่าง	เก็กฮวย (菊花)	หมายถึง	ดอกเบญจมาศ
	ไต้ฝุ่น (台风)	หมายถึง	ลมไต้ฝุ่น
	ไหนด (李子)	หมายถึง	ต้นพลัม

7. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทประเพณี/วัฒนธรรม

ตัวอย่าง	จ๊ว (戏剧)	หมายถึง	ละครเพลงจีนแบบโบราณ
	ปาหี่ (把戏)	หมายถึง	การแสดงกล
	พะหมี่ (拍谜)	หมายถึง	การทายปริศนา

8. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยประเภทการค้าขาย/มาตราชั่ง วัด ตวง

ตัวอย่าง	กงสี (公司)	หมายถึง	บริษัท
	โซห่วย (粗货)	หมายถึง	ร้านขายของชำ
	หุน (分)	หมายถึง	มาตราวัด ชั่ง ของเงิน

ตาราง 2 แสดงข้อมูลของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยจากภาษาจีนท้องถิ่น

ที่มา	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
ภาษาจีนแต้จิ๋ว	297	82.5
ภาษาจีนกลาง	29	8.06
ภาษาจีนฮกเกี้ยน	20	5.55
ภาษาจีนกวางตุ้ง	11	3.06
ภาษาจีนไหหลำ	3	0.83

จากตาราง 2 พบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว มีจำนวนมากที่สุดคือ 297 คำ คิดเป็นร้อยละ 83.1 รองลงมาคือภาษาจีนกลาง จำนวน 29 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.1 ภาษาจีนฮกเกี้ยน จำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.55 ภาษาจีนกวางตุ้ง จำนวน 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.06 และภาษาจีนไหหลำ จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ตามลำดับ

1. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว

ตัวอย่าง	กงไฉ่ (贡菜)	หมายถึง	ผักกาดชนิดหนึ่งของจีน
	จิ๋ว (酒)	หมายถึง	เหล้า
	โซเท้า (萝卜)	หมายถึง	หัวผักกาดขาว

2. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนกลาง

ตัวอย่าง	เหลียน (镰)	หมายถึง	เคียว
	แขก (客)	หมายถึง	ลูกค้าที่มาใช้บริการในร้าน
	ซือ (师)	หมายถึง	ครู อาจารย์

3. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนกวางตุ้ง

ตัวอย่าง	โกยชีหมี่ (鸡丝面)	หมายถึง	อาหารประเภทบะหมี่
	จับไต๋ (识破)	หมายถึง	รู้ทัน
	โจ๊ก (粥)	หมายถึง	ข้าวต้มที่ทำจากข้าว

4. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยน

ตัวอย่าง	กู่เจิง (箏)	หมายถึง	เครื่องดนตรีประเภทสายชนิดหนึ่งในสมัยโบราณ มี 13 ถึง 16 สาย
	ซิม (琴)	หมายถึง	ซิม
	ฮองเฮา (皇后)	หมายถึง	ราชินี

5. คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ยืมมาจากภาษาจีนไหหลำ

กิเลน (麒麟)	หมายถึง	กิเลน เป็นสัตว์ในตำนานของจีน
โก (哥)	หมายถึง	พี่ชาย
่วน (玩)	หมายถึง	เล่น เทียวเล่น

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

ในการเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทยของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยทั้งหมด 360 คำ ผู้วิจัยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Huang (2012) ซึ่งกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงความหมายไว้ 4 ลักษณะ (ดังตาราง)

ตาราง 3 แสดงการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย

ลักษณะการยืม	จำนวน (คำ)	ร้อยละ
ความหมายคงเดิม	267	74.1
ความหมายย้ายที่	54	15.0
ความหมายแคบเข้า	20	5.6
ความหมายกว้างออก	19	5.3

1. **ความหมายคงเดิม** คือคำ ๆ นั้นมีความหมายเช่นเดียวกับภาษาเดิมที่ยืมมา ไม่เปลี่ยนแปลง พบจำนวน 267 คำ คิดเป็นร้อยละ 74.1

ตัวอย่าง

ภาษาจีน	ความหมายในภาษาไทย	ความหมายในภาษาจีน
ก่งกั๊ง (迷惑)	มึน ๆ งง ๆ	งงงวยมึนงง
โก (哥)	พี่ชาย	พี่ชาย
จ้อ (坐)	นั่ง	นั่ง

ชูชก (服气)	ยอมรับนับถือ	ยอมรับด้วยความจริงใจ
ตะอ้วย (谈)	พูด	พูดคุยกัน
บ้อลัด (无力)	ไม่มีแรง	ไม่มีแรง
เบจี้ (马钱子)	ต้นกะลั้ง	ต้นกะลั้ง
โลโต (骆驼)	อูฐ	อูฐ
ฮวย (花)	ดอกไม้	ดอกไม้
กิม (金)	ทอง	ทองคำ

2. ความหมายย้ายที่ คือคำที่แต่เดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง แต่ในปัจจุบันมีความหมายอีกอย่างหนึ่ง พบจำนวน 54 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.0 ตัวอย่างเช่น

ก๊วน

คำว่า “ก๊วน” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “館” (guǎn) หมายถึง สถานที่ที่บ่งบอกหน้าที่ค่อนข้างชัดเจน เช่น สถานทูต ห้องสมุด เป็นต้น แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง กลุ่มคนที่สนิทสนมและทำกิจกรรมร่วมกันเมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นว่าความหมายในภาษาไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ก้ำกั้น

คำว่า “ก้ำกั้น” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “敢干” (gǎngàn) หมายถึง การกระทำที่มีความกล้าหรือกล้าทำ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง กริยาท่าทางที่เหินเกริมหรือซ่า เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

เก๊ะ

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “格” (gé) หมายถึง ตารางหรือช่อง แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง ลิ่นชักเก็บของ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า เก๊ะ ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “เก๊ะ”

เค้าเป่

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “哭父” (kūfù) หมายถึง ร้องไห้ หรือร้องไห้เพราะพ่อตาย แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง คำอุทานว่าแย่แล้วหรือเป็นเรื่องใหญ่แล้ว เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจาก ความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า เค้าเป่ ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “คกเป่”

เจี้ยว

คำว่า “เจี้ยว” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนฮกเกี้ยนกับภาษาจีนแต้จิ๋ว และเป็นคำยืมมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยนและภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “鳥” (niǎo) หมายถึง นก แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง อวัยวะเพศชาย เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ง่วน

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนไหหลำ ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “玩” (wán) หมายถึง เล่น เทียวเล่น แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง เพลิดเพลินอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งนาน ๆ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า ง่วน ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “ห่วน”

ชีว

คำว่า “ชีว” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “收” (shōu) หมายถึง การได้รับ หรือเก็บ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง การโดนจับไปขังหรือดำเนินคดี เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ทุ่ซี่

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “图死” (túsi) จากปทานุกรมจีน-ไทย หมายถึง ดื้อแพ่ง มุ่งยอมตาย นอกจากนี้ยังหมายถึง มุ่งหวังที่จะเอาให้ได้ ดันทุรัง (ประสิทธิ์ ขวลิตรำรง, 2505, น. 1,542) แต่ความหมายในภาษาไทยที่

คนไทยนำมาใช้ หมายถึง การอดทนไปจนกว่าจะตายหรืออดทนไปเพราะความจำเป็นหรือเพื่อให้สมประสงค์ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า ทุซึ ในภาษาไทยนั้นออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกว่า “ถู่ซึ”

3. **ความหมายแคบเข้า** คือคำที่แต่เดิมมีหลายความหมายแต่ในปัจจุบันเหลือเพียงความหมายเดียวหรือความหมายเฉพาะ พบจำนวน 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตัวอย่างเช่น

กวยจี

คำว่า “กวยจี” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วตามตัวอักษรคำว่า “瓜子” (guāzǐ) ความหมายเดิมในภาษาจีนหมายถึง เมล็ดแตงโม เมล็ดแตงโมคั่วแห้งสำหรับแทะกินเล่น นอกจากนี้ยังหมายถึงเมล็ดของพืชชนิดอื่น ๆ ที่แทะกินเล่นได้ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง เมล็ดแตงโมต้มแล้วตากให้แห้ง ใช้น้ำแช่ขี้เี่ยว เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทยจะเห็นว่าความหมายในภาษาไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ชวย

คำว่า “ชวย” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “衰” (shuāi) หมายถึง เคราะห์ร้าย นอกจากนี้ยังหมายถึงความเสื่อมโทรมและอาภัพ แต่ในความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ กลับหมายถึง ความโชคร้าย อัปโชค เคราะห์ร้าย ซึ่งมีความหมายเกี่ยวกับโชควิเคราะห์เดียว เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ซินแส

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “先生” (xiānsheng) หมายถึง หมอ ครู นอกจากนี้ยังหมายถึงการใช้เรียกคนแบบสุภาพ เช่น คุณ ท่าน นาย แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง หมอ ครู เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า ซินแส ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “ซิงแซ่”

ตงฉิน

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนตั๋วจื๊ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “忠臣” (zhōngchén) หมายถึง ขุนนางที่ซื่อสัตย์ จงรักภักดี แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้กลับหมายถึง ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า ตงฉิน ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนตั๋วจื๊วที่ออกเสียง “ตงซิง”

ตั่ง

คำว่า “ตั่ง” ในภาษาไทยนั้นออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนตั๋วจื๊วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนตั๋วจื๊วตามตัวอักษรคำว่า “重” (zhòng) ความหมายเดิมในภาษาจีนหมายถึง หนัก น้ำหนัก นอกจากนี้ยังหมายถึง ความหนักหนา และความสำคัญ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง หนักหรือน้ำหนัก เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทยจะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ซง

คำว่า “ซง” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนตั๋วจื๊วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “冲” (chōng) หมายถึง ปะทะ กระแทก แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง เป็นวิธีการรดหรือผสมด้วยน้ำร้อนลงใบชา ยา หรือนม เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

ซิกอ

คำว่า “ซิกอ” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนตั๋วจื๊วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนตั๋วจื๊ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “痴哥” (chī gē) หมายถึง ชายเจ้าชู้ นอกจากนี้ยังหมายถึงคนโง่เขลาเบาปัญญา แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้กลับหมายถึง ชายเจ้าชู้ที่ชอบพูดจาเกะแอะและหาโอกาสตะเอนื้อต้องตัวผู้หญิง เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

เฮียงกง

คำว่า “เฮียงกง” ในภาษาไทย ออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “香公” (xiānggōng) หมายถึง คนรูป หรือ คนที่คอยดูแลเกี่ยวกับการเซ่นไหว้ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง คนเฝ้าหรือคนดูแลศาลเจ้า เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

4. **ความหมายกว้างออก** คือคำที่แต่เดิมมีความหมายเดียวแต่ในปัจจุบันมีหลายความหมายหรือมีการเพิ่มขึ้นของความหมาย พบจำนวน 19 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตัวอย่างเช่น

กะจ๊ว

คำว่า “กะจ๊ว” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วตามตัวอักษรคำว่า “蟑螂” (zhāngláng) ซึ่งความหมายเดิมในภาษาจีนหมายถึง แมลงสาบ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยใช้กันนอกจากหมายถึง แมลงสาบแล้ว คนไทยยังใช้ในอีกความหมายคือ ผู้ชายแมงดาหรือผู้ชายที่เกะผู้หญิงกิน เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

กังฉิน

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนสำเนียงแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “奸臣” (jiānchén) แปลตามตัวอักษร หมายถึง ขุนนางกังฉิน ขุนนางที่ไม่จงรักภักดี แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง การคดโกง ไม่ซื่อตรง เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายในภาษาจีนจะเจาะจงถึงขุนนางที่ไม่จงรักภักดี แต่ในภาษาไทยกลับหมายถึง การคดโกง ไม่ซื่อตรง ความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้คำว่า กังฉิน ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “กังฉิ่ง”

เฉ่ง

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “淸” (qīng) หมายถึง ใสสะอาด ในที่นี้หมายถึงชำระเงินที่ค้างอยู่ให้เสร็จสิ้นไป แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง ชำระ งดใช้ หรือใช้หนี้ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจาก

ความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า เฉ่ง ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋ว ที่ออกเสียงว่า “เซ็ง”

ปี้

คำว่า “ปี้” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนฮกเกี้ยนและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนฮกเกี้ยน ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “𦵇” (bì) หมายถึง เงินตรา แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ หมายถึง เบี้ยในบ่อนกระเบื้องถ้วยหรือทองเหลือง หรือ แก้วทำเป็นเครื่องหมายสำหรับใช้แทนเงินในบ่อนเบี้ย นอกจากนี้ยังหมายถึง เงินที่คนจีนเสียให้กับราชการไทยเพื่อไม่ให้มีฐานะเป็นไพร่ในสมัยก่อน ซึ่งจะเรียกว่า การผูกเงินหรือการผูกปี้ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

เล่าเต็ง

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “楼顶” (lóudǐng) หมายถึง ชั้นบนของตึก แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ นอกจากหมายถึง ชั้นบนของบ้านหรือตึก คนไทยยังใช้ในอีกความหมายคือ ตาสองชั้น เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า “เล่าเต็ง” ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “เล่าเต้ง”

ซี่ซั่ว

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “四散” (sìsàn) หมายถึง ตามใจชอบ ตามความประสงค์ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ นอกจากหมายถึง เปะปะ ชุ่ย ส่งเดช แล้ว คนไทยยังใช้ในอีกความหมายคือ พุดไม่ตรง ประเด็น เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้คำว่า “ซี่ซั่ว” ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “ซี่สั่ว”

เอี่ยมจุ้น

เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว ความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “盐船” (yánchuán) หมายถึง เรือขนเกลือหรือเรือที่ใช้ในการขนส่งเกลือ แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ นอกจากหมายถึง ชื่อเรือขนาดใหญ่ที่ต่อด้วยไม้ โดยท้องเรือมีลักษณะเป็นสันซึ่งใช้ในการบรรทุกสินค้าแล้ว คนไทยยังใช้ในอีกความหมายคือ เรือขนส่งเกลือ แต่เมื่อยุค

สมัยเกิดการเปลี่ยนแปลง เรือที่เคยใช้ในการขนเกลือได้เปลี่ยนมาเป็นเรือขนส่งสินค้าแทน เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม นอกจากนี้ส่วนคำว่า “เอี่ยมจิ้น” ในภาษาไทยยังออกเสียงเพี้ยนมาจากสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ออกเสียงว่า “เอี่ยมจั้ง”

เฮีย

คำว่า “เฮีย” ในภาษาไทยออกเสียงตามสำเนียงภาษาจีนแต้จิ๋วและเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วความหมายเดิมในภาษาจีนตามตัวอักษรคำว่า “兄” (xiōng) หมายถึง พี่ชาย แต่ความหมายในภาษาไทยที่คนไทยนำมาใช้ นอกจากหมายถึง พี่ชายแล้ว คนไทยยังใช้ในอีกความหมายคือ คำที่ลูกน้องเรียกลูกพี่ในกลุ่มนักร้อง เมื่อเปรียบเทียบความหมายในภาษาจีนกับความหมายในภาษาไทย จะเห็นได้ว่าความหมายได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากความหมายเดิม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย พบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่รวบรวมได้จากพจนานุกรม 3 เล่ม และหนังสือจำนวน 1 เล่ม มีจำนวน 360 คำ จากคำเหล่านี้ ผู้วิจัยสามารถแบ่งออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ 1) กริยาท่าทางและลักษณะทางอารมณ์ จำนวน 68 คำ 2) อาหารและการปรุงอาหาร จำนวน 64 คำ 3) เบ็ดเตล็ด จำนวน 58 คำ 4) เครื่องญาติและบุคคล จำนวน 55 คำ 5) เครื่องมือและเครื่องใช้ จำนวน 39 คำ 6) ธรรมชาติ จำนวน 31 คำ 7) ประเพณีและวัฒนธรรม จำนวน 24 คำ และ 8) การค้าขายมาตราชั่ง วัด ตวง จำนวน 21 คำ โดยคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่ปรากฏในขอบเขตของการวิจัยเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋วจำนวน 297 คำ ภาษาจีนกลางจำนวน 29 คำ ภาษาจีนฮกเกี้ยนจำนวน 20 คำ ภาษาจีนกวางตุ้งจำนวน 11 คำ และภาษาจีนไหหลำจำนวน 3 คำ นอกจากนี้ จากการศึกษาวิเคราะห์ด้านความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย พบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่มีความหมายคงเดิม มีจำนวน 267 คำ ในขณะที่คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายมีจำนวน 93 คำ จากคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยทั้งหมด 360 คำ โดยได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงความหมายออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงความหมายที่มีลักษณะความหมายย้ายที่จำนวน 54 คำ การเปลี่ยนแปลงความหมายที่มีลักษณะความหมายแคบเข้าจำนวน 20 คำ และการเปลี่ยนแปลงความหมายที่มีลักษณะความหมายกว้างออกจำนวน 19 คำ

อภิปรายผล

จากการศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทยกับการเปลี่ยนแปลงความหมาย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. ประเภทของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยนั้น ยืมมาจากประเภทกริยาทำทางและลักษณะทางอารมณ์มากที่สุด รองลงมาเป็นคำที่ยืมมาจากประเภทอาหารและการปรุงอาหาร สอดคล้องกับศุภกร เลิศอมรมีสุข (2556) ที่ศึกษาเรื่อง พัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย พบว่า คำยืมในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคุณลักษณะ กริยา อาการ และพฤติกรรมมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง และคำยืมภาษาจีนในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับอาหาร และกริยาการปรุงอาหารเป็นอันดับที่สอง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มประเภทกริยาทำทางและลักษณะทางอารมณ์ เป็นกลุ่มความหมายที่ครอบคลุมไปถึงการกระทำ การเคลื่อนไหว พฤติกรรม และลักษณะนิสัย

2. ที่มาของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยส่วนมากเป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีนแต้จิ๋ว สอดคล้องกับ Huang (2012) ที่ศึกษาคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย พบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่มาจากภาษาจีนแต้จิ๋วมีจำนวนมากที่สุด เนื่องจากชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว และในกลุ่มคนไทยเชื้อสายจีนมีเชื้อสายจีนแต้จิ๋วจำนวนมาก ทำให้ภาษาจีนแต้จิ๋วเข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาไทยเป็นอย่างมาก

3. ด้านความหมายของคำยืมภาษาจีนในภาษาไทย พบว่า คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่มีความหมายคงเดิมมีจำนวนมากที่สุด สอดคล้องกับศุภกร เลิศอมรมีสุข (2556) ส่วนในด้านการเปลี่ยนแปลงความหมาย พบว่าการเปลี่ยนแปลงความหมายย้ายที่มีมากที่สุด รองลงมาเป็น การเปลี่ยนแปลงความหมายแคบเข้า และอันดับสุดท้ายคือ ความหมายขยายออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดันกล้า กัลยกุล (2561) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในภาษาไทย พบว่า การเปลี่ยนแปลงความหมายมี 3 ลักษณะคือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้าและความหมายย้ายที่ และลักษณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงความหมายมากที่สุดคือ ความหมายย้ายที่

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ศึกษาเปรียบเทียบการออกเสียงคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในภาษาไทย ว่ามีการเปลี่ยนแปลงเสียงไปจากเดิมอย่างไร
2. ศึกษาเรื่องวิธีการในการยืมคำภาษาจีนในภาษาไทย ตัวอย่างเช่นคำว่า ชั่วปา คำว่าชั่ว ที่มาจากคำว่า 山 แปลว่าภูเขา คำว่า ปา เป็นคำภาษาไทยที่เพี้ยนมาจากคำว่าปา เมื่อสองคำนี้มารวมกันทำให้เกิดคำใหม่ที่มีความหมายว่า ภูเขาและปา หรือการใช้เรียกคนบ้านนอก ปาเถื่อน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ต้นกล้า กัลปยฤต. (2561). *การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในภาษาไทย*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเอเชียศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เจียรชัย เอี่ยมวรเมธ. (2558). *พจนานุกรมไทย-จีน-อังกฤษ*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- ประสิทธิ์ ขวลิธธำรง. (2505). *พจนานุกรมจีน-ไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทนานมี.
- นลินลักษณ์ หอมหวาน. (2556). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. อุตรธานี: สำนักพิมพ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- ปราณี กายอรุณสุทธิ. (2526). *คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยปัจจุบัน*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- _____. (2557). *พจนานุกรมคำใหม่ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่ม 1-2*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ลลิตา โชติรังสิยากุล. (2545). *ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา.
- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2555). *คำจีนสยามภาพสะท้อนปฏิสัมพันธ์ไทย-จีน*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วิจิตร ภาณุพงศ์. (2538). *โครงสร้างภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วิชุดา พรายยงค์. (2556). คำยืมภาษาจีนในวรรณกรรมสมัยกรุงธนบุรี: การศึกษาเชิงสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภกรณ์ เลิศอมรมีสุข. (2556). พัฒนาการของคำยืมภาษาจีนที่ปรากฏในพจนานุกรมไทย. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Huang, G. (2012). การศึกษาเชิงวิเคราะห์คำยืมภาษาจีนในภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- Li, W. (2020). คำยืมภาษาจีนในภาษาไทยที่สะท้อนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).
- Huilin, Ch. (2008). Thai Language Adopt Chinese Language case Xiamen: Xiamen university.

บทความวิจัย (Research Article)

การศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

A Study of the Formation of Two-Character Kanji Compound Words in Japanese Business Vocabulary

สุจิตรา เลิศเสม บุญยานันต์^{1*} ต่อศักดิ์ ร่มสั่มซ่า¹ ศิริชล วรพุด²
และสุนารี ยาสี³

Sujitra Lertsem Boonyanant^{1*}, Torsak Romsomsa¹, Sirichon Woraput²,
and Sunaree Yasee³

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อรวบรวมคำประสมคั่นจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูงในคลังข้อมูลภาษา จำนวน 100 คำ และ 2) เพื่อวิเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่านและความหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) คำประสมคั่นจิสองตัวแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบตามเสียงอ่าน ได้แก่ คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบจีน จำนวน 96 คำ คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบญี่ปุ่น จำนวน 3 คำ และคำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบผสมจีน-ญี่ปุ่น จำนวน 1 คำ โดยไม่พบคำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบผสมญี่ปุ่น-จีน และ 2) พบวิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามความสัมพันธ์ทางความหมาย 4 รูปแบบ ได้แก่ คำประสมคั่นจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้าขยายอักษรตัวหลัง จำนวน 54 คำ คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีความหมายเหมือนกัน จำนวน 34 คำ คำประสมคั่นจิสองตัวแบบอักษรตัวหลังเป็นกรรมหรือส่วนเติมเต็มของอักษรตัวหน้า จำนวน 8 คำ และคำประสมคั่นจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้าเป็นประธาน อักษรตัวหลังเป็นภาคแสดง จำนวน 4 คำ โดยไม่พบคำประสมคั่นจิสองตัวที่มีความหมายตรงข้ามกัน ผลการศึกษานี้

^{1*} หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Japanese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

² นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

³ โรงเรียนเสรีศึกษา เพชรบูรณ์

Serisuksa School, Phetchabun

*Corresponding author; email: sujitra.b@psru.ac.th

(Received: 17 October 2024; Revised: 27 November 2024; Accepted: 13 December 2024)

สามารถใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความเข้าใจด้านวิธีการสร้างคำและการอ่านอักษรคันจิ รวมถึงการนำไปใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารและแปลเอกสารทางธุรกิจได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: คำประสมคันจิ คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ การสร้างคำ

Abstract

This study aims to 1) compile 100 high-frequency two-character kanji compound words from the Japanese business vocabulary using language corpora and 2) analyze the formation of these compounds based on their pronunciations and meanings. The results showed that 1) the two-character kanji compounds could be categorized into three groups based on their pronunciations: 96 compounds with on'yomi (Chinese pronunciation), 3 compounds with kun'yomi (Japanese pronunciation), and 1 compound with a combination of on'yomi and kun'yomi. No compound with a combination of kun'yomi followed by on'yomi was found. They also revealed that 2) the word formation of the two-character kanji compounds, based on their semantic relationships, could be classified into four patterns: 54 compounds where the first character modifies the second character, 34 compounds where both characters share similar meanings, 8 compounds where the second character serves as the object or complement of the first, and 4 compounds where the first character acts as the subject and the second as the predicate. No compound with opposite meanings between the characters was found. The findings of this study can provide a useful guide for understanding kanji compound formation and pronunciations, which can help improve communication skills and the translation of business documents.

Keywords: kanji compound words, Japanese business vocabulary, word construction

บทนำ

การสื่อสารภาษาญี่ปุ่นจำเป็นต้องอาศัยทั้งความเข้าใจในโครงสร้างประโยค หลักไวยากรณ์ และการรู้คำศัพท์ ซึ่งคำศัพท์มีบทบาทสำคัญในการทำให้การสื่อสารบรรลุผลตามความต้องการของผู้พูด เพื่อสามารถเข้าใจภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในปัจจุบันได้ถึงประมาณ 96% นั้น จำเป็นต้องมีความรู้คำศัพท์ราว 22,000 คำ (Kindaichi, 1988 อ้างถึงใน กนกวรรณ เลาหุรณะกิจ คະຕະกิริ, 2558, น. 71) การที่คำศัพท์ในภาษาญี่ปุ่นมีจำนวนมากเนื่องมาจากการผสมผสานแนวคิดและวัฒนธรรมจากหลายประเทศเข้ามาในภาษาญี่ปุ่น ซึ่งผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นควรมีความรู้คำศัพท์พื้นฐานที่มีความถี่ในการใช้สูงและสำนวนต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันรวม 2,570 คำ (Tamamura, 1992 อ้างถึงใน กนกวรรณ เลาหุรณะกิจ คະຕະกิริ, 2558, น. 74) เพื่อช่วยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ลักษณะเฉพาะของภาษาญี่ปุ่นที่มีการใช้คำหลายชนิด ได้แก่ คำดั้งเดิมที่มาจากภาษาจีน เช่น “朝食: choushoku” คำที่มีต้นกำเนิดจากญี่ปุ่นเอง “朝ご飯: asagohan” และคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ “ブレックファースト: burekkufaasuto” ซึ่งศัพท์ทุกคำที่กล่าวมาล้วนหมายถึง “ข้าวเช้า” ทำให้ผู้เรียนและผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติประสบปัญหาในการจดจำและใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะคำศัพท์ที่สร้างขึ้นจากอักษรคันจิ ซึ่งมีจำนวนมากกว่า 2,000 ตัวในชีวิตประจำวันของคนญี่ปุ่น ทั้งนี้ คันจิแต่ละตัวสามารถออกเสียงได้ทั้งแบบจีน (音読み: on’yomi) และแบบญี่ปุ่น (訓読み: kun’yomi) โดยสอดคล้องกับข้อสังเกตของ กนกวรรณ เลาหุรณะกิจ คະຕະกิริ (2558, น. 87) ที่ได้กล่าวถึงอักษรคันจิในภาษาญี่ปุ่นว่า นอกจากจะรับมาจากภาษาจีนแล้วยังมีคำที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นใหม่ เรียกว่า 和製漢語 (waseikango) ซึ่งคำที่มาจากจีนมักจะถูกใช้ในบริบทที่เป็นทางการ เช่น ภาษาเขียนและงานเอกสารราชการ

การศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิในภาษาญี่ปุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น การวิเคราะห์ที่มาของคำและการสร้างคำประสมคันจิไม่เพียงแต่ช่วยในการจดจำคำศัพท์เท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่อาจไม่คุ้นเคย โดยเฉพาะสำหรับผู้สนใจในการใช้ภาษาญี่ปุ่นในบริบททางธุรกิจที่จำเป็นต้องใช้คันจิในการสื่อสาร การศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวจึงมีความสำคัญในแง่ของการสื่อสารอย่างมืออาชีพ

งานวิจัยเกี่ยวกับคั่นจินั้นมุ่งไปที่การเรียนการสอนคั่นจิเป็นส่วนใหญ่ เช่น ปาจริย วิวัฒนปฐพี (2560) ได้ศึกษาการใช้แผนผังเชื่อมโยงคั่นจิในการเรียนการสอนคั่นจิ สำหรับผู้เรียนชาวไทยในระดับกลางตอนต้น โดยประยุกต์มาจาก Mind Map ที่พัฒนาโดยโทนี บูซาน ร่วมกับบุษส่วนประกอบแสดงความหมาย จากการทดลองใช้แผนผังเชื่อมโยงคั่นจิ พบว่าผู้เรียนเข้าใจความหมายพื้นฐานของคั่นจิมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ แต่ยังไม่สามารถจูงใจให้ผู้เรียนชอบคั่นจิได้ บุษบา บรรจงมณี (2561) ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนคั่นจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งการเรียนคั่นจิเป็นเรื่องยากเนื่องจากผู้เรียนจะต้องเรียนทั้งรูป เสียงอ่าน ความหมาย และวิธีใช้ ทำให้ต้องจดจำข้อมูลเป็นจำนวนมาก โดยผู้สอนเห็นว่ากลยุทธ์การเดาความหมายของคั่นจิจากบริบทจำเป็นต่อการเรียนคั่นจิ ในขณะที่ผู้เรียนคิดว่ากลยุทธ์การเขียนซ้ำ ๆ จำเป็นมากที่สุด ญัณฐนันท์ กิจจาเกษมกุล และพัชรพร แก้วกฤษฎาวงศ์ (2565) ได้ศึกษากลยุทธ์การเรียนคั่นจิของผู้เรียนชาวไทยที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในระดับอุดมศึกษา พบการใช้กลยุทธ์การเรียนคั่นจิเป็นบางครั้งโดยกลยุทธ์ที่ใช้บ่อยคือกลยุทธ์เพื่อค้นหาความหมายคั่นจิ และผู้เรียนนำแอปพลิเคชัน สือบันเท็งภาษาญี่ปุ่นและโซเซียลมีเดียมาใช้ในการเรียนคั่นจิ จากตัวอย่างงานดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนและการใช้คั่นจิอย่างมาก

สำหรับการศึกษาคั่นจิในเชิงโครงสร้างของคำศัพท์นั้น นฤมล ลีปิยะชาติ (2548) ได้ศึกษาคั่นจิในบทบาทของหน่วยคำเติม โดยรวบรวมหน่วยคำเติมหน้าและหน่วยคำเติมหลังมาจากพจนานุกรมของ Jack Halpern แล้วจัดกลุ่มตามความหมายและการใช้เพื่อช่วยส่งเสริมความเข้าใจของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในเรื่องของโครงสร้างและความหมายเพื่อจดจำอักษรคั่นจิได้สะดวกขึ้น โดยการจัดกลุ่มตามความหมายแบ่งได้เป็น 1) หน่วยคำเติมหน้า-หลัง ที่มีความหมายเหมือนกัน 2) หน่วยคำเติมหน้าที่แยกตามความหมายเฉพาะกลุ่ม 3) หน่วยคำเติมหลังที่แยกตามความหมายเฉพาะกลุ่ม การจัดกลุ่มตามการใช้แบ่งได้เป็น 1) ใช้เติมหลังชื่อ 2) ใช้เติมหน้ากริยา 3) ใช้เปลี่ยนประเภทของคำ อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมคำศัพท์ประเภทคำประสมคั่นจิได้ทั้งหมด ต่อมา นฤมล ลีปิยะชาติ (2553) ยังได้ศึกษาการอ่านคั่นจิประสม ซึ่งพบ 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การอ่านด้วยเสียงอน (音読み: on'yomi) มีจำนวนมากถึงร้อยละ 97.4 2) การอ่านด้วยเสียงคุน (訓読み: kun'yomi) มีจำนวนร้อยละ 46.7 3) การอ่านด้วยเสียงประสมระหว่างเสียงอนกับเสียงคุน และ 4) การอ่านด้วยเสียงประสมระหว่างเสียงคุนกับเสียงอน มีใกล้เคียงกันในจำนวนที่ไม่มากนัก คิดเป็นร้อยละ 11.2-12.0 ซึ่งการศึกษานี้สามารถนำมาใช้ใน

การคาดเดาเสียงอ่านของคำประสมคันจิได้ งานวิจัยนี้จึงได้ใช้การอ่านคันจิประสมทั้ง 4 รูปแบบเป็นแนวทางการวิเคราะห์ที่มาของคำหรือวิธีการสร้างคำประสมคันจิตามเกณฑ์เสียงอ่าน

นอกจากนี้ ในด้านการสร้างคำประสมคันจิ มีนักวิจัยหลายคนให้ความสนใจศึกษาและจำแนกรูปแบบการสร้างคำประสมคันจิสองตัวโดยพิจารณาจากความหมาย เช่น การจำแนกโดย Katekyo (2018) Hirota (2020) Benesse (2020) ที่นำเสนอรูปแบบการสร้างคำประสมคันจิสองตัวออกเป็น 5 รูปแบบ ในขณะที่ Manab (2024) จำแนกโครงสร้างของคำประสมคันจิสองตัวออกเป็น 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) คำประสมที่ประกอบด้วยคันจิที่มีความหมายคล้ายกัน เช่น 岩石 (ganseki: หินและก้อนหิน) 2) คำประสมที่ประกอบด้วยคันจิที่มีความหมายตรงกันข้าม เช่น 寒暖 (kandan: หนาวและร้อน) 3) คำประสมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการขยายและการถูกขยาย เช่น 清流 (seiryuu: แม่น้ำ) 4) คำประสมที่ตัวคันจิตัวล่างเป็นเป้าหมายหรือผลลัพธ์ของตัวบน เช่น 読書 (dokusho: การอ่านหนังสือ) 5) คำประสมที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประธานและกริยา เช่น 雷鳴 (raimei: พาร้อง) 6) คำประสมที่ตัวคันจิตัวบนขัดแย้งหรือทำลายความหมายของตัวล่าง เช่น 未定 (mitei: ยังไม่ได้กำหนด) 7) คำประสมที่ประกอบด้วยคันจิเดียวกันซ้ำกัน เช่น 山々 (yamayama: ภูเขา) 8) คำประสมที่มีคำต่อท้ายเพื่อแสดงความหมายเพิ่มเติม เช่น 美化 (bika: การทำให้สวยงาม) 9) คำประสมที่มาจากสุภาษิตหรือเรื่องราว เช่น 予盾 (yojun: ขัดแย้ง) และ 10) คำประสมที่เป็นคำย่อ เช่น 国連 (kokuren: สหประชาชาติ) โดยโครงสร้างที่ 6)-10) เป็นรูปแบบที่ Manab ระบุแตกต่างจากคนอื่น ดังนั้น การศึกษานี้จึงได้สังเคราะห์แนวทางของ Katekyo (2018) Hirota (2020) และ Benesse (2020) ที่มีแนวคิดสอดคล้องกัน สำหรับวิเคราะห์และจำแนกวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวในบริบทของภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบการศึกษาคันจิในหมวดภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ โดยเฉพาะในด้านความสัมพันธ์ทางความหมายของคำประสมคันจิ ซึ่งจำเป็นสำหรับผู้ที่ต้องการเตรียมความพร้อมด้านคำศัพท์สำหรับนำไปใช้ในบริบทการทำงานในองค์กรญี่ปุ่น ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจโดยเน้นการวิเคราะห์เสียงอ่านจากที่มาของคันจิและความหมายของคำศัพท์จากความสัมพันธ์ระหว่างคันจิสองตัวเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในเชิงโครงสร้างของคำศัพท์ ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อการเพิ่มพูนศักยภาพของผู้เรียน ผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่น และผู้ที่สนใจในการคาดเดาความหมายและเสียงอ่านของคำใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ในบริบททางวิชาชีพ เช่น การแปลเอกสาร การสื่อสารในธุรกิจ และการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาญี่ปุ่นในเชิงลึก อันจะส่งผลต่อการยกระดับการเรียนรู้และการใช้ภาษาญี่ปุ่นได้ต่อไป และผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไป

พัฒนาต่อยอดเป็นคลังคำประสมคันจิหมวดต่าง ๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนคันจิอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูง จากการตรวจสอบในคลังข้อมูลภาษา จำนวน 100 คำ
2. เพื่อวิเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่านและความหมายจากคำที่มีค่าความถี่การใช้สูงในข้อ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์เสียงอ่านของคำประสมคันจิสองตัวตามแนวคิดด้านการอ่านคำประสมคันจิสองตัวของ ปราณี จงสุจริตธรรม และคณะ (2553) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำประสมคันจิสองตัวโดยใช้แนวทางตามที่ได้สังเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวจากงานของ Katekyo (2018) Hirota (2020) และ Benesse (2020) แสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยรวบรวมคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นในหมวดศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจประเภทคำประสมคำจิสองตัว (ในที่นี้หมายถึงคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมศัพท์ธุรกิจญี่ปุ่น-ไทย เนื่องจากการรวบรวมคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นเชิงธุรกิจและการทำงานกว่า 2,220 คำ ซึ่งเหมาะสำหรับการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นก่อนเริ่มทำงานจริง) ที่มีค่าความถี่การใช้ในคลังข้อมูลภาษาสูงที่สุด จำนวน 100 คำ เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคันจิในด้านเสียงอ่านและความหมาย มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. รวบรวมคำประสมคันจิสองตัวจากพจนานุกรมศัพท์ธุรกิจญี่ปุ่น-ไทย (2553) พบจำนวน 1,319 คำ แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูลค่าความถี่การใช้คำประสมคันจิสองตัว เพื่อตรวจสอบค่าความถี่การใช้จากคลังข้อมูลภาษา NINJAL-LWP for BCCWJ (NLB) ของสถาบันภาษาและภาษาศาสตร์ญี่ปุ่นแห่งชาติ

2. คัดเลือกคำประสมคันจิสองตัวที่มีค่าความถี่การใช้สูงที่สุด ลำดับที่ 1-100 บันทึกลงในแบบวิเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัว ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยออกแบบและสร้างขึ้น จากนั้นตรวจสอบข้อมูลเสียงอ่านและความหมายของคำ

3. ศึกษาวิเคราะห์คำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่าน โดยพิจารณาเสียงอ่านของอักษรคันจิตัวที่ 1 และ 2 จาก “พจนานุกรมคันจิ ฉบับพกพา (2553)” และ “แอปพลิเคชันพจนานุกรมญี่ปุ่น JTDic และ Google Translate” จำแนกและจัดกลุ่มเสียงอ่านคำประสมคันจิสองตัวเป็น 4 รูปแบบ ตามแนวคิดของ นฤมล ลีปิยะชาติ (2553)

4. ศึกษาวิเคราะห์วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์ความหมาย โดยพิจารณาความสัมพันธ์ทางความหมายของอักษรคันจิตัวที่ 1 และ 2 จาก “พจนานุกรมคันจิ ฉบับพกพา (2553) และ “เว็บไซต์ Shirabe Jisho” จำแนกและจัดกลุ่มความสัมพันธ์ทางความหมายของคำประสมคันจิสองตัวเป็น 5 รูปแบบ ตามที่ได้สังเคราะห์จากแนวคิดของ Katekyo (2018) Hirota (2020) และ Benesse (2020)

5. นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตาราง แผนภาพ ประกอบการบรรยาย สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ แสดงผลได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ คำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูง 100 คำ วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่าน และวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์ความหมาย มีรายละเอียดดังนี้

1. คำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูง 100 คำ

จากการนำคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจมาตรวจสอบในคลังข้อมูลภาษา พบคำศัพท์ที่มีค่าความถี่การใช้สูงที่สุด 100 คำ ตามลำดับ ดังนี้

ตาราง 1 คำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูง 100 คำ

ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์
1	事業	21	整備	41	投資	61	製品	81	金額
2	企業	22	規定	42	法人	62	推進	82	分野
3	相手	23	商品	43	同様	63	立場	83	無料
4	技術	24	価格	44	意識	64	事務	84	職員
5	調査	25	経営	45	处理	65	農業	85	特徴
6	保険	26	指導	46	規模	66	年度	86	記事
7	状態	27	評価	47	明日	67	介護	87	本人
8	対象	28	産業	48	報告	68	目標	88	共同
9	制度	29	今後	49	業務	69	実施	89	参照
10	重要	30	条件	50	金融	70	役割	90	程度
11	労働	31	資料	51	資金	71	体制	91	事項
12	施設	32	時期	52	支援	72	利益	92	放送
13	機関	33	説明	53	参考	73	所得	93	指定
14	開発	34	基準	54	対応	74	設定	94	予算
15	管理	35	構造	55	決定	75	資本	95	材料
16	実際	36	以前	56	販売	76	権利	96	携帯
17	効果	37	契約	57	特定	77	平均	97	割合

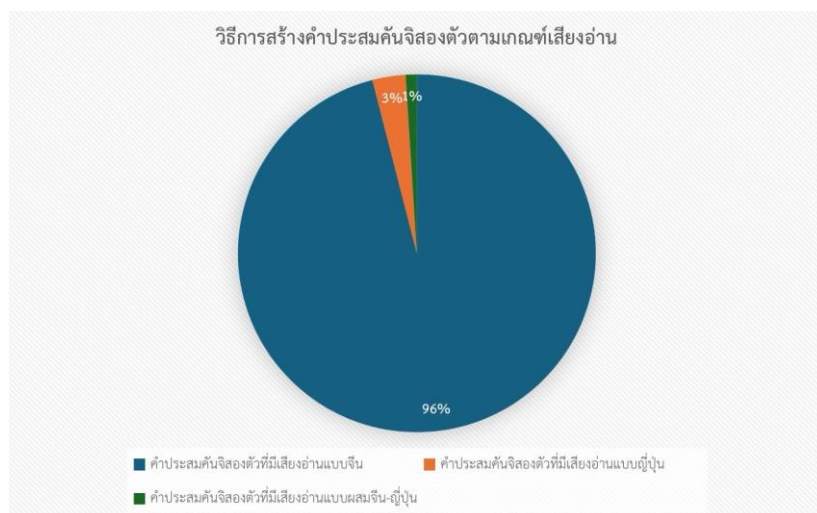
ตาราง 1 คำประสมคั่นจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจที่มีค่าความถี่การใช้สูง 100 คำ (ต่อ)

ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์	ลำดับ	คำศัพท์
18	対策	38	作業	58	公共	78	監督	98	成長
19	生産	39	市場	59	負担	79	傾向	99	財政
20	機能	40	全国	60	検査	80	費用	100	最終

จากตาราง 1 คำประสมคำจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ โดยการตรวจสอบในช่วงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ที่มีค่าความถี่การใช้สูง 100 คำ เรียงลำดับจากจำนวนน้อยไปมาก พบค่าความถี่การใช้ระหว่าง 7,539 ครั้ง ถึง 42,978 ครั้ง

2. วิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่าน

จากการศึกษาวิเคราะห์เสียงอ่านของอักษรคันจิตัวที่ 1 และ 2 พบคำประสมคั่นจิสองตัว 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบจีน 96 คำ 2) คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบญี่ปุ่น 3 คำ และ 3) คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบผสมจีน-ญี่ปุ่น 1 คำ ตามลำดับ โดยไม่พบคำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบผสมญี่ปุ่น-จีน

แผนภาพ 2 วิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่าน

ตัวอย่างวิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์เสียงอ่าน

2.1 คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบจีน 【音・音】 หมายถึง คำประสมคั่นจิสองตัวที่มีอักษรตัวที่ 1 และ 2 อ่านแบบจีนทั้งคู่ เช่น

- [1] 事業 ジギョウ(jigyō) ธุรกิจ กิจการงาน
事【音】ジ(ji) + 業【音】ギョウ(gyō)
- [2] 企業 キギョウ(kigyō) บริษัท กิจการ วิสาหกิจ
企【音】キ(ki) + 業【音】ギョウ(gyō)
- [3] 技術 ギジュツ(gijyutsu) เทคนิค เทคโนโลยี
技【音】ギ(gi) + 術【音】ジュツ(jyutsu)
- [4] 調査 チョウサ(chōsa) การสำรวจ การตรวจสอบ
調【音】チョウ(chō) + 査【音】サ(sa)
- [5] 保険 ホケン(hoken)การประกัน (สุขภาพ หรือชีวิต)
保【音】ホ(ho) + 険【音】ケン(ken)
- [6] 明日 ミヨウニチ(myōnichi) พรุ่งนี้
明【訓】ミヨウ(myō) + 日【訓】ニチ(nichi)

2.2 คำประสมคันจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบญี่ปุ่น 【訓・訓】 หมายถึง คำประสมคันจิสองตัวที่มีอักษรตัวที่ 1 และ 2 อ่านแบบญี่ปุ่นทั้งคู่ มีดังนี้

- [7] 相手 あいて(aite) อีกฝ่ายหนึ่ง
相【訓】あい(ai) + 手【訓】て(te)
- [8] 立場 たちば(tachiba) จุดยืน สถานะ
立【訓】たち(tachi) + 場【訓】ば(ba)
- [9] 割合 わりあい(wariai) สัดส่วน ค่อนข้าง
割【訓】わり(wari) + 合【訓】あい(ai)

2.3 คำประสมคันจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบผสมจีน-ญี่ปุ่น 【音・訓】 หมายถึง คำประสมคันจิสองตัวที่มีอักษรตัวที่ 1 อ่านแบบจีน อักษรตัวที่ 2 อ่านแบบญี่ปุ่น มีดังนี้

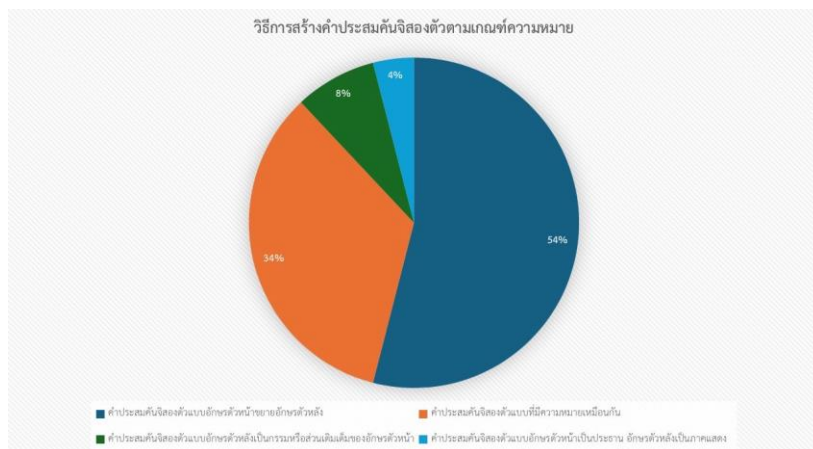
- [10] 役割 ヤクわり(yakuwari) บทบาท ความรับผิดชอบ
役【音】ヤク(yaku) + 割【訓】わり(wari)

3. วิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวตามเกณฑ์ความหมาย

จากการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางความหมายของอักษรคันจิตัวที่ 1 และ 2 พบวิธีสร้างคำประสมคันจิสองตัว 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) คำประสมคันจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้า

ขยายตัวหลัง 54 คำ 2) คำประสมคันจิสองตัวแบบความหมายเหมือนกัน 34 คำ 3) คำประสมคันจิสองตัวแบบอักษรตัวหลังเป็นกรรม/ส่วนเติมเต็มของตัวหน้า 8 คำ และ

4) คำประสมคั่นจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้าเป็นประธานของตัวหลัง พบ 4 คำ ตามลำดับ โดยไม่พบคำประสมคั่นจิสองตัวแบบความหมายตรงข้ามกัน

แผนภาพ 3 วิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์ความหมาย

ตัวอย่างวิธีการสร้างคำประสมคั่นจิสองตัวตามเกณฑ์ความหมาย

3.1 คำประสมคั่นจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้าขยายอักษรตัวหลัง หมายถึง คำประสมคั่นจิสองตัวที่อักษรตัวที่ 1 แสดงความหมายโดยทำหน้าที่เป็นส่วนขยายของอักษรตัวที่ 2 เช่น

[11] 効果 コウカ(kouka) (ฤทธิ์ยา) ได้ผล มีประสิทธิภาพ
 効 : 効(き)く (ki)ku ได้ผลมีประสิทธิภาพ
 果 : 結果(けっか) (kekka) ผลลัพธ์
 “ได้ผล มีประสิทธิภาพ : ผลลัพธ์ที่ได้ผลหรือมีประสิทธิภาพ”

[12] 法人 ホウジン(houjin) นิติบุคคล
 法 : 法(ほう) (hou) กฎ กฎหมาย วิธี
 人 : 人(ひと) (hito) คน
 “นิติบุคคล : บุคคลที่ดำเนินการตามวิธีการที่กฎหมายกำหนด”

3.2 คำประสมคั่นจิสองตัวแบบที่มีความหมายเหมือนกัน หมายถึง คำประสมคั่นจิสองตัวที่อักษรตัวที่ 1 และ 2 มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายกัน เช่น

[13] 技術 ギジュツ(gijutsu) เทคนิค เทคโนโลยี
 技 : 技(わざ) (waza) ฝีมือ ความชำนาญ เทคนิค
 術 : 術(すべ) (sube) วิธีการ เทคนิค

“เทคนิค เทคโนโลยี : ฝีมือ เทคนิค กลวิธีเฉพาะ”

- [14] 生産 セイサン(seisan) การผลิต
 生 : 生(う)む (u)mu คลอด ทำให้เกิด
 産 : 産(う)む (u)mu การให้กำเนิด ก่อให้เกิด
 “การผลิต : การก่อให้เกิด (สินค้า)”

3.3 คำประสมคันจิสองตัวแบบอักษรตัวหลังเป็นกรรมหรือส่วนเติมเต็มของอักษรตัวหน้า หมายถึง คำประสมคันจิสองตัวที่อักษรตัวที่ 2 มีความหมายเป็นส่วนขยายโดยทำหน้าที่เป็นกรรมหรือส่วนเติมเต็มของอักษรตัวที่ 1 (กริยาแสดงการกระทำ) เช่น

- [15] 評価 ヒョウカ(hyouka) การประเมิน
 評 : 評(ひょう)する (hyou)suru แสดงความคิดเห็น วิเคราะห์
 価 : 価(あた)い (atai) ค่า คุณค่า
 “การประเมิน : การตัดสินหรือพิจารณาคุณค่า”

- [16] 投資 トウシ(toushi) การลงทุน
 投 : 投(な)げる (nage) ru ขว้าง ปา โยน
 資 : 資(し) (shi) เงินทุน เงินลงทุน
 “การลงทุน : การซื้อสินทรัพย์ การคาดหวังผลตอบแทนในอนาคต”

3.4 คำประสมคันจิสองตัวแบบอักษรตัวหน้าเป็นประธาน อักษรตัวหลังเป็นภาคแสดง หมายถึง คำประสมคันจิสองตัวที่อักษรตัวที่ 1 มีความหมายเป็นประธานโดยทำหน้าที่เป็นเจ้าของสภาพหรือคุณลักษณะของอักษรตัวที่ 2 (ภาคแสดงกริยาแสดงสภาวะการณ์) เช่น

- [17] 規定 キテイ(kitei) การวางระเบียบ
 規 : 規(き) (ki) กฎ ระเบียบ
 定 : 定(さだ)まる (sada)maru ถูกกำหนด
 “การวางระเบียบ : กฎระเบียบที่ถูกกำหนดให้เป็นเกณฑ์เดียวกัน”

- [18] 権利 ケンリ(kenri) สิทธิ
 権 : 権(けん) (ken) อำนาจหน้าที่ สิทธิ
 利 : 利(き)く (ki)ku มีผล ใช้ได้ผล
 “สิทธิ : อำนาจกระทำการอย่างอิสระ”

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิธีการสร้างคำประสมคันจิสองตัวในหมวดคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การสร้างคำประสมคันจิตามเกณฑ์เสียงอ่าน ผลการวิจัยพบว่า คำประสมคันจิสองตัวที่มีเสียงอ่านแบบจีนปรากฏมากถึงร้อยละ 95 ขณะที่คำที่มีเสียงอ่านแบบญี่ปุ่น และแบบผสมจีน-ญี่ปุ่นปรากฏเพียงเล็กน้อย และไม่พบคำที่มีเสียงอ่านแบบผสมญี่ปุ่น-จีน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจมีสาเหตุมาจากการเลือกศึกษาคำประสมคันจิสองตัวที่มีความถี่การใช้สูง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในบริบททางการของภาษาญี่ปุ่น โดยมักจะเป็นคำที่มีเสียงอ่านแบบจีน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของ กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คะตะกิри (2558) ซึ่งระบุว่าคำภาษาจีนในภาษาญี่ปุ่นมักปรากฏในรูปค่านามที่ประกอบด้วยคันจิสองตัว ซึ่งแสดงความหมายเชิงนามธรรมและมีลักษณะทางการ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของ นฤมล ลีปิยะชาติ (2553) ที่ระบุว่าการอ่านคำประสมคันจิสามารถแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบหลัก ได้แก่ การอ่านแบบจีน ซึ่งพบมากที่สุด การอ่านแบบญี่ปุ่น ซึ่งพบรองลงมา และการอ่านแบบผสมจีน-ญี่ปุ่น และการอ่านแบบผสมญี่ปุ่น-จีน พบในจำนวนที่ไม่ต่างกันมาก แม้ว่าการอ่านแบบผสมจะพบน้อยแต่ยังคงปรากฏในบางกรณี ซึ่งสนับสนุนผลการวิจัยนี้ที่แสดงให้เห็นความเด่นชัดของการใช้เสียงอ่านแบบจีนของคำประสมคันจิในหมวดคำศัพท์ธุรกิจ

2. การสร้างคำประสมคันจิตามเกณฑ์ความหมาย ผลการวิจัยพบว่า คำประสมคันจิสองตัวที่อักษรตัวหน้าทำหน้าที่ขยายอักษรตัวหลังมีสัดส่วนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาญี่ปุ่นที่มักวางส่วนขยายไว้หน้าส่วนหลัก ส่วนคำประสมคันจิสองตัวแบบที่มีความหมายเหมือนกัน พบในสัดส่วนรองลงมา ซึ่งเป็นไปตามหลักการสร้างคำที่มักนำคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาประกอบเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ คำประสมคันจิแบบที่อักษรตัวหลังเป็นกรรมหรือส่วนเติมเต็มของอักษรตัวหน้า และแบบที่อักษรตัวหน้าเป็นประธาน อักษรตัวหลังเป็นภาคแสดง ปรากฏในสัดส่วนน้อยกว่า ผลการวิจัยนี้พบข้อมูลที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับงานของ Kawakami (2018) ที่ระบุว่าคำประสมคันจิสองตัวสามารถเปลี่ยนโครงสร้างเป็นรูปประโยคได้โดยการเติมคำหรือวลี ซึ่งสามารถคาดเดาได้ตามกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ หรือหากคำประสมไม่สามารถเปลี่ยนเป็นโครงสร้างประโยคได้ ก็สามารถคาดเดาความหมายจากคันจิแต่ละตัวได้ เช่น คำ 規定 (キテイ) หรือ (kitei) มีความหมายว่า “การวางระเบียบ” เกิดจากการรวมตัวของคันจิ 規 (き) หรือ (ki) “กฎ ระเบียบ” และ 定 (さだ) まる หรือ (sada)maru “ถูกกำหนด” สามารถเปลี่ยนเป็นโครงสร้างประโยคได้ คือ 規則 (きそく) が 定 (さだ) まる หรือ (Kisoku-ga sadamaru) มีความหมายว่า “การวางระเบียบ (กฎ) ที่ถูกกำหนดขึ้น”

ทั้งนี้ การไม่พบคำประสมคันจิแบบที่มีความหมายตรงกันข้าม อาจเกิดจากคำประสมดังกล่าวมีค่าความถี่การใช้ต่ำกว่า 100 คำแรกในคลังข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษานี้ ผู้เรียนและผู้ใช้ภาษาญี่ปุ่นสามารถนำหลักการคาดเดาเสียงอ่านและความหมายของคำประสมคันจิไปใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้และฝึกฝนการใช้ศัพท์ภาษาญี่ปุ่นในเบื้องต้นได้ โดยเฉพาะผู้สอนภาษาญี่ปุ่นสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบสื่อการสอนที่สอดคล้องกับหลักการสร้างความเข้าใจคำประสมคันจิ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียนรู้คันจิและสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลยุทธ์การเรียนรู้ศัพท์คันจิในด้านการอ่านและการจดจำ เพื่อลดปัญหาที่ผู้เรียนอาจพบในกระบวนการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษารั้งต่อไป ควรพิจารณาขยายขอบเขตของข้อมูลคำประสมคันจิและแหล่งข้อมูลวิจัย เพื่อศึกษาคำศัพท์ในจำนวนที่มากขึ้นและขยายไปสู่หมวดหมู่คำศัพท์อื่น ๆ นอกเหนือจากหมวดศัพท์ภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ เช่น คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในโรงงาน ในวงการแพทย์ ด้านวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นการพัฒนาต่อยอดสู่การสร้างคลังข้อมูลคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่ครอบคลุมการใช้งานในหลากหลายบริบท ทั้งในเชิงวิชาชีพและการใช้งานเฉพาะทาง นอกจากนี้ ควรพิจารณาใช้วิธีการวิเคราะห์ที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์เชิงปริมาณและการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษา และนำไปสู่การพัฒนาแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการสอนภาษาญี่ปุ่นในบริบทที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ เลหาบุรณะกิจ คะตะกิри (บรรณาธิการ). (2558). *ศาสตร์ภาษาญี่ปุ่นที่ควรรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐนันท์ กิจจาเกษมกุล และพัชราพร แก้วฤทธางค์. (2565). กลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของผู้เรียนชาวไทยที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอกในระดับอุดมศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. 39(2), 26-50.

- นฤมล ลีปิยะชาติ. (2548). คันจิในบทบาทของหน่วยคำเติม. *ภาษาและวัฒนธรรม*. 24(2), 23-45.
- นฤมล ลีปิยะชาติ. (2553). BUUIR คลังปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา. *การอ่านคันจิประสม*. สืบค้นจาก <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/576>
- บุษบา บรรจจมนิ. (2561). ความคิดเห็นต่อกลยุทธ์การเรียนรู้คันจิของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย: เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นของผู้สอนและผู้เรียน. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*. 8(2), 77-94.
- ปาจริย์ วิวัฒนปฐพี. (2560). การศึกษาการใช้แผนผังเชื่อมโยงคันจิในการเรียนการสอนคันจิสำหรับผู้เรียนชาวไทยในระดับกลางตอนต้น. *วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา*. 7(1), 51-65.
- Benesse. (2020). *熟語の構成 [Composition of compound words]*. Retrieved from <https://sho.benesse.co.jp>
- Hirota, T. (2020, September 4). *二字熟語の構成 見分け方 [How to distinguish the construction of two-character kanji compounds]*. Retrieved from <https://shuei-yobiko.co.jp>
- Kawakami, M. (2018). *Constructing a database of semantic transparency of Japanese two kanji compound words*. Osaka Shoin Women's University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Psychology.
- Manab. (2024, August 18). *二字熟語の構成 種類と例 [The structure of two-character kanji compounds: Types and examples]*. Retrieved from <https://manab-juku.me>
- JAL Academy. (2553). *พจนานุกรมศัพท์ธุรกิจ ญี่ปุ่น-ไทย*. (กมลทิพย์ พลบุตร, แปล) กรุงเทพฯ: ภาษาและวัฒนธรรม.
- Katekyo, M. (2018, April 23). *5 種類の構成を知れば自然に身につく！ 二字熟語を攻略するコツと、おすすめ問題集. [5 types of structure to master naturally! Tips to conquer two-character kanji compounds and recommended problem sets.]*. Retrieved from <https://keteyo.mynavi.jp>
- Kim, M and Andrew. *Shirabe jisho*. Retrieved from <https://jisho.org/>.

บทความวิจัย (Research Article)

ชนิดคำคาคาตาคานะในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น Types of Katakana Words in Written and Spoken Japanese

วรรณกานต์ จันดำ¹ สวิชญา ยอดสง¹ อลิษา สัมจันทร์¹ วาริรัตน์ สีแดง²เพ็ญพร แก้วฟุ้งรังษี³ และณัฐริกา ทับทิม^{3*}Wannakarn Jandum¹, Sawichaya Yodsong¹, Alisa Somjan¹, Warirat Seedang²,Penporn Kaewfoongrunsi³, and Natthira Tuptim^{3*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจชนิดคำคาคาตาคานะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ 1) ข่าวจาก NHK NEWS WEB จำนวน 25 ข่าว โดยเลือกเก็บข้อมูลจากข่าวหลักลำดับ 1-5 (ข่าว Top 5) ของแต่ละเดือนที่เผยแพร่ ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2566 และ 2) รายการจากยูทูบ (Youtube) จำนวน 25 รายการ คัดเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกเก็บข้อมูลจากรายการที่มียอดวิวตั้งแต่ 3 แสนวิวขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้โดยการจำแนกชนิดคำโดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า ปรากฏคำคาคาตาคานะทั้งหมด 835 คำ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดและชนิดคำตามหน้าที่ ทั้งนี้ ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดพบ 5 ชนิด เรียงตามชนิดคำที่พบจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 2) คำญี่ปุ่นเดิม 3) คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง 4) คำผสม และ 5) คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ ส่วนชนิดคำตามหน้าที่พบ 5 ชนิด เรียงตามชนิดคำที่พบได้ดังนี้ 1) คำนาม 2) คำคุณศัพท์ 3) คำกริยาวิเศษณ์ 4) คำกริยา และ 5) คำคุณศัพท์ ๖

คำสำคัญ: คำตามแหล่งกำเนิด คำตามหน้าที่ คำคาคาตาคานะ ภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น

¹ นักวิชาการอิสระ

Independent Researcher

² หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

English Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

³ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Japanese Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Pibulsongkram Rajabhat University

*Corresponding author; email: Natthira.t@psru.ac.th

(Received: 17 October 2024; Revised: 27 November 2024; Accepted: : 13 December 2024)

Abstract

This research aims to explore the types of katakana words found in written and spoken Japanese. Data were collected from 2 sources: 1) 25 news articles (Top 5 of the month) from the NHK NEWS WEB from March to July 2023 and 2) 25 YouTube videos, selected by purposive sampling, with 300,000 views or more. The data were analyzed by classifying types of katakana words using frequencies and percentages. The study found 835 katakana words categorized into two types: origin-based and function-based. For the origin-based words, 5 categories were found, ranging from the most to the least: 1) loanwords, 2) native Japanese words, 3) English words created by Japanese, 4) compound words, and 5) onomatopoeic words and words indicating actions or states. Also, 5 categories of function-based words were discovered, ranging from the most to the least: 1) nouns, 2) NA-adjectives and descriptive adjectives, 3) adverbs, 4) verbs, and 5) I-adjectives.

Keywords: origin-based words, function-based words, katakana words, written and spoken Japanese

บทนำ

การเรียนรู้ตัวอักษรภาษาญี่ปุ่นในขั้นต้นโดยทั่วไปจะต้องเรียนรู้ตัวอักษรทั้งหมด 3 ชนิด ได้แก่ ฮิรางานะ คาตากานะ และคันจิ ฮิรางานะพัฒนามาจากการเขียนตัวคันจิแบบลายมือ (草書) ในช่วงศตวรรษที่ 8-9 โดยถูกออกแบบให้เรียบง่ายและใช้ง่ายกว่าคันจิเดิม บทบาทหลักของฮิรางานะใช้เขียนคำในภาษาญี่ปุ่น เช่น คำช่วย (助詞) และคำกริยา (動詞) ใช้เมื่อไม่มีคันจิที่เหมาะสม หรือเมื่อผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นยังไม่รู้จักคันจิ และใช้สำหรับเด็กเล็กและผู้เริ่มเรียนภาษา

คันจิมีต้นกำเนิดจากจีน และถูกนำเข้ามายังญี่ปุ่นในช่วงศตวรรษที่ 5-6 ผ่านทางคาบสมุทรเกาหลี เดิมทีคันจิถูกนำมาใช้ในการเขียนเอกสารราชการและวรรณกรรม แต่ภายหลังก็ถูกปรับใช้ให้เหมาะกับโครงสร้างภาษาญี่ปุ่นใช้เขียนแทนคำที่มาจากภาษาจีน บทบาทหลักของคันจิคือใช้เขียนคำศัพท์สำคัญและสื่อความหมายเฉพาะ ลดความคลุมเครือในข้อความ เพราะคำบางคำในภาษาญี่ปุ่นมีเสียงอ่านเดียวกันแต่มีความหมายต่างกัน ส่วนคาตากานะถูกพัฒนาขึ้นในช่วงเดียวกันกับฮิรางานะ โดยเริ่มต้นจากการตัดส่วนของคันจิให้เหลือเฉพาะเส้นที่จำเป็นเพื่อสร้างตัวอักษรที่

กระชับ คาคาตาคานะมักใช้ในกลุ่มนักบวชและนักวิชาการในช่วงแรกเพื่อการอธิบายคำอ่านในพระสูตร และมักใช้ในการแทนเสียงคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ โดยอักษรคาคาตาคานะเป็นตัวอักษรที่ถูกสร้างขึ้นในยุคเฮอัน (平安時代) นำมาจากส่วนหนึ่งของตัวคันจิซึ่งพัฒนามาจากอักษรจีนที่พระภิกษุใช้เมื่อประมาณ พ.ศ. 1400 ในช่วงแรกมีตัวอักษรหลายตัวที่ออกเสียงเดียวกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปอักษรถูกปรับปรุงให้ดีขึ้น เมื่อ พ.ศ.1900 มีอักษร 1 ตัว ต่อ 1 เสียง บทบาทหลักของคาคาตาคานะคือใช้เขียนคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (外来語) เช่น テレビ (ทีวี) ใช้เน้นคำในประโยค (คล้ายตัวหนาในภาษาอังกฤษ) และใช้เขียนชื่อสัตว์ ชื่อวิทยาศาสตร์ หรือคำที่เป็นเทคนิคเฉพาะ

คำว่า คาคา (片) หมายถึงไม่สมบูรณ์ คาคาตาคานะ หมายถึงอักษรที่เป็นส่วนของคันจิ เป็นตัวอักษรสำหรับแทนเสียงในภาษาญี่ปุ่น และสามารถนำไปเขียนแทนเสียงภาษาต่างประเทศได้เช่นกัน คาคาตาคานะมีอักษร 48 ตัว คาคาตาคานะใช้กับคำยืมที่ไม่ได้มาจากภาษาจีนเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งการเลียนเสียง ชื่อจากภาษาอื่น การเขียนโทรเลข และการเน้นคำ (แบบเดียวกับการใช้อักษรตัวใหญ่ในภาษาอังกฤษ) โดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้หลายแบบ เช่น ใช้เขียนคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ ชื่อชาวต่างประเทศ และชื่อสถานที่เช่น ホテル (Hotel) ใช้เขียนคำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น ワンワン (วัง วัง เสียงเห่าของสุนัข) ใช้เขียนชื่อญี่ปุ่น (和名) ของสัตว์และแร่ธาตุ เช่น カルシウム (แคลเซียม) (日本語教育学会編, 2000)

นอกจาก อักษรคาคาตาคานะ จะมีการใช้ดังที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว อักษรคาคาตาคานะยังใช้ในการเขียนศัพท์เฉพาะ เช่น ชื่อพืชและสัตว์ เพื่อเน้นคำนั้นให้โดดเด่นขึ้นรวมถึงเขียนแทนความหมายใดความหมายหนึ่งของคำที่มีหลายความหมาย และเขียนคำสแลงอีกด้วย (日本語教育学会編, 2000)

คำที่เขียนด้วยคาคาตาคานะทั้งหมดเรียกรวมว่า “คำคาคาตาคานะ หรือ カタカナ語” จากหน้าที่ของอักษรคาคาตาคานะข้างต้นทำให้มีชนิดคำหลากหลายที่เขียนด้วยอักษรคาคาตาคานะ เช่น คำญี่ปุ่นสร้างขึ้นมาใช้เองที่ไม่ได้ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ (和語) เช่น ゴミ คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語) คือคำที่ยืมมาจากภาษาอื่นและนำมาใช้ในภาษาของตนเองเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของภาษาเรียกว่าคำยืม (借用語) ในภาษาญี่ปุ่น คำยืมในความหมายกว้างรวมถึงคำในภาษาจีน (漢語) ด้วย แต่ในความหมายแคบจะหมายถึงคำที่มาจากประเทศในแถบยุโรปและอเมริกาเป็นหลัก ปัจจุบันคำเหล่านี้มักเขียนด้วยอักษรคาคาตาคานะ เช่น カメラ インターネット スマホ ピアノ ゲーム オレンジ และคำภาษาอังกฤษของญี่ปุ่นเอง (和製英語) เช่น サラリーマン นั้นมาจากคำว่า 給料 และ 人 หรือที่แปลเป็นไทยได้ว่า มนุษย์เงินเดือน

และมักใช้เรียกพนักงานเพศชาย แต่ในความเข้าใจของคนต่างชาติ นั้น Salaryman คือคนที่ทำงานหรือรับผิดชอบเกี่ยวกับเงินเดือนของพนักงาน ไม่ใช่พนักงานรับเงินเดือนแบบที่คนญี่ปุ่นเข้าใจกัน หรือ マンション ภาษาอังกฤษที่ถูกต้องคือ Apartment หรือ Flat ถึงแม้ว่าคำนี้จะไม่ใช่ศัพท์ที่ชาวญี่ปุ่นคิดค้นขึ้นใหม่ก็ตาม แต่ความหมายของ Mansion ในภาษาอังกฤษจะแปลว่า คุกหาสน์ขนาดใหญ่ ซึ่งตรงข้ามกับความหมายที่ใช้ในภาษาญี่ปุ่น เป็นการดัดแปลงมาจากต้นฉบับภาษาต่างประเทศเป็นภาษาอังกฤษที่มีเพียงคนญี่ปุ่นเท่านั้นเข้าใจ

ส่วนมากคำคาคานะมักจะทับศัพท์คำที่มาจากภาษาต่างประเทศและใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ชาวต่างชาติที่ไม่ได้มีพื้นฐานภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มสับสน เพราะว่าคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語) มีการใช้ในความหมายและบริบทที่ใช้ต่างกับภาษาอังกฤษต้นฉบับ นอกจากนี้คำในภาษาญี่ปุ่นเองหลายครั้งก็เขียนด้วยอักษรคาคานะ เช่น คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการ คำภาษาญี่ปุ่นทั่วไป เช่น エサ ทำให้ผู้พบเห็นหรือผู้เรียนสับสนว่าเป็นคำชนิดใด การศึกษาหนึ่งพบว่าในช่วงปี 1950–1990 การใช้คำยืมที่เขียนด้วยคาคานะในนิตยสารญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นถึง 8 เท่า ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในภาษาและวัฒนธรรมการใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศมากขึ้นในชีวิตประจำวัน (นิชานันท์ ไชยศรี, 2560) คำคาคานะยังพบในหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่น เป็นคำคาคานะที่ใช้ในประเทศญี่ปุ่น พบทั้งในส่วนคำนำ ในส่วนหนังสือเรียนภาษาญี่ปุ่น คำคาคานะที่ใช้ในแบบเรียนเหล่านี้พบได้ตั้งแต่ส่วนคำนำ แสดงว่าการเขียนเชิงวิชาการภาษาญี่ปุ่นมีการใช้คำคาคานะเป็นปกติ งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้ตัวอักษรคาคานะในภาษาญี่ปุ่นมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากคาคานะถูกใช้เพื่อแทนคำจากภาษาต่างประเทศและในหลายกรณีแทนคำญี่ปุ่นเดิม การเข้าใจหน้าที่และชนิดคำของคาคานะในบริบทต่าง ๆ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจทั้งในด้านการเรียนการสอนและการสื่อสาร โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่ภาษาต่างประเทศได้แทรกซึมเข้าสู่ภาษาเขียนและภาษาพูดญี่ปุ่นในหลากหลายบริบท เช่น สื่อออนไลน์ ข่าว และรายการโทรทัศน์

จากปัญหาและแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของการใช้คำคาคานะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าคำคาคานะมีที่มาจากหลาย ผู้เรียนอาจจะไม่เข้าใจในการแยกคำคาคานะว่าเป็นคำมาจากคำภาษาญี่ปุ่นแท้หรือคำภาษาอังกฤษ งานวิจัยนี้จึงจะศึกษาชนิดคำคาคานะ และสัดส่วนความถี่ที่พบในแหล่งภาษาเขียนและภาษาพูดเพื่อให้เห็นแนวโน้มว่าคำคาคานะชนิดใดพบมากไปหาน้อย

ทั้งนี้งานวิจัยนี้จะสำรวจชนิดของคำที่เขียนด้วยคาคานะซึ่งจะช่วยให้เข้าใจว่าคำเหล่านี้ไม่ได้มีแค่ลักษณะเป็นคำยืมจากภาษาต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการผสมผสานทางวัฒนธรรม การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบัน เช่น การใช้คาคานะ

ในคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ชื่อแบรนด์ หรือศัพท์เฉพาะทางที่เกิดขึ้นในช่วงหลัง ๆ โดยในงานวิจัยนี้ศึกษาในภาษาพูดและภาษาเขียนเพราะจะช่วยให้เข้าใจถึงการใช้ภาษาในบริบทต่าง ๆ มากขึ้น โดยสามารถแยกแยะคำที่อาจใช้ในภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน หรือในทางกลับกัน ซึ่งมีผลต่อการสื่อสารในสังคม เช่น คำที่เขียนด้วยคาตากานะบางคำจะมีการออกเสียงที่ต่างกัน ในบริบททางการหรือไม่ทางการ และการศึกษานี้จะช่วยให้สามารถประเมินได้ว่า คำที่เขียนด้วยคาตากานะส่งผลต่อการเข้าใจและการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันได้อย่างไร นอกจากนี้จะช่วยให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่ถูกปรับให้เข้ากับโครงสร้างทางภาษาญี่ปุ่น ช่วยให้เราทราบถึงการยอมรับหรือการปรับตัวของภาษาญี่ปุ่นในการรับคำจากต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย สูดาร์ตัน กาญจนพนาสนธ์และขวัญจิรา เสนา (2561) ได้ให้ความหมายว่า คำญี่ปุ่นเดิม (和語) เป็นคำที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นเป็นคำญี่ปุ่นแท้ที่ญี่ปุ่นใช้ตั้งแต่สมัยก่อนเป็นคำที่ยืมมาจากจีนแต่ออกเสียงแบบญี่ปุ่น คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語) คือคำที่เขียนทับศัพท์มาจากภาษาอังกฤษ คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง (和製英語) คือ คำที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นเองมีแต่คนญี่ปุ่นเท่านั้นที่เข้าใจ ญัฐจิรา ทับทิม (2556) ให้ความหมายคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง (オノマツトベ) คือเสียงและการกระทำที่มนุษย์หรือสัตว์สร้างขึ้น สูดาร์ตัน กาญจนพนาสนธ์ และขวัญจิรา เสนา (2561) ศึกษาความเข้าใจความแตกต่างของ ไกโรโงะกับคำประเภทอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และได้จำแนกคำในภาษาญี่ปุ่น 4 ประเภท ได้แก่ คำจีน คำญี่ปุ่น คำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ หรือเรียกว่าไกโรโงะและคำประสม 江間 (2020) สรุปรายจำนวนคำคาตากานะในพจนานุกรมแสดงให้เห็นจำนวนคำคาตากานะที่ใช้ในพจนานุกรมและมีจำนวนที่มากกว่าจำนวนคาตากานะในพจนานุกรมแสดงถึงจำนวนการใช้ที่ค่อนข้างมากในแหล่งสื่อสิ่งพิมพ์

งานวิจัยที่ผ่านมาข้างต้นมุ่งเน้นไปที่การศึกษาคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่เขียนด้วยคาตากานะในแง่ของโครงสร้างทางภาษาและการสะท้อนวัฒนธรรม แต่ไม่ได้เน้นการสำรวจคำที่ใช้ในภาษาพูดและการเขียนอย่างละเอียด งานวิจัยนี้จะมุ่งเน้นไปที่การสำรวจชนิดของคำที่ใช้ในภาษาพูดและภาษาเขียนที่เขียนด้วยคาตากานะในปัจจุบัน ทั้งคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และคำที่เกิดจากการดัดแปลงทางภาษา รวมถึงการวิเคราะห์การใช้ในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของภาษาญี่ปุ่น

ชนิดคำที่ศึกษาในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ 1) ชนิดคำตามหน้าที่ หมายถึง ประเภทของคำในทางภาษาศาสตร์ ซึ่งมีรูปและหน้าที่ในประโยคที่ชัดเจน แบ่งออกเป็น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ และคำอื่น ๆ เช่น คำช่วย คำกริยาช่วย และ 2) ชนิดคำตามแหล่งกำเนิด คือแหล่งที่มาของคำ แบ่งออกเป็น คำญี่ปุ่นเดิม คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง และคำผสม¹

วัตถุประสงค์

เพื่อสำรวจชนิดคำคาคานะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดในภาษาญี่ปุ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชนิดคำตามแหล่งกำเนิด (語種) หมายถึงแหล่งที่มาของคำ แบ่งออกเป็น คำญี่ปุ่นเดิม คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง คำเลียนเสียงธรรมชาติ และคำผสม

คำคาคานะ (カタカナ語) หมายถึง คำที่เขียนด้วยอักษรคาคานะ ส่วนใหญ่หมายถึงคำยืมจากภาษาต่างประเทศ (外来語) แต่ยังรวมถึงคำภาษาอังกฤษที่ถูกสร้างขึ้นในญี่ปุ่นเอง (和製英語) ด้วย

คำญี่ปุ่นเดิม (和語) คือ คำเดิมที่ปรากฏในภาษาญี่ปุ่น ทั้งนี้รวมถึงคำที่มาจากภาษาจีน (漢語) ด้วย

คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ (外来語) คือ คำที่ยืมมาจากภาษาอื่นและนำมาใช้ในภาษาของตนเองเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของภาษาเรียกว่าคำยืม (借用語) ในภาษาญี่ปุ่น คำยืมในความหมายกว้างรวมถึงคำในภาษาจีน (漢語) ด้วย แต่ในความหมายแคบจะหมายถึงคำที่มาจากประเทศในแถบยุโรปและอเมริกาเป็นหลัก

คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้างเอง (和製英語) คือ คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้างขึ้นและมีเพียงคนญี่ปุ่นเท่านั้นที่เข้าใจ

คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง (オノマトペ) คือเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อถอดเสียงที่ได้ยินเป็นเสียงที่มนุษย์เข้าใจ แบ่งเป็นเสียงที่เกิดโดยธรรมชาติ และที่เกิดจากการถอดจากกิริยาอาการ

คำผสม (混種語) คือ คำผสมระหว่างชนิด เช่น คำผสมระหว่างคำที่มาจากภาษาต่างประเทศกับคำญี่ปุ่นเดิม เช่น 消しゴム

¹ อ้างอิง 日本語教育学会編 (2010, p. 276)

ชนิดคำตามหน้าที่ (品詞) หมายถึงประเภทของคำในทางภาษาศาสตร์ ซึ่งมีรูปและหน้าที่ในประโยคที่ชัดเจน แบ่งออกเป็น คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำกริยาวิเศษณ์ และคำอื่น ๆ เช่น คำช่วย คำกริยาช่วย โดยทั่วไปนิยามโดยใช้ลักษณะวากยสัมพันธ์หรือหน้าที่ในประโยค

วิธีดำเนินการวิจัย

รวบรวมแหล่งข้อมูลภาษาเขียนจำนวน 25 ข่าว และภาษาพูดจำนวน 25 รายการ ค้นหาคำที่เขียนด้วยคาตากานะ หลังจากนั้นจำแนกชนิดของคำว่าเป็นคำชนิดใด โดยใส่ตารางจำแนกชนิดคำคาตากานะ ได้แก่ 1. ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดจำแนกเป็นชนิดย่อยได้ 5 ชนิด คือ คำญี่ปุ่นเดิม คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง และคำผสม และ 2. ชนิดคำตามหน้าที่ คือ จำแนกเป็นชนิดย่อยได้ 6 ชนิด คำนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ คำคุณศัพท์ ๖ และคำคุณศัพท์ 7๖ และคำแสดงสภาพ

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูล คือ คำคาตากานะที่ปรากฏในภาษาพูดและภาษาเขียนในรายการที่มียอดวิวตั้งแต่ 3 แสนวิวขึ้นไปและข่าวหลักลำดับ 1-5 ที่แสดงเป็นข่าว Top 5 ของแต่ละเดือน ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2566 การศึกษาคาตากานะทั้งในภาษาเขียนและภาษาพูดมีความสำคัญจากเหตุผลดังนี้

การเข้าใจคำยืมจากภาษาต่างประเทศ คำหลายคำในภาษาญี่ปุ่นมักยืมมาจากภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ เช่น コンピュータ (computer) หรือ カメラ (camera) ซึ่งเขียนด้วยคาตากานะ การรู้จักคาตากานะจะช่วยให้สามารถเข้าใจคำเหล่านี้ได้ทั้งในการอ่านและการฟัง คำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศมักจะใช้กันทั่วไปในชีวิตประจำวันทั้งในการเขียนและการพูด เช่น การพูดถึง インターネット (internet) หรือ スポーツ (sports) หากไม่รู้จักคาตากานะ อาจทำให้เข้าใจผิดหรือไม่สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในประเด็นการฝึกฝนทักษะการฟังและพูด คำที่เขียนด้วยคาตากานะมักถูกใช้ในการพูดในภาษาญี่ปุ่นด้วย ดังนั้นการศึกษาคาตากานะไม่เพียงแต่ช่วยให้สามารถอ่านคำเหล่านั้นได้เท่านั้น แต่ยังช่วยให้สามารถฟังและพูดได้ถูกต้อง เช่น การออกเสียงคำที่เขียนด้วยคาตากานะจะช่วยให้เราพูดได้ชัดเจนและเข้าใจได้ง่ายในสถานการณ์ที่ต้องการความทันสมัยหรือเชิงเทคนิค เช่น การสนทนาในที่ทำงานหรือการสื่อสารทางธุรกิจ การรู้จักคาตากานะช่วยให้สามารถพูดในสถานการณ์เหล่านี้ได้อย่างมั่นใจ และ คำที่ใช้ในคาตากานะบางคำอาจสะท้อนถึงแนวโน้มทางวัฒนธรรมหรือกระแสต่าง ๆ ในสังคมญี่ปุ่น เช่น カラオケ (karaoke) หรือ ファッション (fashion) การรู้จักคาตากานะช่วยให้สามารถเข้าใจวัฒนธรรมและสื่อสารได้ดีขึ้น

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล คือ ภาษาเขียน จำนวน 25 ข่าว จาก NHK NEWS WEB

เดือนมีนาคมจำนวน 5 ข่าว

- (1) 怒りたくないのに、怒ってしまう
- (2) 認知症になってからも心豊かに生きていくために
- (3) 花粉症の私 りんごが食べられなくなりました
- (4) 変わる親子の会話 生理、妊娠、更年期を語る
- (5) 「お母さんなんだから」 “透明人間” だった私を写真にうつして

เดือนเมษายนจำนวน 5 ข่าว

- (1) ミュージカル「オペラ座の怪人」NY で最終公演 35 年の歴史に幕
- (2) 東京都 新型コロナ 3 人死亡 1138 人感染確認 前週より 246 人増
- (3) 5 類移行前に 知事会長 “入院費用の公的支援継続 検討を” 要請
- (4) 千葉 小湊鐵道 経営状況厳しく 地元自治体に財政支援要請
- (5) 大手流通グループで入社式 約 3500 人が決意を新たに

เดือนพฤษภาคมจำนวน 5 ข่าว

- (1) 大型連休 下りのピークを迎え空港や駅では家族連れなどで混雑
- (2) Jリーグ 感染対策ガイドライン廃止へ 新型コロナ 5 類移行受け
- (3) G7 保健相会合 きょう長崎市で開幕 新たな感染症対策など議論
- (4) 新型コロナ「定点把握」全国の感染状況データ 初の発表 厚労省
- (5) 東京都の人口 過去最多 1408 万余りに (5 月 1 日現在推計)

เดือนมิถุนายนจำนวน 5 ข่าว

- (1) 福岡 糸島 高校で熱中症か 32 人が体調不良 23 人搬送
- (2) 子宮頸がんの対策を 最新の報告書公表 国立がん研究センター
- (3) インフルエンザや RS ウイルスなど 感染症患者が増加傾向 なぜ?
- (4) 世界献血者デー “若い世代が献血を” 大学生が呼びかけ 東京
- (5) 政府 認知症対策の検討本格化へ 若い患者が働ける機会確保など

เดือนกรกฎาคมจำนวน 5 ข่าว

- (1) 炎上の「上げ馬神事」 伝統か虐待か 広がる波紋

- (2) 私たちはどう生きればよいのか 安倍元総理銃撃事件 1 年 識者は
- (3) 生成 AI と会話を続けた夫は帰らぬ人に...
- (4) 夏休みの旅行や帰省などはコロナ感染対策を” 加藤厚労相
- (5) 新型コロナ感染者 前週比 1.18 倍 沖縄 高い水準で拡大 注視

2. แหล่งข้อมูลภาษาพูด รายการทั้งหมดจำนวน 25 รายการจากยูทูป

รายการท่องเที่ยว 10 รายการ

- (1) 【初めての奈良！】 ついに夢だった鹿に会えたと思ったら・・・あまりの迫力に圧倒されました
- (2) 【ここまでしてくれるの？】 東京駅で韓国人が絶望しかけた、その時.....
- (3) [Vlog] เที่ยวญี่ปุ่นJP กิน เที่ยว เที่ยว ของสาว ๆ สุดปัง อาหารแนะนำ What i eat in a trip
- (4) 【意外】 日本の xx にショック！ 来日 10 年を控える韓国人女性たちが思う 日本生活で驚いたこと
- (5) 【旅行 vlog】 女 3 人で初めて来た沖縄の海が綺麗すぎて感動した...
- (6) 【前代未聞】 寝起きでヘリコプター乗せられた
- (7) 【沖縄 VLOG】 水遊びじゃない沖縄本島の楽しみ方
- (8) 今日はワンオペ女優兼 YouTuber のワンオペ 1 日密着 vlog したけどまじで密着動画ってビビるくらい疲れるから独り言いつもより多めで草
- (9) 僕がプレゼンするさ〜ね☆沖縄のおススメスポットご紹介。
- (10) ในฐานะคนต่างชาติ ฉันรู้สึกประทับใจโตเกียวในตอนกลางคืนเป็นครั้งแรก

รายการอาหาร 10 รายการ

- (1) 炊飯器で炊くだけでまるで『釜飯』のようなウマさ、必ず二度作りたくなる【至高の炊き込みご飯】
- (2) 【永久保存版】 老舗名門店三代目・野永喜三夫が教える究極の肉じゃが【日本橋ゆかり三代目・野永喜三夫】
- (3) 鶏肉はこう切れ。ヤバい方法で作る最高のパリパリチキンステーキを絶対味わって
- (4) ワンパンなのに旨い？ 違う、ワンパン【だから旨い】想像を絶するアラビアータの作り方
- (5) 【全 17 品】 1 週間分の作り置き&冷凍ストックをひたすら作る【管理栄養士の簡単レシピ】

(6) อาหารญี่ปุ่น - การทำข้าวหน้าหมูทอดในโกเบ ASMR Katsu-don Japanese cuisine

(7) 【第 5 回】ダーツで刺さったところのラーメン食べに行く『47 都道府県 ラーメンダーツの旅』

(8) 【平日 5 日間の晩ごはん #32】大戸屋風のバランス和食ごはん(料理動画 / 腸活ごはん / 一週間の献立 / 時短レシピ / 簡単レシピ / 作り置きお

(9) 元和食料理人が解説！筑前煮の作り方 プロがコツをわかりやすく解説！

(10) だし巻き玉子の作り方 プロの和食料理人

รายการเกมโชว์ 5 รายการ

(1) เกมโชว์ญี่ปุ่นสนุก ๆ 1/4

(2) 【沖縄】アナタにはわかる！？激ムズ沖縄弁【秘密のケンミン SHOW 極公式 2022 年 7 月 7 日 放送】

(3) キャラが強すぎる沖縄のおばあが続々！【秘密のケンミン SHOW 極公式 2019 年 5 月 16 日 放送】

(4) 関西人が絶対やっちゃう事&なにわレディの取説！【秘密のケンミン SHOW 極公式】

(5) ヘンテコ語尾連発！大阪人が共通語を話したら…【秘密のケンミン SHOW 極公式 2021 年 11 月 18 日 放送】

การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมแหล่งข้อมูลภาษาเขียนจำนวน 25 ข่าว และภาษาพูดจำนวน 25 รายการ

(2) ค้นหาที่เขียนด้วยคาคาตานะ

(3) แยกชนิดคำว่าเป็นคำชนิดใดใส่ตารางแยกชนิดคำที่เขียนด้วยคาคาตานะ 5 ชนิดตามแหล่งกำเนิดและ 5 ชนิดคำตามหน้าที่

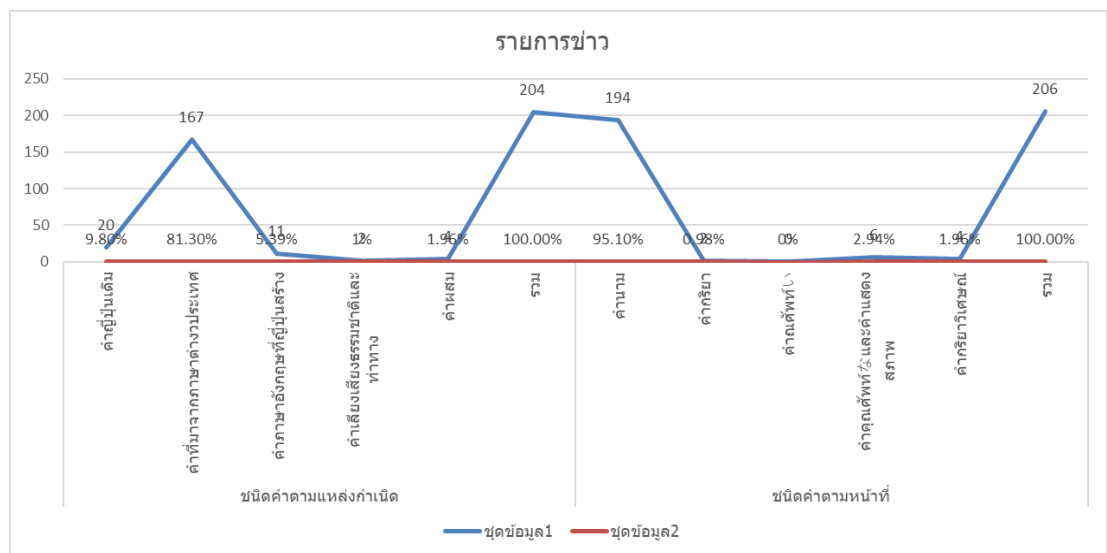
วิเคราะห์จำนวนของคาคาตานะแต่ละชนิดแยกเป็นจำนวน 5 ชนิดตามแหล่งกำเนิดและ 5 ชนิดคำตามหน้าที่โดยใช้เครื่องมือ jReadability 日本語文章難易度判別システム ช่วยวิเคราะห์ กรณีที่ jReadability 日本語文章難易度判別システム ไม่สามารถวิเคราะห์ คำได้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยจะช่วยให้ข้อเสนอแนะในการวิเคราะห์โดยสำรวจแหล่งกำเนิดของคำ (語源) จากแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่ในอินเทอร์เน็ต

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจชนิดคำคาศาตาคณะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดในภาษาญี่ปุ่น ได้ผลสำรวจดังนี้

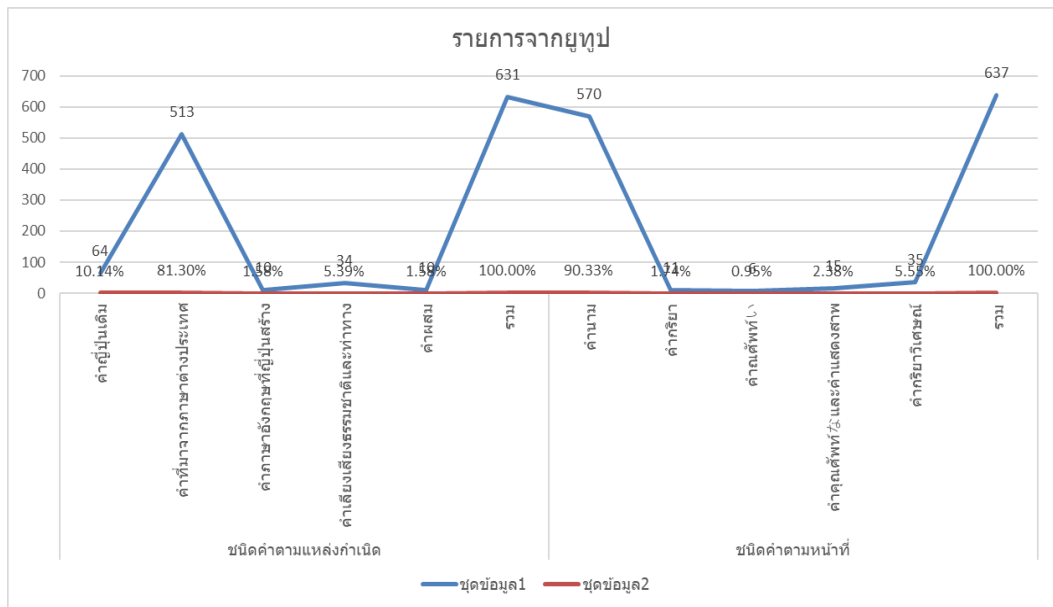

ภาพ 1 คำคาศาตาคณะในข่าว

(ชุดข้อมูล 1 คือความถี่ ชุดข้อมูล 2 คือร้อยละ)

จากภาพ 1 พบว่ารายการข่าว 25 รายการและรายการจากยูทูบ 25 รายการ โดยรายการข่าว 25 รายการพบคำคาศาตาคณะทั้งสิ้น 204 คำและ 206 คำ(นับคำซ้ำ) แบ่งตามชนิดคำตามแหล่งกำเนิดเป็นคำญี่ปุ่นเดิม 20 คำ คิดเป็นร้อยละ 9.80 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 167 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.86 คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.39 คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.98 คำผสม 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96 และแบ่งตามชนิดตามหน้าที่ เป็นคำนาม 194 คำ คิดเป็นร้อยละ 95.10 คำกริยา 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.98 คำคุณศัพท์ ๖ คำ คิดเป็นร้อยละ 0 คำคุณศัพท์ ๖ และคำแสดงสภาพ 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.94 คำกริยาวิเศษณ์ 4 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.96

ตัวอย่างคำที่พบได้แก่
 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ ネットワーク (network) เครือข่าย メール (email)
 อีเมล
 คำญี่ปุ่นเดิม リンゴ แอปเปิล ニンジン แครอท
 คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง ピンチ (in a pinch) วิกฤต
 คำผสม ジャガイモ (potato) มันฝรั่ง ダメ ไม่ ได้
 คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง バラバラ ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน イライ
 ラ ทำให้ระคายเคือง หงุดหงิด

ภาพ 2 คำคานะรายการจากยutup
 (ชุดข้อมูล 1 คือความถี่ ชุดข้อมูล 2 คือร้อยละ)

จากภาพ 2 พบว่ารายการจากยutup 25 รายการรวม 631 คำและ 637 คำ (นับคำซ้ำ) แบ่งตามชนิดคำตามแหล่งกำเนิด เป็นคำญี่ปุ่นเดิม 64 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.14 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 513 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.30 คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง 10 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.48 คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง 34 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.39 คำผสม 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.58 และแบ่งตามชนิดคำตามหน้าที่ เป็นคำนาม 570 คำ คิดเป็นร้อยละ 90.33

คำกริยา 11 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.74 คำคุณศัพท์ ๖ คำ คิดเป็นร้อยละ 0.95 คำคุณศัพท์ ๖ และคำแสดงสภาพ 15 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.38 คำกริยาวิเศษณ์ 35 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.55

ตัวอย่างคำที่พบ

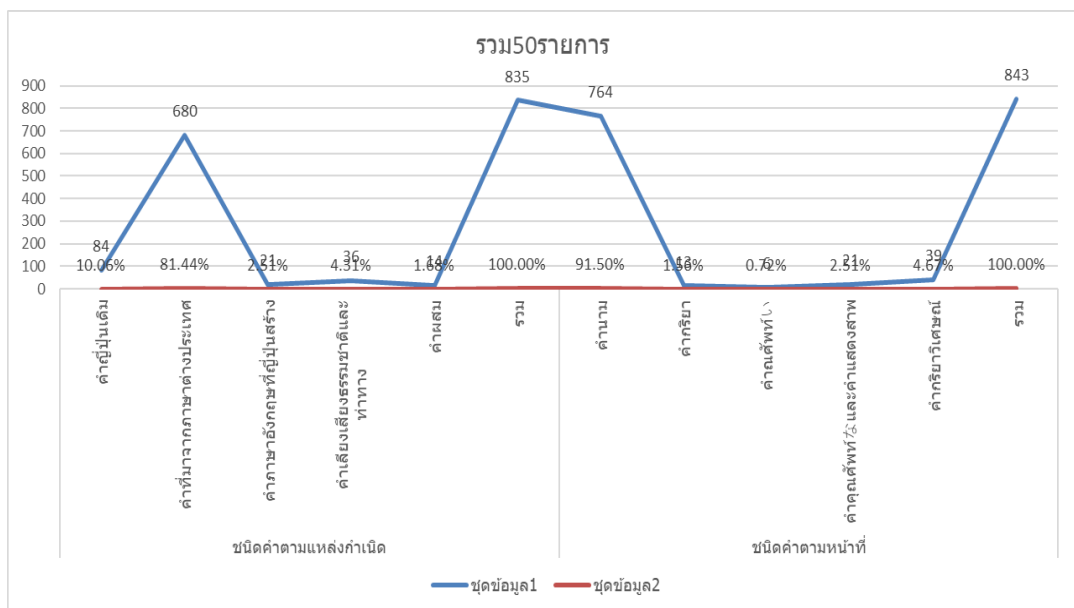
คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ レストラン (restaurant) ร้านอาหาร クッキー (cookie) คุกกี้ ラーメン ราเมน

คำญี่ปุ่นเดิม ゴミ ขยะ

คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง タラタラ น้ำหยดต่อเนื่องเป็นสาย コリコリ กรูกรอบ

คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง サラリーマン (salary man) พนักงานเงินเดือน スマホ (Smartphone) สมาร์ทโฟน

คำผสม ハチミツ (honey) น้ำผึ้ง ゴキブリ (cockroach) แมลงสาบ

ภาพ 3 คำคิตาคานะรวม 50 รายการข่าวและยูทูบ
(ชุดข้อมูล 1 คือความถี่ ชุดข้อมูล 2 คือร้อยละ)

จากภาพ 3 พบว่ารวม 50 รายการพบคำคิตาคานะทั้งสิ้น 835 คำและ 843 คำ (นับคำซ้ำ) แบ่งตามชนิดคำตามแหล่งกำเนิดเป็นคำญี่ปุ่นเดิม 84 คำ คิดเป็นร้อยละ 10.06 คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 680 คำ คิดเป็นร้อยละ 81.44 คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง 21 คำ คิดเป็นร้อยละ

ละ 2.51 คำเลียนเสียงธรรมชาติ 36 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.31 คำผสม 14 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.68 และแบ่งตามชนิดคำตามหน้าที่เป็น คำนาม 764 คำ คิดเป็นร้อยละ 91.50 คำกริยา 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.56 คำคุณศัพท์ ๖ 6 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.72 คำคุณศัพท์ ๕ และคำแสดงสภาพ 21 คำ คิดเป็นร้อยละ 2.51 และคำกริยาวิเศษณ์ 39 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.67

นอกจากนั้น จากการสำรวจชนิดคำคาคาตาคานะจากข่าวและรายการจากยูทูบ รวม 50 รายการโดยแบ่งตามชนิดคำตามแหล่งกำเนิดและแบ่งตามชนิดคำตามหน้าที่ ในกรณีของ ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดพบว่าคำคาคาตาคานะในภาษาเขียนและภาษาพูดในภาษาญี่ปุ่นเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมากที่สุด รองลงมาได้แก่คำญี่ปุ่นเดิมและน้อยที่สุดได้แก่คำผสม ส่วนชนิดคำตามหน้าที่พบคำนามมากที่สุด รองลงมาได้แก่คำกริยาวิเศษณ์และน้อยที่สุดได้แก่คำคุณศัพท์ ๖

สรุปและอภิปรายผล

บทความชิ้นนี้สำรวจชนิดคำที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น โดยสำรวจจากข่าวและรายการจากยูทูบ รวม 50 รายการ พบคำทั้งสิ้นรวม 835 คำ ผลจากการสำรวจชนิดคำคาคาตาคานะที่ปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่น พบชนิดคำ 2 ชนิด ได้แก่ ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดและชนิดคำตามหน้าที่ ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดแบ่งได้ 5 ชนิดคำ เรียงลำดับตามจำนวนที่พบดังนี้ 1) คำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 2) คำญี่ปุ่นเดิม 3) คำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง 4) คำผสม และ 5) คำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกท่าทาง ส่วนชนิดคำตามหน้าที่แบ่งได้ 5 ชนิดคำเรียงลำดับตามจำนวนที่พบดังนี้ 1) คำนาม 2) คำคุณศัพท์ ๕ และคำแสดงสภาพ 3) คำกริยาวิเศษณ์ 4) คำกริยา และ 5) คำคุณศัพท์ ๖

กรณีชนิดคำตามแหล่งกำเนิดจะสังเกตได้ว่าพบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 81.44 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ กาญจนพนาสนธ์ และขวัญจิรา เสนา (2561) ที่ได้ศึกษาความเข้าใจความแตกต่างของไวยากรณ์ที่เขียนด้วยคาคาตาคานะกับคำประเภทอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันในเรื่องชนิดคำที่จำแนกคำในภาษาญี่ปุ่น 4 ประเภท ได้แก่ คำจีน คำญี่ปุ่น คำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ หรือเรียกว่าไวยากรณ์และคำประสม ทั้งนี้มีประเด็นแตกต่างคืองานวิจัยนี้ศึกษาพบชนิดคำที่เขียนด้วยคาคาตาคานะ 5 ชนิด ในขณะที่งานของสุดารัตน์ กาญจนพนาสนธ์ และขวัญจิรา เสนาพบเพียง 4 ชนิดโดยไม่มีชนิดคำภาษาอังกฤษที่ญี่ปุ่นสร้าง

ชนิดคำตามแหล่งกำเนิดรองลงมาคือการใช้คำคาศาตาคานะเขียนแทนคำญี่ปุ่นเดิม คิดเป็นร้อยละ 10.06 จากงานวิจัยนี้แสดงว่าสามารถเขียนอักษรคาศาตาคานะแทนคำญี่ปุ่นเดิมได้ ทั้งนี้จากที่เคยศึกษามาจากหนังสือเรียน เช่น มินนะโนะนิฮงโกะส่วนใหญ่เขียนแทนคำญี่ปุ่นเดิมด้วยอักษร

ฮิรากานะ ผลที่ได้จากงานวิจัยจึงเป็นข้อมูลที่น่าไปประกอบการเรียนการสอนในขั้นต้นได้ว่าคำญี่ปุ่นเดิมสามารถใช้อักษรคาศาตาคานะเขียนได้ กรณีชนิดคำตามหน้าที่จะสังเกตได้ว่าพบเป็นคำนามมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 91.61 รองลงมาเป็นคำกริยาวิเศษณ์คิดเป็นร้อยละ 4.68 สอดคล้องกับ 江間 (2020) ที่ศึกษาคำคาศาตาคานะที่พบในการใช้ด้านสื่อสารมวลชน 30 คำแรก ซึ่งก็พบเป็นชนิดคำนามมากที่สุดและรองลงมาคือคำกริยา

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า คำคาศาตาคานะในภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่มีแหล่งกำเนิดมาจากภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะคำที่ยืมมาจากภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับความนิยมในการยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันของชาวญี่ปุ่น ผลการศึกษานี้ยังสะท้อนถึงแนวโน้มการใช้คำคาศาตาคานะในคำที่มีความหมายเฉพาะและคำใหม่ที่เกิดจากการสร้างขึ้นในภาษาญี่ปุ่นเอง เช่น คำภาษาอังกฤษที่มีการปรับปรุงหรือสร้างใหม่ให้เหมาะสมกับการใช้งานในภาษาญี่ปุ่น

นอกจากนี้ การที่คำคาศาตาคานะบางคำสามารถแทนที่คำญี่ปุ่นเดิมได้ แสดงให้เห็นว่าคาศาตาคานะไม่ได้ถูกจำกัดให้ใช้เฉพาะในคำที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ในคำภาษาญี่ปุ่นที่เป็นคำดั้งเดิมได้ตามบริบท ซึ่งอาจช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะในระดับเริ่มต้น โดยอาจใช้คาศาตาคานะเพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นรูปแบบการใช้คำในบริบทต่าง ๆ มากขึ้น

สรุปได้ว่าในกรณีชนิดคำตามแหล่งกำเนิดคำคาศาตาคานะเป็นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมากที่สุดทั้งปรากฏในภาษาเขียนและภาษาพูดภาษาญี่ปุ่นผลที่ได้นี้ตรงกับข้อมูลเกี่ยวกับอักษรคาศาตาคานะข้างต้นที่กล่าวว่าอักษรคาศาตาคานะส่วนใหญ่ใช้เขียนแทนคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ และชนิดคำตามหน้าที่พบการใช้เป็นคำนามมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อมูลเกี่ยวกับชนิดคำคาศาตาคานะข้างต้นจะช่วยให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเข้าใจลักษณะการใช้คาศาตาคานะในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศ การเขียนคำเลียนเสียงธรรมชาติ หรือคำญี่ปุ่นที่สร้างจากภาษาอังกฤษ การศึกษาชนิดคำเหล่านี้จะช่วยผู้เรียน

ในการจดจำและใช้คำคาศาคานะได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบท ข้อมูลจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือสื่อการสอนที่ช่วยในการเรียนรู้คำคาศาคานะ เช่น การสร้างฐานข้อมูลคำคาศาคานะพร้อมคำแปลและตัวอย่างการใช้งาน ซึ่งจะช่วยผู้เรียนในการเรียนรู้คำและการใช้ในบริบทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ข้อมูลภาษาพูดเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวิเคราะห์เพราะเป็นภาษาที่ใช้ออกมาทันที ไม่มีการเกลาภาษาซึ่งประเด็นนี้แตกต่างจากภาษาเขียน ดังนั้นในการวิเคราะห์ชนิดคำคาศาคานะ จึงควรเพิ่มรายการข่าวและรายการจากยูทูบ หรือจากสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาพูดเพื่อที่จะได้จำนวนคำเพื่อการวิเคราะห์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณิชนันท์ ไชยศรี. (2560). การสอนตัวอักษรคาศาคานะให้แก่ผู้เรียนชาวไทย: กรณีศึกษานักเรียนอาชีวศึกษา. *JSN Journal*, 7(1), 21-32.
- ณัฐจิรา ทับทิม. (2556). การศึกษาวิธีการและประเภทการแปลคำเลียนเสียงธรรมชาติและคำบอกอาการหรือสภาพจากภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาไทย. *วารสารญี่ปุ่นศึกษา*, 30(1), 41-56.
- สุดารัตน์ กาญจนพนาสนธ์และขวัญจิรา เสนา. (2561). การศึกษาความเข้าใจความแตกต่างของไวยากรณ์กับคำประเภทอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกันของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต*, 13(2), 177-190.
- 江間直美. (2020). 「カタカナ語 30 語とマスコミ教育・日本語教育に関する試論—大学生のカタカナ語理解度調査と一般生活者アンケート調査の結果から—」 『江戸川大学紀要』, 17-56.
- 日本語教育学会編. (2000). 『日本語教育事典（縮刷版第 12 刷）』 東京: 大修館書店.
- 日本語教育学会編. (2010). 『新版日本語教育事典（第 2 刷）』 東京: 大修館書店.

บทความวิชาการ (Academic Article)

รุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย

Tree Deities and Tree Goddesses in Nirat

(A Travel Log) to the Eastern Thailand

รัตนพล ชื่นคำ^{1*}Rattanaphon Chuenka^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย โดยศึกษาจากนิราศ 5 เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง โคลงนิราศฉะเชิงเทรา นิราศปราจีนบุรี นิราศจันทบุรี-กรุงเทพฯ และ นิราศเมืองตราด โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษาภูมิวัฒนธรรมกับความเชื่อและตำนาน การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางคติชนวิทยา และการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดี

ผลการศึกษาพบว่า กวีบันทึกคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้แบ่งได้เป็นประเภทรุกขเทวดา พบใน โคลงนิราศฉะเชิงเทรา ได้แก่ เจ้าพ่อโพ (โพเทพ) และเจ้าพ่อไทร (ไทรเทพเจ้า) สัมพันธ์กับคติความเชื่อดั้งเดิมและอ้างอิงวรรณคดีไทยเรื่อง สมุทราโฆษคำฉันท์ และ อนิรุทธคำฉันท์ และประเภทนางไม้ พบใน นิราศเมืองแกลง โคลงนิราศฉะเชิงเทรา และ นิราศปราจีนบุรี ได้แก่ นางตะเคียนและนางไม้ในป่า โดยที่กวีไม่ได้ระบุชื่อ นอกจากนั้นยังพบคติความเชื่อเกี่ยวกับผีอารักษ์ ประเภทเจ้าป่า ใน นิราศเมืองแกลง ผลการศึกษาไม่ปรากฏคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ ใน นิราศจันทบุรี-กรุงเทพฯ และ นิราศเมืองตราด บทบาทของรุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ แสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ของต้นไม้ การขอพร ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความสัมพันธ์

¹ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวรรณคดี ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Bachelor of Arts Program (Literature), Department of Literature, Faculty of Humanities, Kasetsart University

*Corresponding author; email: rattanaphon.arts@gmail.com

(Received: 23 August 2024; Revised: 2 October 2024; Accepted: 17 December 2024)

ของกวีที่มีต่อนางผู้เป็นที่รัก สร้างสีสันของฉากและบรรยากาศที่ตื่นเต้นให้แก่ผู้อ่าน และสืบทอดคติความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผีอารักษ์ ประเภทผีประจำต้นไม้ในสังคมไทย

คำสำคัญ: รุกขเทวดา นางไม้ ผีอารักษ์ ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ นิราศ

Abstract

This article aims to study the beliefs in the tree deities and tree goddesses in *Nirat* (a travel log), specifically 5 *Nirat* recounting journeys to the eastern Thailand, namely: *Nirat Mueang Klaeng*, *Klong Nirat Chachoengsao*, *Nirat Prachinburi*, *Nirat Chanthaburi-Bangkok*, and *Nirat Mueang Trat*. The theoretical frameworks used in this study are cultural landscapes of beliefs and legends, folklore beliefs and rituals studies, and literary analysis.

The results of the study find that the poet records the beliefs about tree deities (*Rukkhathhevada*) in *Klong Nirat Chachoengsao*, namely *Chao Pho Pho* (*Po Thep*) and *Chao Pho Sai* (*Sai Thepayachao*), in relation to traditional beliefs and with references to Thai literature *Samutthakoskhamchan* and *Anirudhakhamchan*. The beliefs about tree goddesses (*Nang Mai*) are found in *Nirat Mueang Klaeng*, *Klong Nirat Chachoengsao* and *Nirat Prachinburi*. These include the *Ta-khian* lady and the tree goddess in the forest, whose names the poet does not specify. In addition, the beliefs about guardian spirits (*Chao Pa*) are also found in *Nirat Mueang Klaeng*. The beliefs about tree deities and tree goddesses are not found in *Nirat Chanthaburi-Bangkok* and *Nirat Mueang Trat*. The role of the tree deities and tree goddesses in *Nirat* to the eastern Thailand shows the relationship between human and nature and the relationship between human and supernatural beings. It also shows the connection between the beliefs in the sacredness of trees, asking for blessings and feelings of insecurity, as well as emphasises the poet's relationship with his beloved, while creating colorful scenes and an exciting atmosphere for the reader, and simultaneously inheriting the traditional beliefs about guardian spirits, a type of tree deity in Thai society.

Keywords: tree deities, tree goddesses, guardian spirits, sacred trees, *Nirat*

บทนำ: ว่าด้วยรุกขเทวดาและนางไม้

ต้นไม้ใหญ่ในป่าย่อมถือกันว่าเป็นที่อยู่ของผีसांगเทวดา ที่เรียกกันว่า รุกขเทวดา หรือนางไม้ เขาว่าท่านสร้างวิมาน หรือที่อยู่ซึ่งเราไม่สามารถจะมองเห็นอยู่บนนั้น ถ้าใครไปตัดโค่นต้นไม้ซึ่งเป็นที่อยู่ของท่าน ท่านก็โกรธ อาจลงโทษแก่ผู้ตัดผู้โค่นให้เป็นได้ต่าง ๆ เหตุนี้ถ้าต้นไม้ต้นใดมีขนาดใหญ่และสูงลิ่ว ก็ไม่มีใครกล้าโค่นกล้าตัด ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็ต้องทำบัตรพลีสังเวยบอกกล่าวเล่าสืบบขออนุญาตท่านเสียก่อน แล้วจึงจะตัดและโค่นได้ (เสฐียรโกเศศ, 2515, น. 330)

ถ้าทางราชการต้องการไม้ต้นสูงใหญ่ เช่นเอามาทำเสาพระเมรุเป็นต้น เท่าที่ได้ทราบมาว่าต้องอ่านประกาศดำเนินกระแสรบระบรมราชโองการ ณ ที่นั้น เพื่อให้รุกขเทวดาและนางไม้รู้ตัวจะได้ย้ายที่อยู่ไป บางทีก็ว่านำเอากระแสรบระบรมราชโองการนั้นไปปิดไว้ด้วย ทำอย่างนี้ก็เป็นการดี ผู้ตัดไม้จะได้หายความหวาดหวั่น เพราะในสมัยก่อนเขาเชื่อกันอย่างนั้น แม้เดี๋ยวนี้ก็ยังมีคนเชื่อกันอยู่ เหตุนี้ต้นไม้ใหญ่กลางชนิดจึงไม่มีใครนำมาปลูกไว้ในบ้าน เพราะกลัวผีและกลัวอัปรีัยจัญไร ปลูกต้นไม้ก็กินที่เกือบบมดบ้าน จะตัดโค่นก็ไม่ได้เพราะกลัวผีสาंगเทวดาโกรธ (เสฐียรโกเศศ, 2515, น. 330-331)

การนับถือบูชา “รุกขเทวดา” และ “นางไม้” ในสังคมไทยมีพื้นฐานมาจากความเชื่อดั้งเดิม ดังการศึกษาของชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์ (2556) พบว่าการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยเกิดจากศาสนาเก่าแก่ดั้งเดิม คือ ลัทธิบูชาผี ภายหลังจึงได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาและศาสนาฮินดู จนหลอมรวมคติความเชื่อและยอมรับนับถือสืบต่อกันมา

ราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า “รุกขเทวดา” ว่าหมายถึง เทวดาที่สิงสถิตอยู่ตามต้นไม้ (2556, น. 1006) และให้ความหมายของคำว่า “นางไม้” ว่าหมายถึง ผีผู้หญิงที่เชื่อว่าสิงอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ มีต้นตะเคียนเป็นต้น (2556, น. 619)

ที่ผ่านมา มีนักวิชาการศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมเกี่ยวกับรุกขเทวดาและนางไม้ไว้พอสมควร เช่น เสฐียรโกเศศ (2515, น.331) กล่าวถึงความเชื่อถือต้นตะเคียนและต้นกล้วยตานีว่า

ยังต้นตะเคียนด้วยแล้วก็ไม่ปลูกกัน เพราะถือว่ามีนางไม้เรียกว่านางตะเคียนสิงอยู่ กล้วยตานีก็อีกอย่างหนึ่ง แต่ก่อนเขาไม่ปลูกไว้ในบ้าน เพราะเป็นกล้วยป่า มีนางไม้เรียกว่านางตานี ปลูกไว้ในบ้านไม่ดี เพราะจะถูกผีนางตานีหลอกให้ตกใจกลัว เขาว่าผีจำพวกนางไม้นั้นเป็นสาวสวยมาก ไว้ผมยาวประบ่า ห่มผ้าสะพักเฉียงบ่า นุ่งผ้าจีบอย่างละคร ผิดกับนางไม้ของฝรั่งซึ่งไม่นุ่งผ้าห่มผ้า

ศรีศักร วัลลิโภดม (2527) กล่าวถึงการถือผีในสังคมไทย ส่วนที่เกี่ยวกับผีตามธรรมชาติว่า ประเพณีการถือผีครอบคลุมไปถึงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจวิเศษ อาทิ แผ่นดิน ผืนฟ้า แม่น้ำ ภูเขา และต้นไม้ มีภูตผีปีศาจตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ภูเขา ถ้ำ แม่น้ำ ลำธาร ต้นไม้ใหญ่ ฯลฯ คนเราไม่ทราบต้นตอของผีเหล่านี้ เพียงแต่คิดว่าเหมือนกับรุกขเทวา ที่เฝ้าอยู่ตามสถานที่ต่าง ๆ บางทีก็เรียกว่าเจ้าพ่อ มีการสร้างศาลเจ้าใกล้กับต้นไม้หรือหน้าถ้ำ

ขณะที่สุกัญญา สุกฉายา (2566) กล่าวถึง “ผีไม้” ว่าเป็นผีในคติชนวิทยาประเภทหนึ่งของไทยว่า

ผีไม้ เป็นผีประจำต้นไม้ ถ้าเป็นต้นไม้ใหญ่ เรียกว่า *เจ้าพ่อ เจ้าแม่* เช่น เจ้าพ่อโพ เจ้าแม่ไทรทอง ต่อมาเรียกตามศัพท์ศาสนาว่า รุกขเทวดา ผีประเภทนี้ บันดาลได้ทั้งดีและร้าย รุกขเทวดามักจะเป็นผีดี แต่หากเป็นต้นไม้ที่แปลงกายเป็นหญิงได้ เรียกว่า *นางไม้* มักจะร้ายมากกว่าดี ได้แก่ *ผีตะเคียน* (ภาคกลาง) *ผีเคียน* (ภาคใต้) - นางไม้ที่สิงอยู่ที่ต้นตะเคียน *ผีตานี* (ภาคกลาง) *ผีตาหมี* (ภาคใต้) - นางไม้ที่สิงอยู่ที่ต้นกล้วยตานี *ผีสองนาง* (ล้านนา / อีสาน) - ผีฝาแฝดประจำต้นไม้ที่แตกง่ามเป็น 2 ลำ *ผีต้นสลัดได* (ภาคกลาง) เชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่มีผีสิง ถ้าปลูกใกล้บ้านจะถูกผีขว้างบ้านเช่นเดียวกับต้นนางแย้ม *ผีชาคิม* (ภาคใต้) - ผีที่สิงในต้นไผ่ชาคิม *ผีค่างพอน/ ผีป้างปอง* (ล้านนา) - ผีที่อยู่ต้นค่างพอนที่แก่จัด ออกมาจากหัวพีชเถาเลื้อยพันต้นไม้อื่น เวลาแก่จัด มียางแดงเหมือนเลือด จึงเชื่อว่าต้นไม้นี้มีผี มักแสดงรูปเป็นคนแก่ชราดำออกมามากวadb้านและช่วยดูแลสวน เป็นผีที่ให้คุณ

สุกัญญา สุกฉายา (2566) จัดผีประจำต้นไม้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของผีธรรมชาติคือ ผีที่อยู่ในธรรมชาติ คือ ดิน ป่า เขา ต้นน้ำ ลำน้ำ ต้นไม้ใหญ่ แหล่งแร่ธาตุ เช่น *เจ้าดิน* หรือ *เจ้าที่* *เจ้าทุ่ง* *เจ้าป่า* *เจ้าเขา* *เจ้าน้ำ* (ทุกภาค) *ผีสมอยดง* (อีสาน - ผีรักษาดงไม้) เป็นต้น

ผีธรรมชาติเหล่านี้บันดาลได้ทั้งดีและร้าย ต่อมาจึงยกเป็นผีอารักษ์ เทพารักษ์ หรือเทวดาอารักษ์ หรือเจ้าพ่อ เพื่อเอาใจผีก็มักตั้งศาลในบริเวณนั้น เพื่อให้คนที่เดินทางผ่านไปมาได้ไหว้หรือเซ่นสังเวย สมัยก่อนคนไปเก็บของป่า หรือซุดหัวกลอยมันในป่า ก่อนกลับก็จะแบ่งของป่าที่ไปเอามาวางไว้บนดินบูชาเจ้าป่า แล้วบอกกล่าว เป็นการขออนุญาต หรือหากจะไปโค่นต้นไม้ใหญ่ในป่า

มาใช้จะต้องทำบัตรพลีสังเวยบอกกล่าวขออนุญาตนางไม้ก่อน ถ้าไม่ทำจะถูกผี
ลงโทษด้วยการทำให้เจ็บป่วยหรือตาย ถ้าไม้นั้นจะนำไปใช้ในทางราชการก็จะนำ
ตราครุฑไปติดที่ต้นไม้อีก่อนตัดต้นไม้ หรือนำพระราชโองการไปอ่านให้นางไม้ฟัง
เพื่อเชิญให้ย้ายที่อยู่

จะเห็นได้ว่าคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้สืบทอดผ่านความเชื่อถือในความ
ศักดิ์สิทธิ์ของต้นไม้ ในฐานะผีอารักษ์ทางธรรมชาติ พบได้ทั่วไปในทุกภูมิภาคของสังคมไทย
มีพิธีกรรมทั้งในระดับบุคคลและในระดับชุมชน เช่น การเซ่นไหว้สังเวย การบอกกล่าวขออนุญาต
การประกอบพิธีกรรมก่อนการตัดไม้มาใช้ประโยชน์ในทางราชการ ในบางแห่งยังมีการตั้งศาลเจ้า
ใกล้กับต้นไม้ เพื่อให้คนในพื้นที่และคนที่ผ่านไปมาได้กราบไหว้สักการะ

รุกขเทวดาและนางไม้กับภูมิวัฒนธรรมของสังคมไทย

ศรีศักร วัลลิโภดม (2554) กล่าวถึงภูมิวัฒนธรรม (cultural landscape) ว่าเป็น
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับวัฒนธรรม ในบริบททางสังคมวัฒนธรรมหมายถึงลักษณะ
ภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่ง เช่น ป่าเขาลำเนาไพร ท้องทุ่ง หนองบึง
แม่น้ำลำคลอง หรือปากอ่าวชายทะเล อันสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองของผู้คนในท้องถิ่น
จนเป็นที่รู้จักร่วมกันและกำหนดนามชื่อเป็นสถานที่ต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นแผนภูมิหรือแผนที่เพื่อ
สื่อสารถึงกัน และอาจสร้างเป็นตำนาน (myth) ขึ้นมาอธิบายถึงความเป็นมาและความหมาย
ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของสถานที่และท้องถิ่นนั้น ๆ

ภูมิวัฒนธรรมจึงประกอบด้วยองค์ประกอบในการศึกษาที่สำคัญ คือ ภูมิศาสตร์
ที่สัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ลักษณะของภูมิประเทศที่สำคัญในการตั้งถิ่นฐานบ้านเมือง
ของมนุษย์ เช่น หุบ แอ่งที่ราบ ลุ่มน้ำ ภูเขา ป่า หนอง บึง ทิวเขา ฯลฯ ซึ่งจะปรากฏเป็นชื่อสถานที่หรือชื่อบ้าน
นามเมือง เป็นจุดเด่นที่สำคัญของชาวบ้านในท้องถิ่นหรือนักเดินทางที่เข้ามาในพื้นที่

นิเวศวัฒนธรรม (cultural ecology) หมายถึงพื้นที่เฉพาะซึ่งมนุษย์สร้างบ้านสร้างเมือง
ขึ้นมาเป็นท้องถิ่นต่าง ๆ แต่ละแห่งย่อมไม่เหมือนกัน มักเป็นการมองจากคนภายในที่มีต่อ
สภาพแวดล้อมอย่างละเอียด เห็นความหลากหลายทางชีวภาพ ความหลากหลายทางชาติพันธุ์
หลายชุมชนในพื้นที่เดียวกัน จากนั้นมีการกำหนดหรือสร้างเป็นองค์ความรู้ในการดำเนินชีวิต
สร้างกติกาการอยู่ร่วมกัน สร้างประเพณี ความเชื่อในพื้นที่เดียวกัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2554)

ในภูมิวัฒนธรรมต่าง ๆ นั้น ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงและเป็นพลวัตคือหัวใจสำคัญในการพิจารณาสังคมของมนุษย์ในท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะ *ความสัมพันธ์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ* คือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นภูมิจักรวาลที่อยู่เบื้องหลังของภูมิวัฒนธรรมและสัญลักษณ์ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสังคม และใน *ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ* โดยมีสัญลักษณ์เป็นศูนย์กลางของจักรวาลของผู้คนในท้องถิ่นนี้ จะเชื่อมโยงและเกาะเกี่ยวให้คนในท้องถิ่นที่ต่างชุมชนและต่างเผ่าพันธุ์อยู่ร่วมกันในบ้านเมืองเดียวกันได้อย่างราบรื่น ทำให้เกิดจารีตประเพณี พิธีกรรม และรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้คนร่วมท้องถิ่นเดียวกันต้องเชื่อต้องฟังและปฏิบัติ ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ แต่เดิมมักจะมีความคิดและความเชื่อที่ว่า แผ่นดิน ป่าเขา แม่น้ำ หนองบึง และลำห้วยที่เป็นภูมิวัฒนธรรมของคนภายใน คือสมบัติของอำนาจเหนือธรรมชาติในจักรวาล ผู้คนคือผู้อยู่อาศัย ไม่ใช่เจ้าของที่แท้จริง นั้นหมายถึงการยกอำนาจในการดูแลควบคุมสมบัติท้องถิ่น อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้แก่อำนาจเหนือธรรมชาติ การแบ่งแยกส่วนหนึ่งส่วนใดเอาไปเป็นสมบัติส่วนตัวหรือเพื่อกิจการอื่น ๆ ที่ผิดธรรมชาติคือ การละเมิด ผิดต่อสังคมและผู้คนที่อยู่ร่วมกัน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2554)

เราจึงอาจศึกษาคติความเชื่อและแบบแผนของพิธีกรรมที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติและอำนาจเหนือธรรมชาติผ่านกรอบการศึกษาภูมิวัฒนธรรมกับความเชื่อและตำนานได้ เช่น ภูมินามของชุมชนที่ตั้งตามทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เช่น หุ่นโป (ปัจจุบันเป็นบ้านโพธิ์) ไทรมูล (ปัจจุบันเป็นทรายมูล) ที่พบในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงของไทย หรือภูมินามเกี่ยวกับต้นตะเคียนที่พบในทุกภูมิภาคของสังคมไทย เช่น บ้านตะเคียน คลองตะเคียน โคนตะเคียน ท่าตะเคียน เป็นต้น

ข้อมูลตำนานเรื่องเล่าดังกล่าวอาจบันทึกสืบทอดผ่านทางมุขปาฐะ ผ่านวรรณคดีลายลักษณ์ หรือผ่านประเพณีพิธีกรรม โดยเฉพาะวรรณคดีประเภทนิราศที่กวีได้เดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ และบันทึกสิ่งที่พบเห็นรอบตัว พร้อมทั้งแสดงทัศนะและประสบการณ์ ร่วมด้วยนิราศจึงน่าจะเป็นหลักฐานหนึ่งที่ช่วยแสดงร่องรอยคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ในสังคมไทยได้

รุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงของไทย

ในบทความนี้ ผู้เขียนขอเสนอประเด็นการศึกษาคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ โดยใช้กรอบแนวคิดการศึกษาภูมิวัฒนธรรมกับความเชื่อและตำนาน การศึกษาความเชื่อและ

พิธีกรรมทางคติชนวิทยา และการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดี โดยศึกษาจากนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย 5 เรื่อง ซึ่งแต่งในช่วงรัชกาลที่ 1 - 5 ได้แก่

1. *นิราศเมืองแกลง* เป็นนิราศคำกลอนเรื่องแรกของสุนทรภู่ สันนิษฐานว่าแต่งเมื่อ พ.ศ. 2350 ในสมัยรัชกาลที่ 1 บันทึกการเดินทางไปหาบิดาที่ตำบลบ้านกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง บรรยายการเดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ ไปถึงจังหวัดระยอง

2. *โคลงนิราศฉะเชิงเทรา* พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์ ทรงนิพนธ์คราวเสด็จในการสงครามทัพเวียงจันทน์ สันนิษฐานว่าแต่งราว พ.ศ. 2369 ในสมัยรัชกาลที่ 3 บรรยายการเดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ ไปถึงจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. *นิราศปราจีนบุรี* แต่งเป็นกลอนนิราศ ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งและระยะเวลาที่แต่ง สันนิษฐานว่าแต่งก่อน พ.ศ. 2380 ในสมัยรัชกาลที่ 3 บรรยายการเดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ ไปถึงจังหวัดปราจีนบุรี

4. *นิราศจันทบุรี-กรุงเทพฯ* หลวงบุรุษประชาภิรมย์ (ก๊ บุนยัษฐิติ) แต่งเป็นกลอนนิราศเมื่อ พ.ศ. 2412 ในสมัยรัชกาลที่ 5 บรรยายการเดินทางไปค้าขายตามเส้นทางไปกลับจันทบุรี-กรุงเทพฯ ผ่านสถานที่ต่าง ๆ ในการจัดพิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2417 ใช้ชื่อว่า “*นิราศระยะทางตั้งแต่เมืองจันทบุรีมาถึงกรุงเทพฯ แลออกจากกรุงเทพฯ ไปถึงจันทบุรี*”

5. *นิราศเมืองตราด* หลวงรามทิพรจน์ (เหี่ยม รมยานนท์) (2516) แต่งเป็นกลอนนิราศเมื่อ พ.ศ. 2447 (ร.ศ. 123) ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นนิราศที่บันทึกเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เมื่อครั้งฝรั่งเศสเข้ายึดครองเมืองตราด บรรยายการเดินทางผ่านสถานที่ต่าง ๆ จากจังหวัดตราดไปถึงจังหวัดจันทบุรี

ผลการศึกษาพบว่า กวีผู้แต่งบันทึกคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ แบ่งได้ดังนี้

1. **รุกขเทวดา** พบใน *โคลงนิราศฉะเชิงเทรา* ได้แก่ **เจ้าพ่อโพ (โพเทพ)** และ **เจ้าพ่อไทร (ไทรเทพยเจ้า)** สัมพันธ์กับคติความเชื่อดั้งเดิมและอ้างอิงวรรณคดีไทยเรื่อง *สมุทรโฆษคำฉันท์* และ *อนิรุทธคำฉันท์*

เมื่อการเดินทางผ่านทุ่งโพ (คือบริเวณพื้นที่วัดบ้านโพธิ์ ตำบลคลองบ้านโพธิ์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ทุ่งโพโพเทพอ้อม	เอาภู- ธรฤ
ขุนโฆษควบพินธู	ท่านเกล้า
พระเอยอุปการชู	เชิญช่วย ราพ่อ
มาพ่อพาตุเต้า	ตั่งน้องเนาถนอม ฯ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์, 2544, น. 47)

แสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือว่าต้นโพมี “โพเทพ” สิ่งสถิตอยู่ นอกจากนั้นยังสะท้อนว่ากวีมีความรู้เรื่อง *สมุทรโฆษ* ซึ่งเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาสืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์เป็นอย่างดี โดยอ้างอิงเหตุการณ์ตอนพระโพ เทพารักษ์ประจำต้นโพ อุ้มตัวละครเอกฝ่ายชาย คือ พระสมุทรโฆษ ไปสมกับตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือ นางพินทุมดี และเชื่อมโยงความคิดคำนึงถึงนางผู้เป็นที่รัก โดยขอให้พระโพช่วย “มาพ้อมาตุเต้า ตั่งน้องเนาถนอม”

เมื่อกวีเดินทางผ่านไทรมูล (คือบริเวณพื้นที่บ้านทรายมูล ตำบลคลองนา อำเภอมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ไทรมูลไทรเทพยเจ้า จอมนิคม นี้ฤ

เพรงพระพาสองสม

สุขสร้อย

เอาอนิรุทธผม

ผทัບอุ- ชานา

เชิญช่วยอุ้มช้อยน้อย

แนบเนียนวลศรี ฯ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์, 2544, น. 57)

แสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือว่าต้นไทรมี “ไทรเทพยเจ้า” สิ่งสถิตอยู่ นอกจากนั้นยังสะท้อนว่ากวีมีความรู้เรื่อง *อนิรุทธ หรืออุณรุท* ซึ่งเป็นวรรณคดีสมัยอยุธยาสืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์เป็นอย่างดี โดยอ้างอิงเหตุการณ์ตอนพระไทร เทพารักษ์ประจำต้นไทรอุ้มตัวละครเอกฝ่ายชาย คือพระอนิรุทธ ไปสมกับตัวละครเอกฝ่ายหญิง คือ นางอุษา โดยเชื่อมโยงความคิดคำนึงถึงนางผู้เป็นที่รัก โดยขอให้พระไทรช่วย “เชิญช่วยอุ้มช้อยน้อย แนบเนียนวลศรี”

โคลงนิราศฉะเชิงเทรา จึงเป็นหลักฐานที่ช่วยบันทึกภูมินามของชุมชนในอดีตที่สัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม บันทึกคติความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับรุกขเทวดาและความรู้เรื่องวรรณคดีนิทานที่มีอนุภาคเหตุการณ์ “เทพารักษ์อุ้มสม” และการอธิษฐานขอพรของกวีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ

2. นางไม้ ได้แก่ นางตะเคียน พบใน *นิราศเมืองแกลง* เมื่อกวีเดินทางผ่านบ้านระกาศ (คือบริเวณตำบลบ้านระกาศ อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ถึงหย่อมย่านบ้านระกาศต้องลงถ่อ ค่อยล่อยรอเรียงลำตามน้ำไหล

จนล่วงเข้าหัวป่าพนาลัย

ล้วนเงาไม้มีดคล้าในลำคลอง

ระวังตัวกลัวตอตะเคียนขวาง

เป็นเยี่ยงอย่างผู้เฒ่าเล่าสนอง

ว่าผีสาหัสนางตะเคียนคนอง

ใครถูกต้องแตกตายลงหลายลำ

พอบอกกันยังมีทันจะขาดปาก

เห็นเรือจากแจวตรงหลงถ้ำ

กระทบผางตองนางตะเคียนดำ	ก็โคลงคว่ำลุ่มลงในคงคา
พวกเรือที่สี่คนขนสยอง	ก็เลยล่องหลักทางไปข้างขวา
พันระวางนางรุกขฉายา	ต่างระอาเห็นฤทธิ์ประสิทธิ์จริง
ขอนางไม้ไพรพฤษดิ์เทพารักษ์	ขอฝากภักติน้อยแม่น้องหญิง
ใครสามารถชาติชายจะหมายชิง	ให้ตายกลิ้งลงเหมือนต่อที่ตำเรือ

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2543, น. 65)

กวีเล่าเหตุการณ์ขณะเดินทางทางเรือไปยังเมืองแกลง จังหวัดระยอง โดยกล่าวถึงเรื่องเล่า “เป็นเยี่ยงอย่างผู้เฒ่าเล่าสนอง” ว่าตอนต้นตะเคียนมักจะมิงนางไม้ หรือผีผู้หญิงสิงสถิตอยู่ หากมีตอตะเคียนขวางทางเรือ ก็ขอให้หลบหลีก มิเช่นนั้นถ้าไปถูกเข้า เรือจะคว่ำ ในตอนท้ายกวียังได้ฝากนางผู้เป็นที่รักไว้กับนางไม้ และหากใครมาคิดแย่งชิง ก็ขอให้นางไม้ลงโทษ “ให้ตายกลิ้งเหมือนต่อที่ตำเรือ”

พบใน *โคลงนิราศฉะเชิงเทรา* เมื่อกวีเดินทางผ่านสามสิบสองโคก (บริเวณจากคลองสำโรงไปคลองทับนาง จังหวัดสมุทรปราการ) บันทึกว่า

๑ เทียวทางทุกซ์เนตรน้ำ นองคลอ ตานา

ดลณันนางตะเคียนตอ	ตัดตั้ง
ตัดสวาทโสภพูนพอ	เพียบบอก ออกเอย
แดจ๊กเต็ดตั้งบัง	บันตันตอตะเคียน ฯ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์, 2544, น. 44)

กวีบันทึกเรื่องนางตะเคียนไว้ในลักษณะเดียวกับที่ปรากฏใน *นิราศเมืองแกลง* คือ กล่าวถึงตอเคียนและนางตะเคียนที่สิงสถิตอยู่ โดยเปรียบเทียบกับความรู้สึกในใจของกวีที่มี “โสภพูนพอเพียบบอก ออกเอย” มิอาจจะตัดความรักความคิดถึงที่มีต่อนางผู้เป็นที่รักได้ เหมือนกับ “แดจ๊กเต็ดตั้งบัง บันตันตอตะเคียน”

พบใน *นิราศปราจีนบุรี* เมื่อกวีเดินทางผ่านบ้านหอมสิน (คือบ้านหอมศีล ตำบลหอมศีล อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ลงลากฉุดสุดทุ่งถึงปากป่า	เข้าตงน่านักน้องยิ่งหมองหมาง
เขารับแจวมาตามแนวนที่ทาง	กระทั้งนางตะเคียนขอนไม้่นอนใจ
เอาภูษาผ้าสีขึ้นคลี่คลุม	ให้ขังคุมตอตำด้วยจำได้
เป็นเยี่ยงอย่างนางตะเคียนเวียนระไว	ใครแจ้งใจแล้วไม่ทำจะตำตาม

(สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2551, น. 209)

กวีบันทึกความเชื่อและพิธีกรรมการบูชานางตะเคียน ด้วยการ “เอาภูษาผ้าสีขึ้นคลี่คลุม” เพราะหากไม่ทำ นางตะเคียนอาจบันดาลให้เรือล่มได้

ความเชื่อเรื่องนางไม้ที่ปรากฏร่วมกันคือนางตะเคียน กวีบันทึกในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยกล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของนางตะเคียน หรืออีกนัยหนึ่งอาจพิจารณาได้ว่าเป็นอุบายให้ผู้เดินทางทางเรือใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพื่อหลบหลีกอันตรายจากไม้ใหญ่ที่อาจขวางทางในเส้นทางสัญจรทางน้ำ โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน อาจพบในลักษณะ “ตอตะเคียน” หรือ “ขอนไม้ตะเคียน”

และ **นางไม้ในป่าโดยที่กวีไม่ได้ระบุชื่อ** พบใน *นิราศเมืองแกลง โคลงนิราศฉะเชิงเทรา* และ *นิราศปราจีนบุรี* เมื่อกวีเดินทางผ่านศรีมหาธาตุ (คือบริเวณอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ไยยามนี้ที่เห็นแต่พัศตร์เพื่อน	ไม่ขึ้นเหมือนสุดสวาทที่มอดหมาย
กลิ่นน้ำตามาจนสุดที่หาดทราย	เห็นเรือรายโรงเรียงเคียงเคียงกัน
อันชื่อนี้ศรีมหาธาตุชาติ	ขึ้นจากหาดเข้าป่าพนาสันต์
ค่อยเลียบเดินเนนิชดสิงขรคัน	เสียงจักจั่นแข่งแข่งวังเวงใจ
สองข้างทางนางไม้ไพรสงัด	ไม้แกว่งกวัดก้านกิ่งประวิงไหว
เย็นระรื่นชื่นชุ่มชุ่มใบ	หนาวฤทัยโหม่นสรมัดกาย
เสียงนกกร้องก้องกู่กันกลางป่า	ฟังภาษาสัตว์ไพรก็ใจหาย
จนออกดงลงเดินเนนิสบาย	ค่อยเคลื่อนคลายรอเรียงมาเคียงกัน

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2543, น. 69)

เมื่อกวีเดินทางผ่านสามกูดาศ (คือบริเวณพื้นที่ตำบลแสนกูดาศ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ ยามเย็นเย็นเยียบเยียบเศร้า ทรวงซิม

หม้าโขมดผีพงพิม	ผิวก้อง
นางพฤกษเพรียกไพรคริม	ครางคร่ำ ครวญนา
เรียมก็เครงครวญร้อง	ร่ำไห้โหยสมร ฯ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงภูวเนตรนรินทรฤทธิ์, 2544, น. 48)

เมื่อกวีเดินทางผ่านบ้านปากพลี (คือบริเวณพื้นที่ตำบลปากพลี อำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ในปัจจุบัน) บันทึกว่า

๑ โอ้คลองเปลี่ยวที่ยังเสียวฤทัยเศร้า ล้วนแต่เหล่านางไม้อยู่ในป่า
พฤษภไพรไทรสะนุ่นและจิกนา ดูรมแสงจันทร์ทาคาเย็น
(สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2551, น. 218)

การกล่าวถึงนางไม้ของกวีเป็นการกล่าวโดยไม่ได้ระบุชื่อ สะท้อนความเชื่อว่าเมื่อเดินทางผ่านเข้าไปในป่า อาจได้ยินเสียงหรือไม่ได้ยินเสียงของนางไม้ ผู้เดินทางจะต้องให้ความเคารพยำเกรงต่อนางไม้ที่สถิตอยู่ประจำต้นไม้ในป่า

นอกจากนั้นยังพบคติความเชื่อเกี่ยวกับ**ผีอารักษ์ ประเภทเจ้าป่า** ใน *นิราศเมืองแกลง* เมื่อกวีเดินทางผ่านบ้านกร่ำ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยบันทึกว่า

๑ จนเดือนเก้าเข้าค้ำย้งพรำฝน	ทุกตำบลบ้านกร่ำล้วนน้ำไหล
ยิ่งง่วงเหงาเศร้าซึ้งระกำใจ	จนลืมนึกคิดว่ากายจะวายชนม์
ให้เคลิ้มเคลื่นเห็นปีศาจประหลาดห้วน	อินทรีย์สันเศียรพองสยองขน
ท่านบิดาหาผู้ที่รู้มนต์	มาหลายคนเขาก็ว่า ต้องอารักษ์
หลงละเมอเพ้อพูดกับผีสาว	ที่เคียดข้างคนผู้ไม่รู้จัก
แต่หมอมเฒ่าเป่าปัดชะงัดนัก	ทั้งเซ่นวักหลายวันค่อยบรรเทา
ให้คนทรงลงผีเมื่อที่เจ็บ	ว่าเพราะ เก็บดอกไม้ที่ท้ายเขา
ไม่อ่อนน้อมขอสู่ทำดูเบา	ท่านปู่เจ้า คุมแค้นจึงแทนทด
ครั้นตาหมอขอโทษก็โปรดให้	ที่จริงใจพื้ก็รู้ถือว่าปด
แต่ชาวบ้านท่านถือข้างท้าวมด	จึงสูดนิ่งไว้ในอุรา

(สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2543, น. 80)

จากคำประพันธ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเชื่อถือของคนในชุมชน ช้อห้าม และพิธีกรรม “การทรงลงผี” ในการรักษาอาการจากการ “ต้องอารักษ์” จากการที่กวีคือสุนทรภู่ไปเก็บดอกไม้ที่ท้ายเขา โดยไม่ได้ขออนุญาตจากเจ้าป่า คือ “ท่านปู่เจ้า” แม้ว่าสุนทรภู่จะไม่ได้เชื่อเรื่องราวดังที่หมอพื้นบ้านเล่าก็ตาม แต่ก็ไม่ได้ขัดความเชื่อถือของคนในชุมชน

บทบาทของรุกขเทวดาและนางไม้ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย

จากการศึกษานิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย 5 เรื่อง ได้แก่ นิราศเมืองแกลง โคลงนิราศฉะเชิงเทรา นิราศปราจีนบุรี นิราศจันทบุรี-กรุงเทพฯ และ นิราศเมืองตราด พบว่ากวีผู้แต่งบันทึกคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ไว้ใน นิราศเมืองแกลง โคลงนิราศฉะเชิงเทรา และ นิราศปราจีนบุรี โดยไม่ปรากฏใน นิราศจันทบุรี-กรุงเทพฯ และ นิราศเมืองตราด ผู้เขียนวิเคราะห์บทบาทโดยเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการศึกษาวรรณกรรมกับความเชื่อและตำนาน การศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมทางคติชนวิทยา และการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีได้ดังนี้

1. บทบาทในการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติและ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ จากนิราศที่ศึกษาพบว่า กวีบันทึกคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ในลักษณะของความศักดิ์สิทธิ์ของต้นไม้ ซึ่งเป็นต้นไม้ใหญ่ ได้แก่ ต้นโพ ต้นไทร และต้นตะเคียน การกล่าวถึงอำนาจเหนือธรรมชาติของรุกขเทวดาและนางไม้ ความเคารพยำเกรงต่อธรรมชาติ โดยนับถือเป็น “เจ้าพ่อ” “เจ้าแม่” “เทพเจ้า” บางพื้นที่ความเชื่อยังสัมพันธ์กับภูมินามของสถานที่ เป็นชื่อบ้านนามเมืองและสัมพันธ์กับเส้นทางสัญจรทางน้ำในอดีตที่อาจพบอันตรายจากต้นไม้ใหญ่ เป็นการเตือนให้ผู้เดินทางระมัดระวังเป็นพิเศษ ทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. บทบาทในการแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงความเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ การขอพร ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความสัมพันธ์ของกวีที่มีต่อนางผู้เป็นที่รัก จากนิราศที่ศึกษาพบว่า กวีใช้การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับรุกขเทวดาและนางไม้ที่มีมาก่อนหน้า เช่น การอ้างถึงวรรณคดีไทยเรื่อง *สมุทรโฆษคำฉันท์* และ *อนิรุทธคำฉันท์* ที่มีอนุภาค “พฤษภเทวารักษ์ อัมสม” มาสู่ความรู้สึกและทัศนะของกวี ทั้งในแง่ความเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์ การขอพร ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความสัมพันธ์ของกวีที่มีต่อนางผู้เป็นที่รัก รุกขเทวดาและนางไม้ในทัศนะของกวีผู้แต่งจึงมีอำนาจทั้ง “ให้คุณ” และ “ให้โทษ” ได้พอ ๆ กัน การกล่าวถึงความเชื่อของกวีเป็นการย้ำถึง “ข้อห้าม” และเสนอ “ข้อควรปฏิบัติ” ทั้งความเคารพยำเกรง การบูชาสักการะด้วยผ้าสี การทรงลงผี เป็นต้น

3. บทบาทในการสร้างสีสันของฉากและบรรยากาศที่ตื่นเต้นให้แก่ผู้อ่าน เห็นได้ชัดใน นิราศเมืองแกลง ที่แสดงให้เห็นสีสันของฉากและบรรยากาศ โดยสุนทรภู่นำเสนอตำนานเรื่องเล่าเกี่ยวกับนางตะเคียนเป็นลำดับแรก ตามด้วยเหตุการณ์เรือลำที่สัญจรไปก่อนหน้าประสบอุบัติเหตุจากอิทธิฤทธิ์หรืออาถรรพณ์ของนางตะเคียน แล้วปิดท้ายด้วยเหตุการณ์ที่กวีและผู้ร่วมเดินทาง

สามารถหลบหลีกภัยอันตรายได้ทัน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ตื่นเต้นชวนติดตาม นอกจากนั้น การให้ภาพและเสียงของนางไม้ในป่าใหญ่ยังช่วยสร้างสีสันของฉากและบรรยากาศให้แก่ผู้อ่านได้อีกด้วย

4. บทบาทในการสืบทอดคติความเชื่อดั้งเดิมเรื่องผีอารักษ์ ประเภทผีประจำต้นไม้ในสังคมไทย การกล่าวถึงรุกขเทวดาและนางไม้ในวรรณคดีลายลักษณ์ประเภทนิราศเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความรับรู้เรื่องผีประจำต้นไม้ในสังคมไทย ทำให้ความเชื่อเกี่ยวกับผีอารักษ์ทางธรรมชาติยังคงอยู่และส่งอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน

บทสรุป

เมื่อพิจารณา “ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์” ที่มีรุกขเทวดาและนางไม้อาศัยอยู่ในนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกของไทย ได้แก่ ต้นโพ ต้นไทร และต้นตะเคียน ผู้เขียนยังพบว่าสัมพันธ์กับ ความเชื่อเกี่ยวกับต้นไม้ที่ห้ามห้ำหั่นมิให้นำมาปลูกไว้ในภายในบริเวณบ้าน รวบรวมโดยทิดถึก (2538) ที่ว่า

1. ต้นโพ เพราะเป็นต้นไม้ประจำวัดวาอารามเท่านั้น
2. ต้นไทร เพราะเป็นต้นไม้ใหญ่เกินไป
3. ต้นตะเคียน เพราะเป็นต้นไม้มีผีนางไม้สิงสู่

และ ตำราปลูกต้นไม้ตามทิศ รวบรวมโดย ส. ปลายน้อย (2554) ที่ว่า

หนึ่งเล่าพันธุ์หมู่ไม้	ไว้มิได้ใกล้ถิ่นถาน
โพไทรยูงยางตาล	ทั้งมะกอกแลหว่าแค
สำโรงสลัดไธ	ไม้จ้วงจาวทั้งนี้แล
อย่าไว้ให้อยู่แค	เคหาถานมักมิดี
แมนอยู่ที่ใกล้ใกล้	จะเกิดภัยทุกราตรี
เงาไม้มาทภัย	จะยากแค้นแสนเชียวใจ
ทั้งตัวจะตายด้วย	ลูกเมียม้วยพิลาไลย
ช่างฆ่าแลฆ่าไทย	ทุนทรัพย์จะฉิบหาย
เพราะไม้หมื่นนี้แล	มีอยู่แค่จักอันตราย
เงาทับยับฉิบหาย	เร่งชุดชนเสียจงไกล
จึงอยู่เย็นเป็นสุข	บมีทุกข์บมีภัย
จำเรณูสวัสดิ์มีไชย	ให้เป็นสุขทุกราตรี

การศึกษาคติความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ผ่านนิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงของไทยเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามทำความเข้าใจภูมิวัฒนธรรมของชุมชนที่สัมพันธ์กับคติความเชื่อ ตำนานเรื่องเล่าและพิธีกรรม ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง *พรรณไม้และบทบาทของพรรณไม้ในวรรณกรรมของสุนทรภู่* ของชลดา เรื่องรักษ์ลิขิต (2564, น. 384-385) ที่พบว่าสุนทรภู่มีความเชื่อเรื่องมีเทพารักษ์หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิงสถิตในต้นไม้ใหญ่ คือ มีเทพารักษ์ประจำต้นไทร พบใน *นิราศวัดเจ้าฟ้า* และ *นิราศเมืองเพชร* และมีนางไม้สิงอยู่ในต้นตะเคียน พบใน *นิราศเมืองแกลง* มีเจ้าสิงอยู่ในต้นยางคู้ พบใน *นิราศสุพรรณ* สอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง บันทึกถึง “ผี” ในวรรณคดีของสุนทรภู่: ว่าด้วยความรับรู้ตำนานผีและการสร้างผีในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ของอภิสิทธิ์ เกษมผลกุล (2564, น. 120-121) ที่พบว่า มีกล่าวถึงผีตะเคียนในคราวไปเมืองแกลงของสุนทรภู่และการที่สุนทรภู่ได้ไปเก็บดอกไม้ที่ท้ายเขา แล้วมิได้ขออนุญาตเจ้าป่าเจ้าเขา จึงบันดาลให้เจ็บไข้ เป็นความเชื่อของท้องถิ่น ซึ่งสุนทรภู่มิได้เชื่อถือเรื่องดังกล่าว และการศึกษาเรื่อง *เจ้าแม่ตะเคียน: การสร้างเรือนร่างหญิงให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมบริโภคแบบไทย* ของนฤพนธ์ ด้วงวิเศษ (2560) ที่นำเสนอความเป็นหญิงของเจ้าแม่ตะเคียนว่าสัมพันธ์กับสินค้าในธุรกิจแฟชั่นและความงาม ความทันสมัยและวัฒนธรรมบริโภคในสังคมไทย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้เขียนใช้นิราศบันทึกการเดินทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงของไทยเป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นหลักฐานทางวรรณคดีเพียงส่วนหนึ่ง ซึ่งอาจขยายผลการศึกษาไปยังนิราศเรื่องอื่น ๆ ได้อีกมาก เพื่อวิเคราะห์ว่ากวีบันทึกถึงรุกขเทวดาและนางไม้ไว้อย่างไร มีความเชื่อถือข้อห้าม และข้อควรปฏิบัติในรูปแบบของพิธีกรรมอย่างไร อันจะทำให้เราเข้าใจภูมิวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงมนุษย์กับธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติในพื้นที่ต่าง ๆ ของสังคมไทยในภาพรวมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังที่เสฐียรโกเศศ (2515, น. 333) กล่าวว่า “อันที่จริงการถือว่าต้นไม้ใหญ่มีเทวดาหรือนางไม้สิงสถิตอยู่ ถ้าว่าในสมัยก่อนหรือในสมัยที่คนยังนับถือกัน ก็นับว่ามีคุณแก่ส่วนรวมไม่น้อย มิฉะนั้นไม้ขนาดใหญ่ในป่าคงถูกโค่นไปหมดแล้ว ไม่มีโอกาสเป็นมรดกเหลือมาถึงคนรุ่นหลัง ” ในปัจจุบันคงต้องหันกลับมาทบทวนข้อความดังกล่าวอีกครั้ง หากความเชื่อเรื่องรุกขเทวดาและนางไม้ยังคงอยู่ในความนึกคิดและสำนึกของคนไทย ก็คงจะก่อให้เกิดการสงวนรักษาต้นไม้ใหญ่ของชุมชนและการสงวนรักษาพื้นที่อนุรักษ์ป่าของชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชนินทร์ ผ่องสวัสดิ์. (2556). คติความเชื่อเกี่ยวกับการบูชารุกขเทวดาในสังคมไทยมีอิทธิพลมาจากศาสนาฮินดูหรือพุทธศาสนาแค่ไหน ?. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 15(1), 11-18.
- ชลดา เรื่องรักซ์ลิขิต. (2564). *พรรณไม้และบทบาทของพรรณไม้ในวรรณกรรมของสุนทรภู่*. กรุงเทพฯ: ธนาเพรส.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2543). *ชีวิตและงานของสุนทรภู่* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บรรณาการ.
- ทิตถิก. (2538). *หมอดูชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ. (2560). เจ้าแม่ตะเคียน: การสร้างเรือนร่างหญิงให้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมบริโภคนิยมไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(2), 65-98.
- ภูวนะตรนรินทรฤทธิ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวง. (2544). *โคลงนิราศฉะเชิงเทรา*. กรุงเทพฯ: พิมพ์เศศ พรินท์ติ้งเซ็นเตอร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รามทิพรจน์ (เหี่ยม รมยานนท์), หลวง. (2516). *นิราศเมืองตราด*. กรุงเทพฯ: แผนกการพิมพ์ กรมการทหารสื่อสาร.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2527). การถือผีในเมืองไทย. *ศิลปวัฒนธรรม*, 5(4), 6-17.
- _____. (2554). การศึกษาสังคมไทยผ่าน “ภูมิวัฒนธรรม”. สืบค้นจาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=84>.
- ส. พลายน้อย. (2554). *พฤษกนิยาย* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ยิปซี.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2566). ผีในคติชนวิทยาของไทย. ใน *เอกสารประกอบการเสวนาทางวิชาการด้านประวัติศาสตร์และจารีตประเพณี ประจำปีงบประมาณ 2566 ผี : นานาสาระความเชื่อในวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพฯ: กลุ่มจารีตประเพณี สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ (บก.). (2551). *พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสสมณชลปราจีนบุรีและเอกสารประวัติศาสตร์ จังหวัดปราจีนบุรี*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- เสฐียรโกเศศ. (2515). *เมืองสวรรค์ และผีสง เทวดา*. กรุงเทพฯ: บรรณาการ.

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2564). บันทึกถึง “ผี” ในวรรณคดีของสุนทรภู่: ว่าด้วยความรับรู้นานาผี และการสร้างผีในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์. *ศิลปวัฒนธรรม*, 42(8), 118-129.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรสุพรรณบุรี
เลขที่ 156 หมู่ 5 ตำบลพลายชุมพล
อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร 65000

